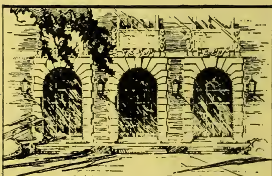
KORSBANERET.

1886

PASTOR CARL JOHAN MALMBERG.

Sid. 126.

KORSBANERET.

In hoc signo vinces.

KRISTLIG KALENDER

FÖR

1886

REDIGERAD

AF

C. A. S.

"I vår Guds namn resa vi baneret upp."

SJUNDE ÅRGÅNGEN.

Med ett porträtt.

ROCK ISLAND, ILL.
AUGUSTANA BOOK CONCERNS FÖRLAG.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

KALENDER FÖR 1886.

1886.	Söndag.	Måndag.	Tisdag.	Onsdag.	Torsdag.	Fredag.	Lördag.	1886.	Söndag.	Måndag.	Tisdag.	Onsdag.	Torsdag.	Fredag.	Lördag.
Januari.	--	--	--	--	--	1	2	Juli.	--	--	--	--	1	2	3
	3	4	5	6	7	8	9		4	5	6	7	8	9	10
	10	11	12	13	14	15	16		11	12	13	14	15	16	17
	17	18	19	20	21	22	23		18	19	20	21	22	23	24
	24	25	26	27	28	29	30		25	26	27	28	29	30	31
	31	--	--	--	--	--	--		--	--	--	--	--	--	--
Februari.	--	1	2	3	4	5	6	Augusti.	1	2	3	4	5	6	7
	7	8	9	10	11	12	13		8	9	10	11	12	13	14
	14	15	16	17	18	19	20		15	16	17	18	19	20	21
	21	22	23	24	25	26	27		22	23	24	25	26	27	28
	28	--	--	--	--	--	--		29	30	31	--	--	--	--
	--	--	--	--	--	--	--		--	--	--	--	--	--	--
Mars.	--	1	2	3	4	5	6	September.	--	--	--	1	2	3	4
	7	8	9	10	11	12	13		5	6	7	8	9	10	11
	14	15	16	17	18	19	20		12	13	14	15	16	17	18
	21	22	23	24	25	26	27		19	20	21	22	23	24	25
	28	29	30	31	--	--	--		26	27	28	29	30	--	--
	--	--	--	--	--	--	--		--	--	--	--	--	--	--
April.	--	--	--	--	1	2	3	Oktober.	--	--	--	--	--	1	2
	4	5	6	7	8	9	10		3	4	5	6	7	8	9
	11	12	13	14	15	16	17		10	11	12	13	14	15	16
	18	19	20	21	22	23	24		17	18	19	20	21	22	23
	25	26	27	28	29	30	--		24	25	26	27	28	29	30
	--	--	--	--	--	--	--		31	--	--	--	--	--	--
Maj.	--	--	--	--	--	--	1	November.	--	1	2	3	4	5	6
	2	3	4	5	6	7	8		7	8	9	10	11	12	13
	9	10	11	12	13	14	15		14	15	16	17	18	19	20
	16	17	18	19	20	21	22		21	22	23	24	25	26	27
	23	24	25	26	27	28	29		28	29	30	--	--	--	--
	30	31	--	--	--	--	--		--	--	--	--	--	--	--
Juni.	--	--	1	2	3	4	5	December.	--	--	--	1	2	3	4
	6	7	8	9	10	11	12		5	6	7	8	9	10	11
	13	14	15	16	17	18	19		12	13	14	15	16	17	18
	20	31	22	23	24	25	26		19	20	21	22	23	24	25
	27	28	29	30	--	--	--		26	27	28	29	30	31	--
	--	--	--	--	--	--	--		--	--	--	--	--	--	--

MOSES.

Långt, långt bort, der Nilens vågor spegla
Sällan molnbeskuggad azurhimmel,
Der bland blomstrens mångfald lotusblomman
Skönast doftar och der solen skönast
Strålar ned på glänsande palatser,
Der de rest sig dessa stolta städer,
Vitnande om storhetstid, som slagit
Både grek och romare med häpnad, —
Der Sesostris segrarns spira sträckte
Öfver verldens mäktigaste rike,
Och hans djärfva minnesmärken bygdes
Af ett folk, som under träldomsbandet
Suckade, men dock förlossning bidde.
Men Sesostris tänkte blott att öka
De ebreers redan tunga bördor,
Ty ej längesedan presten Jambres
Trädt för honom och profetiskt talat:
"Hör mig, mäktige Sesostris, hör mig!
Bland ebreerna ett barn skall födas
Och bereda dig osäglig smärta,
Kanske ock ditt rike från dig röfva".
Och nu ville han tillintetgöra
Detta folk, som redan mäktigt blifvit,
Och till sist det grymma bud han gifver:
"Hvarje gossebarn, ebree, skall dödas".

I.

På Nilens vågor der glider sakta
En liten farkost, och mörkögd tärna
Från stranden spanar, som vill hon vakta
Hvart liten farkost sig väl kan ärna.

I tältet hemma med ängslan strider
Jokebeds hjärta, ur hennes armar
Nyss barnet rycktes, men hvad hon lider
H a n vet och känner, som sig förbarmar.

Han furstedottern till stranden sänder.
"Den lilla farkost — hvad kan den vara?"
Hon undrar, öppnar, och späda händer
Mot henne sträckas och blickar klara.

Sjelf modersglädje hon aldrig kände,
Men nu i hennes nyss sorgsna hjärta
Sig moderskärlekens låga tände,
Förtärde saknadens tysta smärta.

Termuthis' skyddsling i hofvets salar,
Med guld och purpur beprydda, leker,
Och om hans skönhet man vida talar,
Och vänligt fursten hans lockar smeker.

En gång Sesostris, legenden sade,
På piltens hjässa sin krona tryckte,
Men hon för pilten ej värde hade,
Och från sitt hufvud han henne ryckte.

Vid Mose fötter, Egyptens krona!
Nu rasar Jambres, och orden skalla:
Jag spått om d e n n e, han skall försona,
"Sitt brott med lifvet, vid gudar alla!"

Men lugn står pilten, i ögat glöder
En eld, som tyckes från himlen stamma.
I hvarje hjärta den bäfvan föder,
Och Jambres flyr för dess helga flamma.

Och åren ila, Sesostris' länder
Fiender härja, hans härar vika,
Då sättes svärdet i Mose händer,
Och Saba vinnes och segrar rika.

Med lagrar kommer till Ramses åter
Ebre'rgen'ralen, och skaror skalla
Hans lof och bida, att han dem låter
Egyptens konung en gång sig kalla.

Men Mose öga på fångna bröder
Beständigt hvilar. Hvad båtar ära,
När arme brodern i band förblöder
Och han ej räddning kan honom bära?

Af sina misstrodd, af andra vaktad,
För trånga finner han hofvets salar
Och byter storhet, ej eftertraktad,
Mot herdekallet i Midians dalar.

II.

Så majestätisk står vid Sinais fot,
Med silfverlockar, som kring skuldran sväfva,
Den Guds legat, inför hvars blick och ord
Egyptens folk och konung snart skall bäfva.

Från berget kom han, der han gästat Gud,
Och Herrens klarhet än kring honom dröjer,
I hvarje rörelse, hvar blick, hvart drag
En man af Gud, en helig man sig röjer.

Egyptens kung, hvad är ditt diadem
Mot denna gloria, som kring Mose glänser?
Hvad är din spira emot Herrens staf,
Som öppnar vägen emot Kanaans gränser?

Sesostris slumrar i sitt Mausolee,
Menephta spiran i hans ställe förer,
Han grymhet af sin grymme fader lärt,
Och Israels plåga ej hans hjärta rörer.

Och lugn han sitter på tyrannens tron,
Då Sethos prest, den gamle Jambres, träder
För honom fram: "o ve, han kommen är,
Ebreerfolket sig till välkomst kläder!

De tåga ut att möta denne man,
En gång en gunstling i din faders rike.
Ve oss! min visdom och min konst mig sagt:
På jorden har ej denne man sin like".

Knapt Jambres slutat, då från marmorhäll
Af tusen fötter tunga fotsteg ljuda,
Och Moses, Guds legat, i spetsen går,
Och med sin hand han synes tystnad bjuda.

"Menephta hör, så säger Jehova:
Nu släpp mitt folk, att det må högtid fira,
Jag bjuder det, och ve ditt land, ditt folk,
Om trots du sätter mot min allmaktsspira!"

"Ho är den Gud, hvars röst jag höra skall?
Den Guden än jag icke lärt att känna.
Hvem bjuder mig väl släppa Israel? —
Ho skulle då åt mig min tegel bränna?

"Och hvem är du — en flykting — jag dig mins,
Egyptens kung du djärfs diktera lagar,
Räds för ditt hufvud, vet, att jag har makt
Uti min hand, att ända dina dagar!"

"En flykting, ja, Menephta, väl för dig,
Väl att mig Gud din krona lärt förakta.
Uti hans hand allena är mitt lif,
Farväl! — hans härar troget kring mig vakta."

Så mörkt det nu i kungaborgen blef,
Och hemska plågor öfver landet bredde
Sin mörka slöja, och hvart blicken drog,
Blott sår och jämmer sig för honom tedde.

Men kall och hård Menephta vandrar bort
Till Nilens strand att gudars fader ära,
Då möter honom hög och allvarsam
Ånyo Moses, träder honom nära.

Menephta darrar för hans stränga blick,
Ej Mose under Jambres mer kan härma.
Egyptens trolldom kommit här på skam,
En gud sig tyckes genom Moses närma.

"O konung, hör! så säger Jehova:
Nu släpp mitt folk att det må offer bringa,
Och om du vägrar, vet, jag mäktig är
Med nya plågor dig till lydnad tvinga".

Hvad sällsamt möte här vid Nilens våg!
Den man, hvars fäder trälens boja burit,
Ambassadör från Gud Egyptens kung
Kungör hvad Herren vid sig själf har svurit.

Men kungens hjärta hårdnar mer och mer,
Och måttet fylls, och hämdens ängel sväfvar
Från himlen ned, ett tusenstämmigt ve,
Ett fasans ve igenom natten bäfvar.

I kungens borg är klagan, gråt och rop:
Hans son, hans älskling, är af ängeln slagen,
Nu mjuknar hjärtat, om än blott en stund;
"Min synd det gjort, min son är från mig tagen!"

På Ramses gator ila af och an
En skara mödrar med förtvifladt hjärta,
Derhemma ligger ä l s k l i n g *död och kall,*
Och ingen gud kan lindra deras smärta.

De hemska dödsrop, som helt nyss dem väckt,
Förskräckligt än i deras öron ringa.
Till kungens fötter i sin nöd de fly,
Som kunde han tillbaka döden tvinga.

Besegrad ändtligt, sänder han nu bud
Till Moses: "flyn med hast från mina länder
Och fören med er boskap, silfver, guld,
Ja, tagen allt, blott plågan återvänder!"

Till uppbrottsfest re'n Israel redo stod,
Och jublande det lemnar träldomslandet.
Så lossades af Herrens egen hand
Det genom sekler smidda, tunga bandet.

Så glömde Herren ej s i t t e g e t folk,
Och sina löften aldrig än han glömde,
Och aldrig tog han ifrån det sin hand,
Om än till aga han en tid det dömde.

Men konungen, af Jambres eggad, sändt,
Till sina härar bud att Israel följa.
I spetsen, följd af honom, tågar han,
Men deras graf blir röda hafvets bölja.

Så, falske prest, rätt spådde du en gång,
Ebreerbarnet blef Egyptens plåga,
E b r e e r s o n e n s blick dig bränna skall
En gång långt mer än afgrundseldens låga.

III.

Från N e b o han skådar det heliga land,
Hans möda, hans kamp är nu slut,
Och får han ej komma d i t b o r t, så ändå
D e r u p p e han får hvila ut.

Sitt hufvud han böjer, en suck, det är gjordt,
Till hvila den trötte sig lagt,
De susande tallarne vifta farväl,
Och änglar kring båren stå vakt.

De nattliga ljusen, de skimra så mildt,
Så härligt som än aldrig förr,
Och strålande skaror uppstämma sin sång,
Och upp låtes himmelens dörr.

Och Jehovah nalkas, sin tjenares hand
Han fattar och hviskar ett n a m n .
Föryngrad, förskönad re'n Moses står upp,
Hans graf — ä r i J e h o v a s f a m n .

På Hermon förenas i klarhet och ljus
Det g a m l a och n y a förbund,
Och Moses sig fröjdar, att K r i s t u s a l l e n'
Ä r f r ä l s n i n g e n s e v i g a g r u n d .

LUDVIG.

GUDS LEDANDE HAND I VÅR SVENSKA LUTHERSKA KYRKAS HISTORIA I AMERIKA.

Tal, hållet vid Augustana-synodens tjugufemårsfest i Rockford, Ill., den 24 Juni 1885 af E. Norelius.*)

"Herren har gjort stora ting med oss; deröfver äro vi glade". *Ps. 126: 3.*

DET är Zionsfångarne, som i denna psalm glädja sig öfver fångenskapens och träldomens slut samt i hoppet skåda hän till den fulla salighet, hvilken de skola få åtnjuta efter alla mödor, sorger och lidanden.

Dock redan nu, på vägen till detta saliga mål, vid blicken tillbaka på hvad de hittills fått upplefva och erfara, hafva de orsak att fira glädjefester, ty Herren har redan gjort stora ting med dem. Genom mycken bedröfvelse måste Guds folk ingå i Guds rike; men det är i bedröfvelsens luttringseld, som trons guld renas; det är i kampen för sin tillvaro, det är i den andliga striden mot fiender, som Guds rike vinner sina segrar, och om än dessa strider äro ständiga strider till tidens slut, kan dock Zions folk

*) Detta utmärkta tal har ansetts kunna införas i denna årgång af "Korsbaneret" såsom en lämplig och värdig fortsättning af den i föregående årgång påbörjade "återblicken på Augustana-synodens historia under dess första tjugufem år".

Red.

på hvarje punkt af sin vädjobana skåda tillbaka och fröjda sig öfver de stora ting, som Herren gjort för detsamma.

Äfven vi såsom en del af Zions folk kunna skåda tillbaka på vår historia och fira en glädjefest med tack till Gud för de stora ting han gjort med och för oss under de sista 25 åren, ja, under hela tiden af den svenska ev. luth. kyrkans tillvaro i detta land.

Hvad vi isynnerhet böra och kunna se är: *Guds ledande hand i vår svenska lutherska kyrkas historia i Amerika.* Den skand. ev. lutherska Augustana-synoden firar vid detta möte sin 25-åriga tillvaro. Äran för den framgång hon haft, för de segrar hon vunnit, för allt hvad hon eger och är, tillhör allena Gud. Honom, den evige konungen, som i nåd och trohet handlat med oss; icke efter våra synder, utan efter sin stora barmhertighet, vare ära, tack, lof och pris nu och evinnerligen! Amen.

1. Då vi blicka tillbaka på vår historia märka vi Guds ledande hand först deri, att den svenska ev. luth. kyrkan planterades på amerikansk botten i den tid, som skedde. Betydelsen häraf måste vi erkänna och uppskatta, om vi tro och bekänna, att den evangeliskt luth. bekännelsen utgör den mest sanna och rena uppfattningen af evangelii lära.

Folkvandringarna utgöra en märkvärdig före-

teelse i människoslägtets historia. Denna företeelse är så gammal som människoslägtet sjelft och hvilar ytterst på Guds vilja och förordning. Fastän den ännu pågående utvandringen och inflyttningen visar sig i olika skepnad mot förra tiders folkvandringar, så är den dock intet annat än en folkvandring. Orsaken till och ändamålet med folkvandringarna kunna vi blott till en del se och fatta, nämligen det som för ögonen är; men det lilla, som vi kunna se och fatta, leder oss att tro, att Gud, allsmäktig, står bakom alla timliga orsaker. Det är han, som bestämmer huru vidt och bredt folken skola bo på jorden. Hvarken lagar, fädernesland, slägt- och frändskapsband, haf, öknar och vildmarker, skam och skada eller andra hinder kunna hämma folkvandringarnas ström. De måste derför hafva ett vigtigt ändamål i Guds verldsutvecklings plan. En stillastående vattenmassa förskämmes; så gör ock en stillastående folkmassa. Folkvandringarna förorsaka på djupet gående rörelser; folkelementen omröras och omblandas; tankar, åskådningar och seder komma i pröfvande brytningar med hvarandra och undergå förvandlingar. Sanningen, som är af evighetsnatur, förgås dock icke, och resultatet blir så småningom ett i fysiskt och intellektuelt afseende föryngradt slägte, hvilket ifrån en sådan omröring och jäsning tar en ny ansats till en högre utveck-

ling. Hvad uträttade icke de germaniska och slaviska folkvandringarna för det gamla, förruttnade romerska riket i det 4:de och 5:te århundradet? Men den fysiska och intellektuela utvecklingen har ett högre ändamål, nämligen Guds rikes, och det är för Guds rikes skull, som all verldsutveckling har sin egentliga betydelse.

På en tid af 40 år hafva stora massor af landsmän invandrat till detta land. Hvad de vunnit derpå i timligt afseende fråga vi icke nu. Men deremot fråga vi: hvad hade deras tillstånd varit i andligt afseende, i det som rörer Guds rike, om den sv. ev. lutherska kyrkan icke blifvit planterad på amerikansk botten, eller hvad är deras tillstånd nu, just i följd af denna historiska tilldragelse?

Det var, som vi veta, Erik Jansarne, hvilka i större skala först öppnade utvandringen från Sverige till detta land. Sedan de hade gjort hvad som stod i deras förmåga att utrota luthersk tro och lära i sina hembygder; sedan de å bål bränt Luthers och andra fromma mäns skrifter och uttalat ve och förbannelse öfver sina fäders land och kyrka, drogo de hit till den nya verlden i den fulla öfvertygelsen, att de aldrig mera skulle komma i beröring med den hatade lutherska kyrkan, samt att de här, ostörde, skulle hafva det friaste fält att utbreda sin vanvettiga lära bland de landsmän, hvilka möjligen

skulle komma efter. Men, besynnerligt nog, fogade Gud det så, att en af den svenska lutherska kyrkans lärare, hvilken i hembygden hade varit en af Jansenisternas mest ifrige och framgångsfulle motståndare, kom, så att säga, i hack och häl efter dem och i deras närhet bygde ett altare och började att predika om Herrens namn.

Jansenisternas ljusa drömmar gingo icke i fullbordan. Snart föll själfva profeten för en kula, afskjuten mot honom af en, som måste räknas till hans eget folk; snart uppstod oenighet och osämja; snart frågade ingen mer efter Erik Jansons katekes och troslära. Länge sedan är den kommunistiska kolonien upplöst, och frukterna af Erik Jansons lära äro för det mesta fritänkeri. Herrens ord besannas äfven här: "Hvar och en plantering, som min himmelske Fader icke planterat hafver, skall uppryckas med rötter". Matth. 15: 13.

Ett annat samfund, nämligen metodisternas, var äfven representeradt på det svenska fältet af flere nitiske och fromme män, innan pastor L. P. Esbjörn kom hit. Hade Gud icke fogat det så, att nämde lärare och sedan flere efter honom kommit hit i tid för att förkunna evangelium enligt luth. tro och bekännelse, så hade massan af de tidigast hitflyttade landsmännen, mänskligt att döma, gått förlorade för den ev. lutherska kyrkan. Svårt hade

det i alla fall varit att under ett senare tidsskede här börja grunda ev. luth. församlingar.

2. En Guds styrelse var det äfven, att den svenska luth. kyrkan i Amerika upprättades, innan de senare tidernas löshet i lära och praxis hade förhärjat det gamla fäderneslandet.

Ibland de tidigare hitflyttade landsmännen fans ett starkt kristligt och kyrkligt element. Icke så få voro allvarligt fromma enligt gammaldags uppfattning. De kände och älskade t. ex. Rosenii skrifter, men de tydde dem icke till nyevangelium såsom sedermera skedde i Sverige. De läste Luthers, Arnds och Nohrborgs m. fl. skrifter och funno uti dem en tillfredsställande uppbyggelse. Med ett ord: de voro utan sekteriska färgskiftningar och ville icke veta af någon annan än den gamla, allvarliga kristendom, som otvunget flyter från ett opartiskt ransakande af den hel. Skrift. Massan af folket var väl icke i samma mening andligt sinnad; men den var dock i god mening kyrkligt sinnad och visste ännu icke, att det låg någon stor vishet, frihet eller andlighet uti att hata eller förakta prest, kyrka och församlingsordning.

Desse tidigare hitflyttade voro förståndiga nog att icke göra ordets och sakramentens kraft och verkan beroende af prestdrägt, biskopsvigning och ceremonier, på samma gång som man dock mot des-

sa icke hade någonting fördomsfullt att invända, och derför fingo vi, till all lycka, aldrig någon strid ibland oss om dessa oväsentliga ting, Deremot lade man vigt på lärans renhet, tuktan och den kristliga församlingsordningens upprätthållande. Denna sant och sundt kristliga och kyrkliga ståndpunkt gaf åt vårt samfund från början en bestämd riktning, en riktning, som visade sig ega kraft nog att bestå och fortgå vidare, då sedermera den lösa kristendomens och okyrklighetens svallvågor kommo störtande öfver oss från den gamla fädernejorden.

3. Vi märka vidare Guds ledande hand deri, att de män, som grundlade vårt samfund och som intill närvarande tid haft mycket att göra med dess ledning, voro särdeles passande och liksom utvalda för detta ändamål.

Massan af våra hitflyttade landsmän har utgjorts af en fattig eller mindre bemedlad, men redlig och frihetsälskande allmoge med djupa religiösa anlag; men utan någon bildning. För att ibland ett sådant folk med framgång upprätta ett ordnadt kyrkosamfund behöfdes pastorer med trenne väsentliga egenskaper: kristligt sinne i förening med ren lära, nödvändig lärdom och praktisk duglighet samt förmåga att kunna lefva med folket och i dess små vilkor såsom fattiga nybyggare.

De lärare, som kommo hit från moderkyrkan i

Sverige besutto lyckligtvis dessa egenskaper. Hvad kristligt sinne angår, voro de alla män, som af lefvande erfarenhet kunde säga, att de blifvit förda från döden till lifvet, och som redan i fäderneslandet i längre eller kortare tid hade predikat den korsfäste Kristus. Det var ock detta sinne, som i sann nitälskan för själars eviga väl dref dem hit ut att arbeta bland de förskingrade landsmännen. Det var inga feta pastorat, som lockade dem hit; icke heller var det något missionssällskap i fäderneslandet, som stod bakom ryggen på dem och betryggade deras utkomst genom löfte om säkra löner. De visste, att deras resa gälde ett nytt land med ett nybyggarelif, hvilket hade tusende olägenheter och försakelser att bjuda på. Det är icke många, icke ens kristligt sinnade lärare, i en gammal ordnad landskyrka, hvilka hafva mod nog att blifva pastorer för fattiga nybyggare, och derför hafva vi icke fått många prester från Sverige; men de hvilka vi hafva fått — det måste vi tacksamt erkänna — hafva varit till stor välsignelse för vår kyrka i detta land.

Hvad åter läran angår, voro de uppriktigt tillgifna den ev. luth. bekännelsen. De blefvo derför älskade, värderade och gerna hörda af det lutherska folket, som älskade sina fäders tro och som ville höra en fulltonig predikan af allt Guds ord. Och om

man än märkte, att de genomgingo en betydelsefull förändring, så var den, dess bättre, en förändring till en mera djup, klar och allsidig uppfattning af den oförgängliga sanning, som vår kyrkas bekännelse uttalar. Denna renhet i bekännelsen, denna fasthet och enighet i läran har ock från början, då frågan gäller det, som är väsentligt, varit bofast inom Augustana-synoden, och fastän i fråga om författning och oväsentliga ting olika meningar funnits, uttalats, men ock tolererats, hafva dock aldrig några lärostrider i egentlig mening förekommit ibland oss. För denna lyckliga omständighet hafva vi, näst Gud, att tacka vårt samfunds grundläggare.

Det finnes en gudlös bildning, hvilken är tio resor värre än ren okunnighet; det finnes ock ett uppskattande af kunskaper och lärdom i och för sig, som endast leder till uppblåsthet och pedanteri, i högsta mätto skadliga för Guds rike. Men det kyrkosamfund, som fördenskull fruktar för, eller föraktar kunskaper och lärdom, mördar dock sig själft och gräfver sin egen graf. Missbruket af en sak upphäfver icke det rätta bruket eller gör saken själf orätt. Lärdomen, helgad till och använd i Herrens tjänst, är en mäktig häfstång inom ett samfund till sanningens utbredande, seger och försvar. Vårt samfunds grundläggare insågo detta klart; och emedan de själfve voro män med kunskaper, bemödade

de sig om att fostra ett intelligent och självständigt folk, som skulle kunna gifva skäl för sin tro och sitt hopp. Under det de icke drogo i betänkande att i kyrkans tjänst, då nöden så fordrade, använda de bästa tillgängliga krafter som funnos, arbetade de dock från början mot det målet att få väl uppfostrade lärare. Ifrån denna sträfvan är det som våra skolor hafva uppväxt, hvilka redan verkat så mycket i kristendomens tjänst. Må de i allt högre grad blifva Kristi och kristendomens tjänarinnor och sålunda förverkliga sitt ursprungliga ändamål!

Den tredje egenskapen, hvilken vårt samfunds grundläggare hade, var att de hade förmågan att lefva med folket och i nybyggarelifvets små vilkor.

Då man nu berättar om huru de bodde, huru de lefde, huru de färdades och under hvilka omständigheter de förrättade sitt verk, så låter det redan för mången mycket sagolikt och äfventyrligt, och man kan till och med riskera att blifva misstänkt för en smula färgläggning. Jag vet dock bestämdt, att de bodde i mycket små och obeqväma hus, somliga till och med i så usla hus, att de skyddade hvarken för sommarens regn eller för vinterns köld och snö. Jag vet, att deras löner voro mycket små och inbetalningen högst oregelbunden. Man behöfde derför rätta mun efter matsäcken. Deras föda och kläder voro också af det allra torftigaste slaget,

och det behöfdes den strängaste hushållning för att få utgifter och inkomster att gå ihop, eller för att hålla kropp och själ tillsammans.

Då vår förste teol. professor t. ex. skref i "Hemlandet" och begärde förnyade, välvilliga bidrag till de studerandes bord — då i Springfield, Ill. — var det en man här i Rockford, som svarade och i all välmening gaf det rådet, att de borde "lägga mera salt i maten, så räckte den längre".

Jag vet ock, att det i bokstaflig mening fans "sans culottes" både bland prester och studerande på den tiden. Man må dock icke tro, att våra fäder och bröder voro några tiggare—eller barfotamunkar, hvilka pålagt sig några självfvalda späkningar för att derigenom förvärfva sig Guds rike. — Nej, de voro äkta lutheraner; men det fins en paragraf i människolifvets reglemente, som säger: Nöden har ingen lag. Våra fäder och bröder fröso och svulto icke, de färdades icke de långa och obanade vägarne, ofta till fots, de sofvo ej under öppen himmel, man predikade icke i torf- och "log"-kojor, stundom klädd i en dålig linnerock eller i skjortärmarne, de vandrade icke bland människor med topplösa filthattar på hufvudet och hårspikarne i vädret, derför att det var så utomordentligt roligt, eller för att förskaffa sig en märkvärdig historia i framtiden, utan de gjorde detta och många flera

ännu ovanligare saker, emedan de voro tvingade icke blott af ofvannämde lagparagraf, utan ock ännu mera af Kristi kärlek. Vi böra ock besinna, att de alla voro män, hvilka hade kunnat sitta vid goda pastorat i fäderneslandet, om de hade föredragit det; men af fri kärlek försakade de alla dermed förbundna förmåner och beqvämligheter för att tjäna de fattige nybyggarne på denna sidan hafvet. Lönen skall heller icke uteblifva, om de blifva trogna intill ändan.

Om oss andre, som voro med, vill jag icke säga ett ord; vi hade ju intet bättre val att göra. Men det vill jag säga: det var ett godt och helsosamt föredöme, som desse våre lärde män, hvilka med heder suttit och sitta på professorsstolar och fylt andra maktpåliggande platser inom samfundet, gåfvo oss, då de visade sig så sant folklige, under det de på samma gång visste att bevara prestens sanna värdighet under de ringaste vilkor och pröfvande omständigheter. Det är intet rökoffer, som jag härmed frambringar för människor, utan tvärtom ett rättvist erkännande af de förtjänster, som desse män onekligen haft om vår synod. En del af dem äro redan hemma hos Gud i himmelen, och de öfriga äro, som jag hoppas, ett stycke på vägen dit och hafva redan gjort sådana erfarenheter i lifvet, att de nog veta att gifva Gud äran för allt.

4. Vi märka vidare Guds ledande hand i förberedelserna till stiftandet af Augustana-synoden. Denna förberedelse räckte i 9 år från 1851 till 1860 och innesluter tiden, under hvilken den svenska lutherska kyrkan var i yttre förening med den evangeliskt lutherska synoden af Norra Illinois.

Enighet i lära och praxis och så långt möjligt är i författning är en nödvändig förutsättning för ett samfunds bestånd och framgång, en källa till välsignelse för Guds rike, en styrka och prydnad för kyrkan samt en sällhet för samlefnaden. En sådan enighet förutsätter ock en fast grund. Hon kommer icke till stånd genom blotta teorier, nedskrifna på papperet, utan genom gemensam, hjärtlig och uppriktig tro och bekännelse, i hvilken samma ord brukas i samma mening, samt uttalar sig i det präktiska lifvet. Den lutherska kyrkan i Amerika, hvilken fans till, hufvudsakligen bland tyskarnes afkomlingar, hade under tidernas lopp och under påverkan af rationalism i förening med puritanism och metodism i betydlig mån afvikit från den Augsburgiska bekännelsens lära, hvilken bekännelse man antog såsom en uppfattning af den heliga Skrifts lära "någorlunda så när i hufvudsak riktig". Huru litet detta sade, kan man förstå, då desse s. k. lutheraner icke ens räknade läran om sakramenten såsom hörande till kristendomens hufvudläror, och då

de icke gjorde den lilla smula af bekännelse de antagit på papperet till en förbindande lag ens för presterna.

Denna amerikanska lutheranism uppnådde 1820 en slags yttre enhet i den s. k. Generalsynoden; men Generalsynoden var allt annat än ett samfund, som var enigt i tro, bekännelse och praxis. Medan inom den gamla Pennsylvania-synoden man mest höll fast på luthersk bekännelse och praxis, voro andra delar af Generalsynoden oigenkänliga från metodister, presbyterianer och kongregationalister. En sådan förening kunde derför icke heller blifva långvarig.

Den lutherska synoden af N. Ills. hade anslutit sig till Generalsynoden. En förening med densamma var derför för de skand. lutheranerna hvarken god eller välbetänkt. Dock må vi icke klandra våra fäder derför, att de ingingo i denna förening; deras egendomliga läge utgör en ursäkt derför, och dessutom få vi tro, att det var Gud, som ledde saken för ett högre ändamål. Det synes nämligen som att vår förening med N. Illinois-synoden var på ett sätt nödvändig för att skaffa oss de erfarenheter vi behöfde för vårt samfunds bildning och utveckling i detta land. Ty genom denna förening fingo vi lära icke så litet om en frikyrkas organisation och styrelse; vidare fingo vi en aning om betydelsen af den

språkförändring och amerikanisering, som vi utan tvifvel gingo till mötes. Vi kommo ock derigenom in i den strömfåra, som förde oss in i det allmänna lutherska kyrkolifvet i landet, och blefvo derigenom bevarade från en, kanske skadlig afskildhet. Men vigtigare än alla dessa ting var att vi fingo anledning att sätta större värde på och hålla oss fastare än vi någonsin förr gjort vid vår evangeliskt lutherska bekännelse. Vi fingo, nämligen inom N. Illinois-synoden se och erfara de sorgliga följder, som lösheten i lära och praxis har med sig. Våra ögon öppnades ändtligen för faran, vi uppvaknade såsom från en stygg dröm, och detta, Gud ske lof, innan vårt skandinaviska folk hade blifvit bortskämdt och fått smak på den lösa maten. Upplösningen af föreningen skedde något hastigt och revolutionärt; men äfven deri, tror jag, kunna vi märka Guds ledande hand. Hade det icke gått som det gick, hade måhända en del af skandinaverna stannat qvar inom N. Illinois-synoden. Jag har bref i min ego, som skrefvos i dagarne före konventionen i Chicago, Apr. 1860, och som peka deråt. Emellertid, vi må skatta oss lyckliga, att vi alla utträdde som en man och att den lilla hopen icke då söndrades.

5. Vi märka vidare Guds ledande hand i stiftandet af Augustana-synoden, i dess verksamhet, och i dess vidmakthållande.

Ännu ser jag framför mig några fårade ansigten, som voro närvarande och togo del i Augustanasynodens stiftande den 5:te Juni 1860 på Jefferson Prairie, nära Clinton, Rock Co., Wis. Åtminstone finnas ännu 10 af de svenske presterna i lifvet, hvilka jag kan åberopa såsom åsyna vitnen till den barnsliga glädje, den heliga entusiasm och fromma enfald, som betecknade den minnesvärda dagen. Naturen hade klädt sig i bröllopsskrud och stod i en behaglig harmoni med de fromma känslor, som utan tvifvel fylde allas hjärtan. Vi slöto der med hvarandra och med Gud, hvilkens sanning vi bekände, ett lyckligt förbund af den största betydelse för tiden och evigheten. Vi voro visserligen en liten hop mot hvad vi nu äro, ty vi voro endast 27 prester och 49 församlingar, svenskar och norrmän tillsammans, med ett kommunikantantal af endast 4,967. Men genom den broderliga enheten och fastheten vid den gamla, bepröfvade bekännelsen och genom den organisation, som här upprättades, blef denna lilla hop ett kraftigt lifsfrö till en fortgående utveckling både inåt och utåt, och ett medel till befrämjande och bevarande af Kristi kyrka bland våra många landsmän i Amerika. Det syntes såsom om den första apostoliska tiden i någon mån hade åter lefvat upp ibland oss; ty såsom då uti hela hopen, som trodde, var ett hjärta och en själ, så var

ock ibland oss en ljuflig enhet, och intet ljud af disharmoni kunde förmärkas. Vi kände oss starka och frimodiga i medvetandet af att vi stodo på den fasta sanningens grund och att Herrens helige Ande enligt hans löfte var med oss och ville leda oss i all sanning. Detta hopp, som synodens grundläggare hyste, har heller icke besvikit oss. Man har icke behöft rifva Augustana-synodens grund och lägga den ånyo; utan på den grund, som först lades, har man kunnat bygga fortfarande huru mycket synoden än har vuxit och utvecklat sig. Att männen af 1860 lyckades nedlägga sådana grundsatser och utstaka en sådan planritning för synodens verksamhet och styrelse, som under 25 års utveckling visat sig vara praktiskt riktiga och goda, bevisar, att Gud sannerligen hade sin hand i Augustana-synodens stiftelse.

Vidare påstod jag, att vi kunna märka Guds hand i synodens verksamhet. Detta torde man bäst kunna bedöma om man gifver akt på frukterna af dess verksamhet, ty det är ju så: "af frukten känner man trädet". Afgörandet kan dock här blifva olika, ty man dömer så olika om hvad som egentligen är god frukt. Men döma vi efter Guds ord och icke efter vår egen, godtyckliga känsla, måste följande uppgifter icke hafva så ringa betydelse. Väl veta vi, att den kyrkliga statistiken icke alltid öf-

verenstämmer med Guds statistik; men vi veta ock af vår Herres egen mun, att det finnes något hvete ibland agnarna. Finnes det derför hvete ibland oss, så finnes der bestämdt god frukt, vore ock agnhögen rätt stor.

Augustana-synodens verksamhet har ifrån början gått ut på att uppbygga sig själf på vår heliga tro, således ett inåtgående arbete; att samla allt flere af de förskingrade landsmännen, som åtminstone till namnet erkändt sig vara lutheraner, till ordnade församlingar och så långt möjligt förse dem med andlig vård, hvarigenom synoden sålunda öfvat en utåtgående verksamhet, eller en så kallad hemmission. (Proselytmakeri har synoden icke befattat sig med.) Något har ock gjorts för den yttre missionen, ehuru förmågan dertill varit ringa. Vidare och i sammanhang med föregående verksamhet har synoden uppfostrat och utsändt ett betydligt antal pastorer och derför varit inbegripen i ett allvarligt skolarbete.

Ett ordnadt barmhertighetsverk har ock utöfvats, isynnerhet genom upprättandet och underhållandet af ett antal barnhem. Och ändtligen har synoden uträttat ett godt verk genom spridningen af goda, isynnerhet andliga skrifter.

Frukterna af den inåtgående verksamheten kan man icke med siffror uppgifva. Först evighe-

tens dag skall uppenbara dem. Men då vi hafva Guds löfte, att hans ord icke skall återvända förgäfves utan skaffa frukt, så kunna vi med godt skäl hysa den tröstliga tillförsigten, att då öfver 200 trogna lärare i öfver 400 församlingar förkunna Guds ord och förvalta sakramenten, besöka de sjuka och utöfva offentlig oeh enskild själavård, detta arbete burit och bär någon god frukt för evigheten.

Frukten af synodens hemmissionsarbete, som på samma gång visar dess tillväxt i nummerstyrka, kan angifvas på följande sätt: Från 36 svenska församlingar har synoden växt till 428 förlidet år, och från 3,447 svenska kommunikanter till 55,990, och hela medlems-antalet har stigit till i det närmaste 100,000.*)

Måste vi än antaga, att ganska många af detta antal icke äro äkta kristna i ordets rätta bemärkelse, så återstår dock något underbart deri, att så många som ett hundra tusen människor i detta land med den fullaste religionsfrihet, och i en tid sådan som denna, hvilken är full af materialism och otro, och utan utsigt till timlig vinst utan tvärtom med vissheten om uppoffringar och dryga utgifter framför sig och, vidare, med den fostran, som de förut haft i en statskyrka, hvilken i flera afseen-

---

*) Enligt senaste statistiska uppgifter: 59,448 kommunikanter och hela medlemsantalet 102,413.

den icke är särdeles gynsam för det religiösa lifvet, kunnat, oaktadt allt detta, sammansluta sig, utan yttre tvång, i en frikyrka, hvilken på samma gång i sin bekännelse så bjärt afsticker mot den rådande religionismen i landet — detta är underbart. Denna underliga företeelse kan endast derigenom förklaras, att Gud har haft sin hand med i saken. "Af Herren är det skedt, och det är ett under för våra ögon".

Tidigt började vår svenska lutherska kyrka i Amerika inse nödvändigheten att här uppfostra pastorer för församlingarna. Hade detta ej kunnat ske, hvad hade det blifvit af församlingarna, och huru många församlingar skulle vi under sådana omständigheter hafva haft denna dag? Den ena kallelsen efter den andra afsändes till fäderneslandet; men svaren blefvo i de flesta fall nekande. Efter alla bemödanden hafva vi lyckats att få ej ett dussin prester från den svenska kyrkan, af hvilka 3 längesedan äro med döden afgångne. Huru skulle vi bära oss åt nu, om vårt läroverk med ens afstannade och om vi nödgades vända oss till Sverige för att derifrån blifva försedde med pastorer? Skulle våra behof derifrån kunna fyllas? Och om än antalets behof fyldes, månne de särskilda kraf, som ställas på en församlingspastor i Amerika i vårt egendomliga läge, också på den vägen skulle kunna fyllas? Detta vore knapt att vänta.

Riktigt har det blifvit sagdt, om och om igen, att vårt läroverk är synodens lifsfråga, själfva hjärtat i församlingskroppen. Utan detta hjärta hade Augustana-synoden sannerligen icke varit hvad den är. Men att vi kommit så pass långt som vi gjort med vårt skolarbete, att fromma ynglingar kunna midt ibland oss utbildas till sådana kyrkans tjänare, som våra omständigheter kräfva, så att den ena församlingen efter den andra blir försedd med själavård; detta är Guds besynnerliga och nåderika verk. Huru ringa var icke vårt uppfostringsväsende i sin begynnelse, om man jämför det med hvad det nu är!

Lifligt erinrar jag mig hurusom för 28 år sedan nästa 28 Sept. ett möte hölls här i Rockford i den lilla "frame"-kyrkan på "bluff"-kanten, då både Chicago och Mississippi-konferenserna voro församlade, en handfull af människor. Vi voro på väg till Norra Illinois-synodens möte i Cedarville, denna stat. Bland andra göromål, som vi hade att förbereda för synoden, var ock att nominera en professor för den redan 1855 föreslagna skandinaviska professuren vid "Ills. State University" i Springfield. Fonden för denna professorsstol var ännu endast $1,310.88. I förtröstan på Herren trodde vi dock, att tiden nu var inne att utnämna en professor. Allvarliga öfverläggningar rörande personers egenskaper m. m.

förehades. Någon nämde, att vi borde försöka kalla Dr Fjellstedt; men huru vi än resonerade, blefvo vi kastade tillbaka på våra egna resurser. Det var en allvarlig stund. Innan nominationen skedde, föllo vi alla på knä och anropade Gud om råd och visdom, hvarunder Dr Hasselquist ledde oss i bön. Derpå togs omröstning med slutna sedlar då L. P. Esbjörn blef enhälligt nominerad. Med bruten röst och med tårar i ögonen emottog den ädle mannen nominationen, djupt kännande vigten och betydelsen af det steg församlingarna nu hade tagit. Dr Hasselquist, Erl. Carlsson och O. Andrewsen framstälde nominationen för synoden, hvilken den 1 Okt. 1857 bekräftade densamma.

Att följa vår uppfostringsanstalt från Chicago till Paxton och från Paxton till Rock Island; att beskrifva, huru den från djup fattigdom genom bekymmer, motgångar, mödor och svårigheter arbetat sig upp till hvad den nu är; att teckna de ädle män, hvilka såsom lärare eller direktörer och isynnerhet dess Nestor, skolans ärevördige president, hvilka offrat kropps- och själskrafter, försakat så mycket och öfvat ett, snart sagt, gränslöst tålamod på detta synodens vigtigaste arbetsfält, hvarigenom det förmedelst Guds välsignelse blifvit så fruktbärande; att berätta om de öfriga skolorna, som under tidens lopp uppstått i Minnesota, i Kansas och Nebraska,

äfven de spridande den kristliga bildningens ljus hvar och en efter sin förmåga, betydelsefulla för kyrkan förnämligast derför, att de verka och kunna verka såsom matare för hufvudanstalten: detta och mycket mera skulle nog blifva en intressant, men för detta tillfälle en allt för lång historia, hvarför jag vill lemna ämnet. Emellertid hafva från Augustana-synodens början till denna dag 208 unge män utgått från vår läroanstalt att verka som pastorer i kyrkans tjenst, hvar och en med den gåfva, som Herren förlänat honom. Hvar och en måste deraf inse betydelsen af synodens uppfostringsarbete. Att allt detta kunnat ske, att detta verk kunnat bedrifvas utan andra fonder än de fria kärleksgåfvor, hvilka församlingarna årligen offrat deråt, är ett skönt drag i synodens historia, en tydlig verkan af Guds nåd i församlingarna. Att Gud haft sin hand i denna sak är så mycket tydligare deraf, att vi för våra små kärleksgåfvor alls icke blifvit fattigare. Men nu kommer det snart att spörjas, huru stark och uthållig vår kärlek är. På synodens första jubelår är grunden lagd och väggarna ett stycke uppförda till ett nytt, större läroverkshus. Vårt samfunds kropp har blifvit så stor, att hjärtat nödvändigtvis måste utvidgas, om kroppen icke skall blifva sjuklig och dö. Skall vår kärlek till Herrens rikssak räcka till att bygga det hu-

set och betala det? Eller måste man på Augustanasynodens grafsten inrista de orden: *Död af fetma!* Då hon var fattig, ung och mager, arbetade hon, försakade och uppoffrade i kärleken för Guds rike; men just som hon uppnådde sin mannaålder blef hon fet och dog. Låtom oss skynda att bygga huset i Rock Island och att betala det,innan vi blifva för välmående och rika i denna verld; annars blir det aldrig gjordt.

Inom hvardera af synodens fem konferenser har ett barnhem uppstått. Först trodde man, att ett barnhem inom hela synoden var allt som behöfdes, eller som man orkade med; men det visade sig snart, att hvarje konferens både behöfde och kunde underhålla ett barnhem. Ingen annan kristlig välgörenhet har rönt ett så hjärtligt deltagande och mött så litet motstånd ibland oss som vården om de värnlösa barnen. Må det alltid så förblifva, ty "detta är för Gud och Fadren en ren och obesmittad gudstjänst, söka faderlösa och moderlösa barn, och enkor uti deras bedröfvelse, och behålla sig obesmittad af verlden". Våra barnhem och andra barmhertighetsanstalter, hvarigenom kristendomen visar sig på ett mera praktiskt sätt, och helt annorlunda än genom ett fromt tal och fromma önskningar, äro de juveler och smycken, som utvisa Kristi

äkta band och hvilka tillstoppa munnen på kristendomens hatare och förnekare.

Att Augustana-synoden för öfrigt ännu under sina första 25 år icke stelnat i styf renlärighet, eller frusit fast i en död tro utan gerningar, torde i någon mon kunna ådagaläggas genom de summor, som frivilligt blifvit offrade för kyrkliga och välgörande ändamål. Siffror tala, och tala icke så litet. Jag har genomgått de uppgifna bidragen från och med 1860 till och med 1884 och vill angifva de summor, som utbetalts för följande ändamål: Nämligen 1) för vårt läroverks underhåll $92,946. 2) Hemmissionen $74,486. 3) Den yttre missionen $21,061. 4) Allmän kristlig välgörenhet $236,741. 5) Församlingarnas utgifter för kyrkobyggnader, reparationer, pastorers boställen, skolhus, pastorers och andra tjänstemäns löner etc. $2,913,362. Dessa fem poster utgöra tillsammans den ansenliga summan af $3,338,596. Men denna summa utgör dock icke på långt när hela totalsumman af samfundets uppoffringar för kyrkliga och kristligt välgörande ändamål, ty dels hafva många församlingar icke inberättat sina uppoffringar eller blott delvis, och dels finnas utgiftsposter för andra ändamål, som väl äro upptagna i tabellerna, men som jag icke intagit i ofvan angifna summa. Om jag säger, att våra svenska lutherska församlingar under de sista 25 åren offrat

för kyrkliga och kristliga ändamål en summa af $5,000,000 så tror jag icke, att jag gör summan större än hon verkligen är. När vi nu besinna, att detta har kunnat åstadkommas af ett folk, som under de senaste 35 åren kommit hit såsom fattiga immigranter och på samma gång, som de gjort vissa uppoffringar, haft att sörja för sin egen timliga utkomst, så bevisar det, att det varit andra än blott mänskliga krafter, som varit i verksamhet hos dem.

Men stor, som denna uppoffring af ett nybyggarefolk är, äro fem millioner dollars en försvinnande liten summa, om man skall betrakta den såsom verkande orsaken till blott den timliga vinst vi haft af vårt kyrkliga arbete. Fastän vi alldeles icke göra kristendomen till en blott kultursak för tiden, utan till en evighetssak, är det likväl på samma gång sant, att ingen makt finnes på jorden, hvilken såsom den befrämjar människornas timliga intressen, eller har ett högre värde i dollars och cents. Gå till våra församlingar der Guds ord rent och klart predikas, der den kristliga uppfostringen är i gång och der kristendomen och dess åskådning blifvit bofasta och slagit rötter; gå sedan till Illinois, Egypten, eller något annat land, der evangelium ännu icke sprider sitt ljus; gör en jämförelse, och du skall snart finna hvad som är orsaken till den märkvärdiga skilnad, som uppenbarar sig i af-

seende på detta timliga lifvets välstånd och trefnad på den ena och den andra platsen. Frågan om skriftspridningen och det literära arbetet inom synoden måste jag för tidens korthets skull lemna; men ämnet förtjänar sitt eget kapitel.

Jag skyndar nu till sist att säga några ord om Guds skyddande hand, hvilken uppenbarats i synodens sammanhållning och vidmakthållande intill denna dag. Inre och yttre anledningar till söndring hafva nog funnits under synodens 25-åriga tillvaro; men Herren har dock nådeligen afvärjt söndringen ifrån oss intill denna dag.

Under de första tio åren, hvilka kunna kallas synodens *partriarkaliska tid*, med afseende på styrelsesättet och samfundsandan, utvecklades hon under yttre fattigdom och betryck på ett stilla, mera på djupet inåtgående sätt. Den yttre utvecklingen deremot gick mera sakta. Under nästan hela första hälften af denna tid hade vi ju ett brinnande, svårt krig i landet, hvars sorgliga verkningar förspordes i hvarje hydda; men det oaktadt tillät Herren oss att ostörde fortsätta vår andliga verksamhet.

Fördyningar af den nyevangeliska rörelsen började under senare delen af denna tid att kännas och syntes tjäna att förbereda marken för den sedermera framträdande socinianska rörelsen, hvartill den

förra egendomligt nog förvandlades. Men ytterligheterna mötas! Gud bevarade dock våra församlingar, så att de bestodo profvet, om än de gjorde icke så få förluster.

Denna tid slutade med en delning af synoden, så att de norske bröderna blefvo för sig själfva och de svenske för sig själfva. Denna delning, som egde rum i Andover 1870, uppgjordes i all vänlighet och broderlighet och var förestafvad af den åsigten, att hvardera nationaliteten bättre kunde främja sina kyrkliga intressen genom att verka för sig själf, och denna åsigt, tror jag, har bevisat sig vara riktig, fastän vi på samma gång måste djupt beklaga, att de norske bröderna snart söndrade sig inbördes.

Dr Hasselquist var hela denna tid synodens president, och man gladde sig åt hans faderliga råd, ty på den tiden var det ock sed, att synodens president skulle besöka och visitera församlingarna, hvilket ock han icke så sällan gjorde, och man kände det såsom någonting godt.

De nästa tio åren, eller tiden från 1870—1880, kunde man kalla konstitutionalismens eller den konstitutionela republikens tid med anledning deraf, att vår synod under denna tid var mycket sysselsatt med konstitutionela frågor. Denna sträfvan kan vara både ett godt och dåligt tecken: ett *godt*, för så vidt det betecknar ett större ordningssinne, mera laglyd-

nad och ett större praktiskt förstånd i bedrifvandet af samfundets utvidgade verksamhet; men deremot ett *dåligt*, om det betecknar, att samfundets enighet, hvilken förut berodde af barnslig kärlek, uppriktig broderlighet, personlig gudsfruktan och allvarligt nit för Herrens sak, numera måste sammanhållas genom kyrkoförfattningens bräckliga tunnband. Troligt är att litet af hvardera blandade sig i vår sträfvan, hvilken sak utan tvifvel var ärligt menad.

Under denna tid blefvo synodens gränser mycket utvidgade. I sin början var hon inskränkt till Illinois, Indiana, Minnesota, Iowa, Wisconsin, New York och Pennsylvania; 1880 hade hon utsträckt sig till de fleste delar af landet från Atlantiska till Stilla hafvet och från norra gränsen till Mexikanska viken. Till följd af denna utsträckning och konferensernas ökade manstarkhet inom hvar sina områden, började lokalintressena och en större själfständighetskänsla att mera vakna till lif och taga ut sin rätt. Under sådana förhållanden är faran nära för handen att slå öfver i själfsvåld och individualism.

Medan diskussionen öfver dessa författningsfrågor var som varmast och stundom hotade oss med söndersplittring, kom den socinianska eller waldenströmska striden öfver oss. Vi funno då, att det var godt för oss att vara *en* kropp och att det

låg styrka uti att kunna göra en gemensam front mot fienden. Denna sorgliga strid ryckte visserligen en del fromma, enfaldiga själar med sig in i hvirfveln; men i det stora hela var striden välgörande, ty försoningsläran ställdes derigenom i ett klarare ljus, än den någonsin förut haft, genom ransakandet af Guds ord och de gamles vitnesbörd, och vi kunde glädja oss så mycket mera åt den sanningen, att Jesus Krisus, sann Gud och sann människa, påtagit sig våra synder och dött i syndares ställe. Striden dref oss ock närmare tillsammans och derigenom, som det synes, förhindrade allt för vidt utsväfvande konstitutionsförändringar.

Att vår varmhjärtade broder, prof. O. Olsson, fått vara ett medel i Guds hand att stå i spetsen i denna strid och mycket inverkat på dess lyckliga utgång inom vår synod, tvekar jag icke att uttala. Gud vare äran derför!

Hvad författningsfrågan angår, tror jag icke, att den fått sin fulla lösning genom det 1879 antagna förslaget; men så mycket tror jag man temligen allmänt inser och erkänner, att de olika delarne af synoden behöfva hvarandra och böra så långt, som det är möjligt, stå i gemenskap med hvarandra för att kunna till största gagn bedrifva den lutherska kyrkans arbete bland det svenska folket i Amerika; och vi måste erkänna det såsom en Guds ger-

ning, att vi intill denna dag blifvit sammanhållne.

De senaste fem åren ligga oss allt för nära och det är derför svårt att karakterisera dem. Mig synes dock den senaste tiden vara för oss framför allt en *öfvergångstid* och icke en såningens tid. Den är en öfvergångstid i språkligt och nationelt afseende; men hvad som är ännu vigtigare: den är en öfvergångstid med afseende på sjelfva andan af kristendomen i församlingarna. Det gamla slägtet, hvilkets kristendom tog icke blott form och färg utan äfven sitt väsende från den uppfostran det hade fått i Sverige, är dels utdödt eller håller på att dö ut, och ett nytt slägte kommer i stället, ja, är redan på fältet. Väl må vi fråga: hvad månde varda af detta barnet? Undren icke på, I unge, att vi gamle understundom känna oss underliga till mods och att vi icke alltid begripa oss på den nya tiden.

Måhända är den farhåga vi känna blott grundlösa föreställningar; måhända är den blott alla gamles gemensamma känsla, som fyller våra hjärtan, då vi förnimma, att vår lefnads afton börjar kasta sina skuggor; men mig synes likväl, att den närvarande tiden är mera materialistisk, mera djärf i otro och förnekelse, mera själfvisk och bedräglig än de förra tider. Rättsbegreppet synes hafva kommit på villospår, hvarigenom det sedliga allvaret så

mycket saknas. Uppfostran går mera på ytan, sökande efter ett sken af mångkunnighet, i stället för att tränga ned till djupet, fostra hjärtat och skapa gedigenhet. Verlden och dess opinion synas nästan hafva större betydelse, äfven inom den synliga kyrkan, än bibeln och kristendomen. Vi äro alla, i någon mån, barn af vår tid och derför utsatte för faran att dragas med i de onda strömningar, som gå genom tiden.

Då vi nu i oss sjelfva äro så ytterst svage och i vår natur förderfvade, och derjämte alltid äro utsatte för mäktiga och listiga fiender, så kan det icke betraktas annorlunda än som ett stort Guds under, att Herren uppehållit och ännu uppehåller sitt rike ibland oss.

"Men för att icke bortföras med tidens väldiga otrosström och verldsväsende måste vi vara på tidens tecken vakne. Vi måste hålla oss hårdt vid Skriften, hårdt vid bekännelsen och hårdt vid ödmjukheten. Gud står emot de högfärdiga; men de ödmjuka gifver han nåd. — Många, stora och mäktiga församlingar, lärde och vältalige predikanter; fint bildade och inom det mänskliga samhället inflytelserika män och qvinnor, så goda alla dessa gåfvor, af nåden helgade, än må vara, hjälpa dock icke i och för sig sjelfva såsom värn mot tidens otro och förförelser. Men Guds ord hjälper, ty evangelium är

Guds kraft till salighet för alla dem som tro. Om vi derför alltid i sanning kunna säga med aposteln Paulus: "Jag skämmes icke för Kristi evangelium", så skola vi vara mäktige att emotstå i den onda tiden och i allting väl öfvervinna".*)

I denna tro och i detta sinne kunna vi, fastän striden mellan Guds rike och mörkrets rike ännu pågår och farorna synas ännu mera hotande än någonsin, blicka tillbaka på de stora ting Herren gjort med oss i det förflutna och deraf hemta nytt mod och ny trosstyrka för de strider, som stunda.

"Guds ord och löfte skall bestå;
Vi det i hjärtat bäre.
För himmel ej för jord vi gå
Till strids och glade äre;
Äre alltid väl till mods,
Fast vi våge gods
Och ära. lif och allt:
Ske blott som Gud befalt!
Guds rike vi behålle. Amen!

---

*) Ur min årsberättelse till synoden vid dess möte i Lindsborg 1881.

VÅRT LUTHERSKA ZION.

Der spirar en telning på heden opp,
Och kring honom vakta tvifvel och hopp;
Men skott uppå skott den telningen slår —
Af tårar bevattnadt ett träd der står.

Det växer, sin skugga från haf till haf
Det breder, och frukter det ger och gaf
Åt skaror af tusen, och kronan skön
Mot himlen sig höjer så frisk, så grön.

Ett fjärdedels sekel det redan stått.
Men, ansadt och vårdadt, när sekler gått,
Med friskhet och fägring det skall stå qvar
Och vitna, att säkert det rotadt var.

Det trädet vi känna så väl igen;
Dess krona ej böjt sig för stormen än,
Ty när han sköflande kring det hven,
Han fälde de falnade blad allen'.

Vi älska det trädet, men älska än mer
Den mäktige Guden, som växten ger.
Vår starkhet, vår klippa, vår borg han är,
Och än om sitt Zion han omsorg bär.

LUDVIG.

EN MISSIONSBETRAKTELSE ÖFVER DET KORTASTE KAPITLET I BIBELN.

Af C. M. E.

1. För några år sedan sände mig en kär broder till tänkespråk de två första och de två sista verserna i Bibeln. Hvilken väldig missionsbetraktelse skulle ej kunna skrifvas *der*öfver: *Gud* har skapat allt, och allt tillhör derför honom; *tomhet och mörker* utan Guds ombildande, nydanande verksamhet med sitt ord; Guds Andes hemlighetsfulla rufvande öfver de tomma djupen; Jesu löfte och vår bön, att han måtte *komma snart*, hvilket borde mana oss till missionsifver och styrka oss i arbetet; Nya Testamentets slutönskan af *Jesu Kristi nåd öfver alla* — allt detta är ju idel stora och höga missionstankar! Men det var ej om dessa verser, vi skulle skrifva. Till svar på detta tänkespråk gaf jag *det mellersta kapitlet i Bibeln;* och då jag sedan undersökte saken, befans detta vara den 117:de psalmen, som äfven är det *kortaste kapitlet* i den Heliga Skrift. Två verser i början och två i slutet hade blifvit mig gifna; två verser i midten hade jag gifvit tillbaka. Det var på detta sätt, min uppmärksamhet allra först fästes vid denna korta, men innehållsrika psalm.

2. Ps. 117 tillhör det s. k. “stora Halleluja”, hvilket utgöres af Ps. 113—118 och var den lofsång, som brukades vid de judiska högtiderna. Detta “stora Halleluja” är den “lofsång”, som Jesus och hans lärjungar sjöngo vid den sista påskmåltiden (Matt. 26: 30; Mark. 14: 25). Vid påskmåltiden plägade nämligen Ps. 113 och 114 afsjungas före tömmandet af den 2:dre vinbägaren, och de öfrige psalmerna, 115—118, efter måltiden, sedan den 4:de bägaren blifvit iskänkt. Vi kunna således lägga vårt finger på det ställe i Bibeln, som säger oss, att och när äfven vår käre Frälsare har sjungit denna lilla psalm. Huru kär borde den icke derigenom blifva för oss!

3. I det “stora Halleluja” framhåller Ps. 113, att Herren “är stor och ser till det ringa”; detta såsom en inledning till Ps. 114, som har till hufvudtanke, att Herren “visade sig stor vid Israels förlossning”. Sedan i dessa två psalmer den redan skedda förlossningen ur Egypten (hvilken är en bild af återlösningen, 1 Kor. 5: 7, och vår delaktighet deraf i dopet, 1 Kor. 10: 2) blifvit beprisad, utbeder sig Guds folk vidare i Ps. 115, under framhållande af skilnaden mellan hedningarnes förnedrade gudar och Israels Gud, Herrens ytterligare hjälp och välsignelse samt uppstämmer i Ps. 116 “den ifrån döden frälstes lof”. Men har Israel i Ps. 115 fram-

stått såsom skiljande sig från de afgudiska hedningarne, så *uppmanas i Ps. 117 dessa att deltaga med Israel i Herrens lof.* Missionstanken är sålunda *själfva hjärtat* i den Hel. Skrift. Den återstående psalmen af det "stora Halleluja", n:o 118, afsjöngs väl först vid invigningen af det nya templet efter återkomsten från den babyloniska fångenskapen (Esr. 6: 15 ff.). Luther har om denna psalm yttrat: "Detta är min psalm, som jag kär hafver. Jag har synnerligen råkat på denna psalm, att den måste heta och vara *min.*" Verserna 25, 26 sjöngos vid löfhyddohögtider under bärandet af palmqvistar och användes, såsom bekant, af folkskarorna att välkomna Jesus vid hans inridande i Jerusalem (Matt. 21: 9). Det hebreiska ordet för "hjälp" i v. 25 är nämligen "Hosianna". O, hednaverlden är full af det stumma syndaeländets hjärtslitande *Hosianna;* men der evangelium då kommer såsom svar, blifver det ett den saliga frälsningsglädjens jublande *Hosianna.* Vilja vi såsom kristna glädjas öfver att få höra ett jublande missions-hosianna, så måste vi först höra och behjärta det klagande, qvidande, hjärtebevekande, ända till Guds tron och hjärta uppstigande missions-hosianna.

4. Ps. 117: 1. *Lofven Herren, alle hedningar; prisen honom, alla folk.*

Här uppmanas alla hedningar att deltaga med

Israel i Herrens lof. "Herren" heter på Hebreiska *Jehovah*, det namn, som Gud gifvit sig själf såsom det utvalda folkets förbundsgud. Med denna uppmaning förutsäges ock hedningarnes omvändelse och Guds rikes utbredande bland alla folk. Det hebreiska ordet för "hedningar" är *gojim;* och detta är ännu det ord, hvarmed judarne beteckna alla icke-judiska folk. *Vi* kristne kallas ännu af israeliterna *gojim.* Vi äro de, som med vår tro på Abrahams, Isaaks och Jakobs Gud, med vårt lof åt uppenbarelsens barmhertige och trofaste Herre, med vår hyllning af honom, som var både Davids son och hans konung, hafva uppfylt profetian i denna gamla israelitiska hymn.

5. Hedningarne intogo utan tvifvel äfven ett rum i de åt Israel anförtrodda profetiorna. "*Det är för ringa*", så lyder Jehovahs ord till Esaias, "representerande profetdömet och profeternas profet Kristus". — "*Det är för ringa, att du skall vara min tjänare till att upprätta Jakobs stammar och omvända de öfverblifna af Israel; ty jag vill sätta dig till ett ljus för hedningar, att du skall vara min salighet intill jordens ända*" (Es. 49: 6, jfr Luk. 2: 30—32). "Med detta ord omgifver den himmelske Fadern sin sons hufvud med missionens gloria". Redan då det gamla förbundet grundades, hette det i det åt Israel gifna ur-löftet, att i Abra-

hams-säden en gång alla slägter på jorden skulle komma att blifva välsignade. I Rom. 15: 9—12 bevisar också aposteln Paulus, att äfven efter Gamla Testamentets profetiska utsagor "hedningarne skulle komma att ära Gud för barmhertighetens skull"; han anför bevis derför ur både lagen, profeterna och psalmerna, och dervid framhåller han ock i v. 11 såsom *ett hufvudställe i gamla testamentets heliga skrift för Guds kärleksråd om hedningarne* just Ps. 117: 1.

6. Missions-draget i denna psalm har redan d:r Luther riktigt uppfattat och klart framstält i sin utläggning öfver den samma med bland annat följande ord: "Då det i psalmen heter: "Lofven Herren, alle hedningar" — så varda dermed vi hedningar försäkrade och förvissade, att vi tillhöra Gud och hans himmel och icke skola varda fördömde, ändock vi icke äro Abrahams barn efter köttet, såsom judarne berömma sig, liksom vore de allena Abrahams barn och arfvingar till himmelen för sin lekamliga härstamnings skull från Abraham och de heliga patriarkerna, konungarne och profeterna. Ty om alle hedningar skola lofva Gud, så måste det tillförene ske, att han varder deras Gud. Skall han vara deras Gud, så måste de känna honom och tro på honom och låta fara allt afguderi, alldenstund man icke kan lofva Gud med afgudisk mun

och otroget hjärta. Skola de tro, så måste de tillförene höra hans ord och derigenom undfå den helige Ande, som renar och upplyser deras hjärtan genom tron, enligt Rom. 10: *Huru skola de tro Honom, som de hafva intet hört af?* samt enligt Gal. 3: *I hafven undfått den helige Ande genom trons predikan.* Skola de höra hans ord, så måste predikanter sändas till dem, de der förkunna Guds ord".

7. Ja, lofvad vare all barmhertighets fader, att vi fått ärfva en sådan löftesskatt, att vi blifvit bjudne till den nådens jubelfest, hvartill endast förberedelserna ske här i tiden! Men skulle uppfyllelsen af denna vers nu vara fullbordad och afslutad? Finnes det nu inga hedningar, till hvilka Herrens folk ännu har att ropa: "Lofven Herren?" Talar icke vår vers uttryckligen om "*alle* hedningar"; och så länge det finnes en enda hedning i verlden, är väl då Messias-kören fulltalig? Har icke Paulus utlagt detta ord, då han genom profetians ande säger, att "hedningarnes fullhet" skall "ingå" i Guds rike (Rom. 11: 25); och när har uppfyllelsen af det ordet blifvit skådad? Står icke denna psalm ännu qvar i vår Bibel? Skola vi handla såsom det gamla Israel, hvilket förbisåg i sina heliga böcker alla de ställen, som handlade om Jehovahs kärleksafsigter med hednafolken? Nej, nej. Vi vilja bedja och

bjuda alla att komma till den stora kören i Guds nåderike. Äfven på oss lägger denna vers en tacksamhetens heliga förpligtelse.

8. Och detta Israel, *med* hvilket hedningarne enligt vår psalm skola glädjas (Rom. 15: 10), skulle det få saknas i Halleluja-kören? Skulle vi från dem hafva fått inbjudningen och sedan förakta dem och förgäta dem? "Hafver Gud bortkastat sitt folk? Bort det!" (Rom. 11: 1.) Skulle icke äfven vårt hjärtas "önskan och bön vara till Gud för dem, att de må blifva frälste" (Rom. 10: 1)? Det var *hedningarnes* apostel, som hade ett sådant lifligt intresse för det gamla förbundsfolket; och skulle vi, som genom nådens testamente blifvit insatte till arfvingar med Jakobs barn, börja "förhäfva oss" öfdem (Rom. 11: 18), stolt förakta och åsidosätta dem? O, då likna vi ej den förlorade yngre sonen, som, en gång bortkommen från fadershemmet och försjunken i allt slags elände, af faderns barmhertighet åter upptogs i hemmet; utan då blifva vi like den äldre sonen. Huru skulle det hafva tagit sig ut, om den förlorade sonen efter sin återkomst hade begynt att tvista med, stoltsera öfver och se ned på sin äldre broder, ja rent af söka att köra honom på dörren? Ack nej, i hans öga och på hans kind synas ännu efter benådningen spåren af de tårar, han gjutit, och i hans bröst klappar ett genom tacksamhet

ödmjukadt och barmhertigt hjärta. Just ett sådant hjärta är det, vi böra hysa för våra äldre bröder i Jehovahs fadershus. Om judarne ej höra till "alle hedningar", så höra de dock till "*alla folk*", just dessa samma "alla folk", om hvilka Jesus Kristus i sitt stora missionsuppdrag har bjudit, att de skola "göras till hans lärjungar" (Matt. 28: 19). Väl må Guds folk och enskilda trogna i alla tider sjunga denna psalm; men med riktig kraft och lust kan det ej ske förr än i en tillkommande tid, som antydes i Rom. 11: 25, 26. Då först skall den i psalmen påpekade alla omfattande (v. 1) och till innehållet omätliga (v. 2) nådesrikedomen i erfarenheten fullt förnimmas. Till dess blifver vår jubelsång matt och esomoftast dämpad genom medlidandets tårar.

9. "*Lofven, prisen.*" Är det icke underligt, att detta är det ord, som står midt i Skriften? Kassiodorus*) kallade denna psalm *Psalmorum quasi punctum*, d. ä. "psalmernas punkt (eller medelpunkt) så att säga". Må hända menade han, att,

*) En kyrkofader i Italien, hvilken under 50 år innehaft politiska ämbeten och särskildt tjenat under Rugier-konungen Odoaker och Östgöta-konungen Theoderich, hvilken Italien hade att tacka för välsignelserna af en utmärkt styrelse, hvilken skrifvit en berömd kyrkohistoria, som var en stående lärobok ända till reformationen, och hvilken vunnit odödlig ära derigenom, att han bedref och räddade studiet af klassikerna och de äldre kyrkofäderna på en tid, då detta studium syntes hotadt med fullständig undergång. † 565, inemot 100 år gammal.

liksom punkten är den allra minsta storheten i geometrien och dock är nödvändig för linien, ytan o. s. v. och så rent af utgör grundelementet i geometrien; så är denna psalm grundelementet för åtminstone alla messianska psalmer: han uttrycker i den allra kortaste form framtidsbilden af Guds rikes utbredande genom Messias öfver verlden. Ja, se vi noga efter, så skola vi kunna säga, att denna psalm är mer än "psaltarens punkt", han är Bibelns medelpunkt, ja visar hjärtat i verldens lif. Herrens lof är det, hvarom hela Skriften rör sig; Guds ära är det, som utgör medelpunkten i alltings utveckling. Guds ära var det, som skapelsen afsåg. Guds ära förverkligas, kommer till stånd endast genom återlösningen (Luk. 2: 13, 14). Guds lof skall blifva fullt endast genom härliggörelsen. Guds lof skall vara slutordet i verldsutvecklingen (se Uppb.!).

10. Är det icke osägligt underbart, att lof och pris är allt, hvad Gud af oss äskar? Att göra syndabättring är att gifva Gud ära (Uppb. 16: 9). Att tro på Kristus är att gifva Gud äran (Rom. 4: 20). Att älska Herren är att lofva honom. Att bedja till honom är att ära honom (2 Kor. 1: 20). Att i tron arbeta och lida, kämpa och hvila, bedja och sjunga, gråta och le, vaka och sofva, äta och dricka, lefva och dö — det länder "allt Gud till ära" (1 Kor.

10: 31). Vårt lof, det är allt, hvad Gud begär af oss; och om sin ära är han så mon, att han ej vill gifva henne åt någon annan (Es. 48: 11). Och har han ej förtjänat vårt ringa lof med sina välgerningar? Man plägar säga, då man fått mottaga någon stor gåfva och vill tacka derför, att man ej kan uttrycka, huru tacksam man är. Hvad skola vi då här säga? Ack, icke ens från let nedersta djupet af den ödmjukaste tacksamhet och kärlek kan ett lof uppstiga, som i ringaste mon är värdigt höjden af den guddomliga fullkomligheten och nådesvälgerningen. Men lofva, prisa, det måste vi så godt vi kunna. "Guds ära", säger den gamle gudsmannen Scriver, "är och måste vara såsom nordstjärnan, vårt hjärta och vilja såsom magnetnålen. Som denna rättar sig efter bemälta stjärna, alltså måste ock vårt hjärta och våra tankar syfta på Guds ära och den samma utbreda."

11. Och vår himmelske fader vet väl, att det icke blott eller egentligen är för hans räkning, detta lof och pris är så nödvändigt. O, hafva vi fått börja att deltaga i Halleluja-sången, så veta vi, att det är just då och först då, som vi äro fullt lyckliga, när vi, ödmjukade, ringa i oss själfva, få upphöja Gud, när vi funnit ro för alla våra oroliga tankar i Guds frälsningsråd, när vi fått sänka ned, ja dränka vårt eget lilla förstånd i den Eviges oändliga

visdoms-djup, när vi blifvit så nöjda med Herrens vilja, att vi äro belåtna med allt, hvad han gör och gifver, när vi kunna glömma verlden och alla kreatur för Gud, när vi kunna uttrycka vårt hjärtas innersta känsla och summan af vårt hela lifs erfarenhet i Krysostomi ord: "Gud vare ära för allt". Tillintetgjord i sig själf, allt i Gud — det är att lofva Herren och vara säll. Ack, Gud är egoist, den störste af det slaget, men blott derför att han är kärleken, blott för vår skull (se Es. 48: 9—11). Ack läsare, har du erfarit, hvilken kostelig ting det är att lofsjunga den allra Högstes namn (Ps. 92: 2)?

12. V 2. *Ty hans nåd är väldig öfver oss, och Herrens sanning varar i evighet. Halleluja!*

Här angifves grunden, hvarför Guds folk både självt bör lofva och prisa Herren och tillropar alla hedningar att det göra. "Guds församling har nåd och sanning till grunden för sin tillvaro, lifvet i sin fortvaro, föremålet för sin bekännelse i ord och gerning." (Delitzch).

13. "*Nåd och sanning.*" Det hebreiska ordet för "nåd" betyder egentligen önskan, ifver, lust. Det betyder, att Gud, den höge och högtbesutne, hafver en ifrig och brinnande *lust till oss* arme syndare, att han vill oss väl; och allt, hvad han i följd af denna lust och godhet gjort för vårt väl,

alla hans åtgärder för vår salighet, — allt det sammanfattas i ordet "nåd". Jehovahs eller "Herrens sanning" står ofta i Gamla Testamentet i betydelsen: Herrens sanna lära, den sanna religionen, hvilken uppehölls bland det utkorade folket (Ps. 25: 5; 26: 3; 86: 11). Ofta förenas de två orden omedelbart med hvarandra i uttrycket: "nåd och sanning", hvilket enligt det hebreiska språkets art betyder, att Herrens *nåd* är *sann*, d. v. s. trogen och beständig, så att hela uttrycket betecknar Herrens trofasta barmhertighet, hans oryggliga godhet (Ps. 25: 10; 40: 11; 57: 4, 11; 89: 15, 25; 138: 2 m. fl.). Om Herrens "nåd och sanning" kunde man så sjunga redan i gamla förbundets tid. Redan då "ansåg man Guds väsentliga karaktersdrag vara *nåd och sanning* (2 Mb. 34: 6)", säger Godet.

14. Af dessa tvenne betydelsefulla ord hafva vi en nytestamentlig utläggning i Joh. 1: 17: "Nåden och sanningen kommo genom Jesus Kristus". Vi hafva hört, hvilka höga föreställningar man redan i gamla testamentet hade om Jehovahs nåd och sanning. Men nu kommer Johannes och aflägger i ögonvitnens, i apostlarnes namn om Jesus Kristus det vitnesbördet: "Ordet vardt kött, och han bodde ibland oss, — — *full af nåd och sanning*"; och dertill lägger han en erfarenhet, som upplefvats af hela kyrkan: "*Nåden och sanningen*

kom no genom Jesus Kristus". Visserligen hade Herrens nåd och sanning redan förut visat sig; men församlingen af de troende har från Jesus Kristus, "denna varelse utan like", mottagit gåfvor, så stora, att i jämförelse med dem allt det gamla förbleknar, försvinner och förlorar sin betydelse. Ja, det synes rent af, som om nåden och sanningen allra först nu skulle hafva kommit i verlden; så väldig är dess uppenbarelse i Kristus. Det visar sig rent af en motsats mellan hushållningen i det gamla förbundet och i det nya: "Genom Moses blef *lagen* gifven; *nåden och sanningen* kommo genom Jesus Kristus". *Lagen*, det blifver dock hufvudkarakteren af det gamla testamentet. Men lagen befaller och fordrar samt *kommer vrede å stad*, deremot *erbjuder och gifver nåden*; och alla de yttringar af nåd och sanning, som innehållas i lags-uppenbarelsen, äro på sin höjd matta *skuggbilder*, men *sanningen*, verkligheten deraf erbjuder Kristus och hans evangelium (Kol. 2: 17; Ebr. 10: 1). "*Nåd* är den guddomliga kärlek, hvilken uppenbarar sig såsom nedlåtenhet, såsom förlåtande kärlek mot syndare; det är Gud, villig att *meddela sig själf*. Likasom nåden är det, som lefvandegör, så har äfven Ordet genom denna egenskap i dess jordelif blifvit å nyo, hvad det ursprungligen var: de skapade varelsernas *lif* (Joh. 1: 4). *Sanning* är den fullständiga uppenbarelsen

af Guds heliga och goda tankar; d. ä. den *uppenbarade* Guden. Genom denna egenskap har Ordet åter blifvit människornas *ljus* (Joh. 1: 4)." (Godet.) *Nåd* behöfva vi såsom ovärdiga syndare; *sanning* behöfva vi, såsom de der äro skapade för Gud, att känna, älska och likna honom. Men emedan vi nu äro syndare, så måste nåden gå före och bana oss väg till Gud, innan vi kunna komma till erfarenhet af den högsta sanningen, lära känna Gud och så åter inträda i det tillstånd, som Gud afsåg med vår skapelse.

15. "Nåden och sanningen *kommo* genom Jesus Kristus", säger Johannes. Detta är sant, ty dels har Jesus i verlden först fullt visat denna Herrens nåd och sanning, uppenbarat och framstält dem, dels är han ock sjelf dessa goda gåfvors *källa* (Joh. 1: 4). Vi hafva hört, att Jesus qvällen före sitt lidande sjöng med sina lärjungar denna psalm: "Herrens nåd är väldig öfver oss, och Herrens sanning varar i evighet". O, med hvilka känslor, tror du, har icke Jesus då sjungit dessa ord! Och med hvilken unberbar ton, som apostlarne då ännu ej kunde fatta, har icke sjungit det lilla ordet "*oss*" i psalmen: "Hans nåd är väldig öfver *oss*". "Jag för dem — och de i mig", så har han helt visst då tänkt. Är det icke Jesu egen utläggning af denna vers, är det icke ett eko ur Jesu hjärta af denna

psalm, vi höra, när han samma afton beder: "Jag *helgar mig själf för dem*, på det att ock de må vara helgade *i sanningen*" (Joh. 17: 19)? Att Jesus "helgar sig sig själf för oss", afskiljer och inviger sig själf för oss till ett offer åt Gud, skedde icke det för att bereda oss *nåd?* Ack, Guds nåd och gåfvan har öfverflödat till de många allenast genom den *ena människans, Jesu Kristi, nåd* (Rom. 5: 15). Är det alldeles likgiltigt eller af en slump, att "Jesu Kristi nåd" blifvit satt före "Guds kärlek" i 2 Kor. 13: 13? O, endast genom den ynnest, som den med vår synd belastade (2 Kor. 5: 21) människan (Rom. 5: 15; 1 Tim. 2: 5) Jesus genom sin lydnad och död återvunnit (Gal. 3: 13; Mt. 27: 46; — Joh. 10: 17; Rom. 4: 25) från Gud, går vägen för oss till Guds nåd och kärlek (Ef. 1: 6, 7; Ebr. 10: 9, 10). Och detta, "på det att vi må vara helgade i *sanningen*", vara afskilde åt Gud, stå i gemenskap med honom, lära känna honom och så erfara, hvad Johannes (1: 17) kallade *sanningen*, och komma att lefva i den sanna hjärte-religionen (Joh. 4: 23, 24) Så hafva nåd och sanning *kommit genom* Jesus Kristus.

16. "Hans nåd *är väldig öfver oss*, och Herrens sanning *varar i evighet*." Sköna, evigt minnesvärda ord! O, syndares salighet, att få taga dessa ord i hjärta och mun! Tack i evighet, du gode An-

de, som gifvit oss en sådan tabell att stafva efter och lärer oss att detta känna och erfara!

17. Allt, hvad Gud gör, är det storverk. Väldig, öfver all beskrifning och tanke stor och upphöjd var den Guds kärlek och nåd (Ebr. 2: 9), som bevekte Fadern att icke skona sin egen son, utan gifva honom ut för oss alla (Joh. 3: 14; Rom. 8: 32), och som förmådde Sonen till den godvilligheten att, ehuru han var rik, varda fattig för vår skull, på det att vi genom hans fattigdom skulle varda rike (2 Kor. 8: 9). Vida upphöjd öfver allt, hvad människotanke kunnat ana eller kan begripa, är Guds förbarmande kärlek: "så hög, som himmelen är öfver jorden, låter han sin nåd väldig vara öfver oss" (Ps. 103: 11). Väldig är den räddande kärlek, som lyfter syndaren upp från djupet af elände och förnedring till höjden af den Heliges ynnest, af rättfärdighet och salighet. Väldig är den förlåtande nåd, som kan tillgifva ett helt lif af Guds-fiendskap, synd och last. Väldig är den nåd, som kan omfatta alla, som räcker till för alla utan undantag, som kan tillfredsställa behofven hos hvarje mänskligt hjärta, som klappar på vår jord: "din nåd, Herre, räcker så vidt, som himmelen är, och din sanning så vidt, som skyarne gå" (Ps. 108: 5).

18. "*Öfver oss.*" Denna nåd är väldig *öfver oss.* Oss, *oss!* Du, läsare, och jag hafva här del.

Sänk dig här ned i djupet af Golgatas nådeflöde, du syndare, som behöfver förlåtelse för äfven de största synder! Nåden är fri och är väldig. Här hvila dig, du hjärta, som lider af alla olyckor i verlden — af fattigdom, sjukdom, medmänniskors missförstånd, andras lidande! Här är vännen framför alla vänner, som så väl förstår allt, kan trösta och läka alla sår. Här skall du hemta styrka, du kämpande själ, som just darrar på branten af fallets afgrund; tag *nåden* till dig och håll ut i kampen. "Synden skall icke vara väldig öfver eder, efter I ären icke under lagen, utan under nåden" (Rom. 6: 14), som "är väldig öfver oss". Här vilja vi ännu, då vi skola lemna tidens nöd, hemta en läske- och styrke-dryck för vår själ till den sista resan och den sista kampen, — den sista drycken ur *nådens* källa; i det andra lifvet har nåden sitt verk färdigt och skall ej längre behöfvas. "Hans nåd är väldig öfver *oss*" — o, hvilket ord! Låtom oss begynna att under alla omständigheter stafva på detta "*oss*"! För *oss* blef Guds son människa, *vår* broder har han blifvit. *Vår* synd bar han i sin lekamen upp på trädet (1 Petr. 2: 24). För *oss* uppstånden, faren till himmelen! För *oss* i Guds åsyn (Ebr. 9: 24)! För *oss* sände han Anden. *Oss* drager han, lockar han, rättfärdigar, helgar, bevarar, härliggör. Tag detta ord: "Herrens nåd väldig öf-

oss" i ditt hjärta! Låt det i lofsången ljuda på dina läppar! Och lef lycklig i det ordet: "Min nåd är dig nog" (2 Kor. 12: 9)!

19. "Herrens sanning *varar i evighet.*" 1:o) Herrens *trofasta nåd* hafver aldrig slut (Ps. 103: 17). Äfven då det synes, som om Herren förgätit att vara nådelig, *är* det icke så. Äfven då vi alldeles icke förstå vår faders vägar, är fadershjärtat dock qvar, och *sedan* få vi ljus öfver nådens vägar (Joh. 13: 7). —2:o) Skriftens *lära* och kristendomens *religion* äro orubblig sanning och skola aldrig kunna vederläggas eller utrotas. Otaliga hafva med andens och köttets vapen pröfvat sin styrka deremot; men svärdet har hamrats slött på klippan. Öfver alla Jesu och hans religions fiender har Guds finger i historien skrifvet denna grafskrift: "De äro döde, som traktade efter barnets lif" (Matt. 2: 20); "men Kristi rike varar och sig allt mer förklarar. Hosianna, pris och ära vår Konung vi hembära!" —

20. 3:o) Guds *själfuppenbarelse* fortsätter i evighet. Sonens människoblifvande är den stora grunduppenbarelsen. Men då en människa i tron mottager denne frälsare, blifver detta för henne en uppenbarelse, ett nytt ljus går upp i hennes själ (Joh. 14: 20, 21; Ef. 1: 17—19). Ju längre den troende sedan får stå under Guds vård, ju mera kommer han till insigt om Guds sinne, han lär mer och mer

att känna sin Herre. Guds ledning af de stora verldshändelserna visar ock för dem, som i någon mon förstå att döma tidens tecken, Guds finger; och Guds tankar kunna läsas i historiens skrift allt klarare framträdande. Hvilken ny salig uppenbarelse af Gud skall det ej blifva, då den troende får skiljas hädan och vara hos Kristus, och då en gång människans son skall komma åter i stor makt och härlighet! Ja, äfven i evigheten själf skall helt visst Gud, som är det högsta goda, för änglars och saliga människors beundrande blickar i stigande grad afslöja den ena fullkomligheten af sin härlighet efter den andra. Der "skola vi se honom, såsom han är" (1 Joh. 3: 2); och skall det ej i guddomsdjupet vara alltid något nytt högt och ljuft att fatta? "O, hvilket rikedomsdjup i Guds både visdom och kunskap!" (Rom. 11: 33.) All sanning är egentligen en Gudsuppenbarelse; och för hvarje ny sanning vi fatta i detta eller det tillkommande lifvet, lära vi att mera känna Honom, från hvars hjärta utströmmar hela verldens lif. — "Hans nåd är väldig öfver oss, och Herrens sanning varar i evighet", hvilken kostelig psalm detta är att sjunga för Guds folk och enskilda trogna i trosvisshetens glädje och vitnesbördets gudstjänst!

21. Denna 2:dra vers skulle framställa grunden, hvarför Guds folk både själft skulle lofva

Herren och inbjuder alla hedningar att det göra· Med anslutning till Johannes' ord om nåden och sanningen genom Jesus Kristus hafva vi sett något af det förra. Nu vilja vi se något af det senare, se huru denna vers innehåller en verklig missionstanke. Han gör det på sätt och vis redan med det innehåll, vi deruti hafva funnit. Vi hafva uti orden "nåd och sanning" funnit hjärtat i Jesu Kristi evangelium, just det budskap derför, som i all missionspredikan skall frambäras, som ensamt förmår att vinna människor för Jehovahs lof. Men det finnes i samma ord ännu en tanke, som närmare förknippar versen med Guds rikes missionsverksamhet. Derom vilja vi höra missionären Pauli af Tarsus beundransvärda utläggning eller tillämpning af orden "nåd och sanning". "*Jag säger*", skrifver han, "*att Kristus har blifvit en tjänare åt omskurenheten för Guds s a n n i n g s skull, för att stadfästa de löften, som blifvit gifna åt fäderna, men att hednafolken förhärliga Gud för hans b a r m h e r t i g h e t s skull*" (Rom. 15: 8, 9).

22. Uti det ena evangelium om Guds nåd och sanning i Kristus finnes det något, som särskildt tilltalar juden, och något, som särskildt är lämpadt för hedningen. "I sitt förhållande till judarne har Gud i synnerhet låtit sin *sanning*, sin trohet framstråla i sina gamla löften; i sitt förhållande till hed-

ningarne har han på ett mera särskildt sätt uppenbarat sin *barmhertighet*", sin *nåd*, "ty utan att omedelbart hafva lofvat dem någonting har han gifvit allt åt dem lika väl som åt judarne. Och just af detta skäl måste rösten, som höjer sig bland Israels folk för att prisa Guds trofasthet, hädanefter förena med sig hednaverldens stämma, förhärligande hans oförskylda nåd" (Godet) i öfverensstämmelse med hufvudtanken i vår psalm, som ock strax nedanför (i v. 11) anföres af aposteln. "Hvad som drager juden till Kristus, är just icke det samma, som vinner för honom hedningens hjärta. Juden känner sig träffad af profetiornas uppfyllelse i hans person; hedningens hjärta gripes af åsynen af hans barmhertighet" (Godet). Vi hafva således här de två stora grupper af människor, bland hvilka missionsverksamhet skall bedrifvas af Guds folk, omnämnda, så väl som ock hvad som särskildt tilltalar hvardera.

23. Strax förut (v. 6) har Paulus skrifvit: "Uti *ett* sinne mån I med *en* mun förhärliga vår Herres Jesu Kristi Gud och fader". "Det ideal, som aposteln här beskrifver, och det högsta målet för hans önskan är alltså hela den af judar och hedningar sammansatta kyrkans förening i tillbedjandet af Gud och Fadern, som har återlöst och helgat henne genom Jesus Kristus" uti "den sublima duett,

hvari hela mänsklighetens tacksägelse hädanefter strålar fram. Denna förening var på sätt och vis hans personliga verk och priset för hans apostoliska arbete" (Godet), hans, som, själf både jude och grek, i sin missionsverksamhet alltid först vände sig till judarne (Apg. 13: 46; 18: 5, 6; 28: 17—29; Rom. 1: 16) och blef det hufvudsakliga medlet för Guds rikes grundläggning bland hedningarne i Asien och Europa. För samma mål arbetade den första kyrkan äfven i sin skriftställareverksamhet, såsom skönjes deraf, att Mattäus skref sitt evangelium för judar och deri med framhållande af Guds *sanning* bevisade, att Jesus af Nazaret var den utlofvade Messias, under det Lukas skref sitt evangelium för hedningar, dervid han i synnerhet framhöll sådana Jesu ord och gerningar, i hvilka Guds fria nåd till alla syndare framlyste. Sammalunda "åligger det ock hvarje troende att göra alla de framsteg och alla de offer, som kärleken fordrar, för att arbeta på ett så härligt resultat. Huru måtte icke Pauli hjärta hafva bäfvat af glädje, då han genom trons antecipation redan hörde hela den frälsta mänsklighetens lofsång!" (Godet.)

24. Det ligger något underbart uti dessa ord: Guds nåd och sanning. De angifva Guds grundförhållande till sina skapade varelser. Kunna vi icke sträcka ut vår tanke äfven utom området af

Guds församling bland människor ut till det ännu vidare området af *Guds rike* och äfven der finna en motsvarighet mellan de två begreppen: "Guds nåd och sanning" och tvenne andra stora grupper af varelser i Guds verld? I församlingen uppenbarar sig den gudomliga nåden mot hedningen och den gudomliga sanningen mot juden; men kunna vi icke i Guds rike sammanfatta alla människor, både judar och hedningar, i en grupp såsom föremål för Guds *nåd* och sätta de helige änglarne i en annan grupp såsom föremål för Guds *sanning*? Kanske är det ur denna synpunkt icke tillfälligt, att i psalmversen ordet "*oss*" är lagdt blott till begreppet "Herrens *nåd*", men ej till uttrycket "Herrens *sanning*". "Hans nåd är väldig öfver *oss*", människor, både oss Guds folk, som lofvar Herren, och eder, I hedningar, som uppmanens att prisa honom, "och Herrens sanning varar i evighet". Sjelfva orden i psalmen lemna åtminstone en vidsträcktare tillämpning af begreppet "Herrens sanning" öppen.

25. Kristus "är", säger Godet, "hufvudet icke blott för de människor, som han frälst genom sitt lidande, utan han är äfven änglarnes, hvilka han skänkt tillvaro och hvilka han i sin härlighet förer till fulländningen" (Ef. 1: 10; Kol. 1: 20). "Det var en härlig tvåstämmig hymn, som ljöd i kyrkans

sköte, då de troende af judarne och de omvände af hedningarne för första gången blandade sina röster för att instämma i den nya sången, frälsningshymnen. De prisade med hvarandra Guds underbara gerningar, men hvar och en på sitt sätt: de förstnämnde prisade namneligen hans *trofasthet* i uppfyllelsen af alla åt fäderna gifna löften; de andre kungjorde hans *barmhertighet* mot de folk, åt hvilka han icke gifvit några löften, men som trots sin fullkomliga ovärdighet likväl hade undfått allt. Men en tvåstämmig hymn, ännu rikare och härligare, skall den blifva, med hvilken de utvalde änglarne och de härliggjorda människorna till samman skola prisa Guds verk, ehuru äfven de på olika melodier: de förre skola med den välljudande, klara stämma, som icke af någonting grumlats, förkunna den Högstes trohet, som härligt kröner den ödmjuka och ståndaktiga undergifvenheten under hans vilje; de andra skola i en mera allvarsam ton och med mera dämpad stämma, såsom det anstår väsen, hvilkas sång är född under tårar, förhärliga hans nåd, som utplånar trolösheten och förlåter affallet. De förre visa oss människor genom sitt eget exempel den ljusa stege, på hvilken man kan stiga upp ända till Gud utan att någonsin falla ifrån det goda, den stege, på hvilken man kan uppnå fulländningen icke

utan pröfning, men utan fall, samt verkliggöra fortskridandet i oskyldighetens tillstånd, sålunda förhärligande genom dem Guds helighet och sannfärdighet, som icke någonsin tillåter, att synden betraktas såsom nödvändig eller ens nyttig i sig själf. Å andra sidan skola vi människor svara dem genom att med djup ödmjukhet visa dem syndens djupa afgrund, hvari vi hade nedstörtat, men hvarifrån Guds hand drog oss upp genom under utan like; sålunda skola vi inför dem förhärliga den nåd, som "är högligen öfverflödande, der synden öfverflödar", och som genom att vända själfva det onda till godt fullbordar undrens under. Från skötet af dessa tvenne slägten, som hädanefter blott skola utgöra ett enda" (Luk. 20: 36), "skall då på skilda melodier höja sig den gemensamma hymn, som skall vara det sista ordet i de fria varelsernas historia och hvars förspel utgjordes af änglarnes och herdarnes sång under julnatten: Lofvad vare Gud och Lammet, som sitter på tronen! Halleluja!"

26. "*Halleluja!*" Egentligen "Hallelu-Jah", förkortadt af "Hallelu Jehovah", d. ä. "Lofven Herren". Med detta slutord återvänder psalmen till sin första tanke; ty "Halleluja" är i själfva verket samma ord, som vi hafva i början: "Lofven Herren". Herrens lof af alla varelser är derför psalmens hela grundton.

27. Halleluja, lofva Herren, du Guds folk, för den eviga gudomliga nåd, som utgör ljuset på din väg! Hallelu-Jah, I syndare, ty barmhertigheten är väldig öfver eder! Halleluja, "lofva Herren, min själ, och allt, det uti mig är, lofve hans heliga namn! Lofva Herren, min själ, och förgät icke, hvad godt han har gjort dig, han, som förlåter dig alla dina synder och helar alla dina brister, som löser ditt lif ifrån grafven och kröner dig med nåd och barmhertighet, som mättar din mun med sitt goda, att du blifver ung på nytt såsom en örn!" (Ps. 103: 1—5.) Halleluja, lofva Herren, du troende, i dina böner, ty lofvet är ett kosteligt ting, som för välsignelse ned från Guds tron! Hallelu-Jah, I lidande människor, om ock lofvet sker under tårar, ty i edra tårar bryta sig den eviga kärlekens solstrålar, förklarande dem till tindrande diamanter! Halleluja, lofva Herren, du saliga själ, då fridens änglar på sina lätta vingar bära dig bergad mot det eviga ljusets, den ostörda harmoniens rymder!

28. Hallelu-Jah, I ättlingar af de troendes fader, ty Jehovah har icke förgätit sin nåds sannfärdighet öfver eder; lären eder det rätta lofvets nya visa af edra bröder bland gojim, till hvilka Elohim vändt sig i barmhertighet! Hallelu-Jah, I hedningar, som sitten i mörkret och dödens skugga,

ty morgonrodnaden af den oförgängliga fridens dag bräcker på eder natthöljda himmel (Luk. 1: 78, 79)! Hallelu-Jah, I sanningens budbärare, I nådens härolder, som med tårar sån; lofven de kristnes Gud med edert verk, edert tal, eder sång, att det måtte gifva eko i hednalifvets djupa och dunkla dalar! Hallelu-Jah för hvarje själ, som börjar med eder instämma i den lefvande Gudens pris! Hallelu-Jah, då I efter fullbordad mission kommen med edra kärfvar inför eder Herres tron i härlighet!

29. Halleluja, lofva Herren, du Guds folk, då vredens domar bryta in öfver en föråldrad verld, ty de äro vårtecken, som båda, att "sommaren är när" (Luk. 21: 28—31; Uppb. 19:1—5). Hallelu-Jah, I helige, som förvandlade bortförens på skyar i luften till Herrens Jesu möte, då han kommer i makt och majestät att underlig varda i sina helgon (1 Tess. 4: 17; 2 Tess. 1: 10)! Halleluja, lofva Herren, du Lammets brud, på din eviga vigseldag, då målet för alla dina böner är nådt, då ditt hjärtas innerligaste, varmaste önskan är fullbordad; "Halleluja, ty Herren Gud, den allsvåldige hafver intagit riket! Låtom oss glädjas och fröjdas och gifva honom äran, ty Lammets bröllop har kommit, och dess hustru har tillredt sig! Salige de, som äro kallade till Lammets bröllopsmåltid!" (Uppb. 19: 6—9.) Hallelu-Jah i evighet, I

salige; gjuten edert hjärta i lofvets ton inför eder Frälsares, Herres, Konungs tron! Hallelu-Jah, "lofven Herren, I hans änglar, I starke hjältar, som uträtten hans befallning, när I hören hans ords röst! Lofven Herren, alla hans härskaror, I hans tjänare, som uträtten hans vilja! Lofven Herren, alla hans verk, i alla hans herradömes rum!

Min själ, lofva Herren!" (Ps. 103: 20—22.)

Amen. Halleluja!

FÖR JESUS.

Lef för Jesus! Intet annat
Är ju värdt att kalla lif.
Åt den vännen framför andra
Hjärtats första kärlek gif!

Lef för Jesus! Verldens åflan,
Rykte, rikedom och glans
Gifva aldrig åt din ande
Blott en timmes frid som hans.

Lef för Jesus, samla själar
Kring hans dyra K o r s b a n e r,
Skynda, innan natten kommer,
Då du ej kan verka mer!

Tusen, tusen qvalda hjärtan
Sucka efter lif och frid.
Säg dem något ord om Jesus,
Medan du ännu har tid!

Säg dem blott hvad själf du funnit,
Vitna om hvad själf du sett,
Om den kärlek utan like,
Om den nåd h a n *dig betett!*

Lef för Jesus! Gif åt honom
Lifvets sköna vårdag, men
Gif ock mannaålderns styrka
Och den sena hösten än!

Gif dig helt, ty det begär han,
Själf han gaf sig helt åt dig,
När han fattig och föraktad
Gick härnere korsets stig

Gif dig helt — och vet, att ingen
Har förlorat deruppå!
Lef för Jesus, tills du salig
In uti hans ro får gå!

BILDER UR LIFVET,

en själasörjares erfarenheter.

I. TRON ALLT.

BLAND en stor skara ungdom, som en tid hade för vana att hvarje vecka träffa mig för att samtala om religiösa ämnen, fanns en mycket stilla och tänkande ung qvinna, som genom renheten och flärdlösheten i sin karakter ingaf mig ett lifligt intresse. Hon tycktes mig ej vara särdeles mottaglig för känslorörelser, men deremot mycket tänkande. Hennes syndabekännelser tycktes mig vara djuptänkta och klara, men uttrycktes enformigt och i ett språk, som vitnade mera om beräknande förstånd än om rörelse, hvarför jag stundom hyste den farhågan, att hon blott hade en vanlig förståndsöfvertygelse utan mycket verklig kännedom om sin egenskap af syndare mot Gud. Utom alla samtal, som jag kunde hafva med henne i andras närvaro, besökte jag henne ofta i hennes eget hem. Och på grund af hennes tydliga saknad af alla djupa rörelser och min ständiga farhåga, att hennes bekännelser voro mera spekulativa (för-

ståndsmessiga) än verkliga, försökte jag på allt sätt att för henne förklara Guds karakter, hans lag, syndares natur och hennes eget hjärtas tillstånd, och bemödade mig om att i hennes känslor och medvetande inplanta dessa och dylika sanningar. Hon samtyckte till allt. — Jag påyrkade för henne nödvändigheten af omedelbar ånger, påpekade för henne hennes, såsom syndare, förlorade tillstånd och hennes ovilkorliga behof af försoning i Jesu Kristi blod och rättfärdighet för att blifva frälsad från den fördömelse hon ådragit sig. Hon samtycke till allt detta. — Jag utvecklade för henne om och om igen hela vägen till syndares frälsning. Guds nåd och Kristi beredvillighet att frälsa henne. Hon sade, att hon trodde allt. — Jag varnade henne för att göra motstånd mot den Helige Ande genom otro och tröghet i bönen, genom att uppskjuta sin ånger och sitt flyende till Kristus; på alla sätt, som jag kunde upptänka, sökte jag leda henne till evangelii frälsning. Men allt tycktes vara fruktlöst. Hon qvarstod tydligen i samma själstillstånd, och så fortfor det flera veckor; hon vann intet, men förlorade ej heller något. Flitig i att läsa sin bibel, i bönen och nådemedlens bruk, var hon fortfarande utan frid och visade allt jämt ingen tilltagande ängslan och ingen böjelse att upphöra med sina försök att förvärfva sig frälsning. För någon tid sedan

hade tydligen hos henne funnits ett djupare allvar, men denna tid hade försvunnit, och hon förblef efter allt utseende i samma oförändrade själstillstånd.

Sådant var förhållandet med henne, då jag åter en gång besökte henne, utan att dock hysa några stora förhoppningar, att något godt skulle följa af hvad jag kunde säga. Efter att hafva framstält många frågor och hafva uppbjudit hela min förmåga för att förvissa mig om, antingen det fanns någon väsentlig religiös sanning, som hon ej förstod, eller någon synd, som hon ej ville öfvergifva, sade jag slutligen utan omsvep: "Mary, jag kan intet godt göra dig; jag har för dig omtalat allt hvad jag kan upptänka, som kunde vara passande för ditt tillstånd. Jag skulle med den största beredvillighet hjälpa dig, om jag kunde, men jag kan intet godt göra dig". — "Jag har aldrig tänkt, att Ni det kunde", sade hon lugnt, "men jag hoppas, att Ni fortfarande vill komma och besöka mig". — "Ja, det vill jag", sade jag, "men allt hvad jag kan säga dig är: jag vet, att det finnes frälsning för dig, men du måste ångra dina synder och fly till Kristus".

Vi gingo direkt från hennes hus till aftongudstjänsten. Jag började denna med att uppläsa Dr Watts sång:

"Jag hör ett rop om gudomlig nåd,
Från heliga ordet det ljuder:
"Förtrösta, o tviflande syndare på
Den nåd, som Herren dig bjuder".

Min själ vill lyda Guds kallande röst
Och tror på *hans* löften allena;
Hon skyndar att vinna den hjälp och tröst,
Som henne från otron kan rena.

O, Gud! som blef män'ska, för syndare dog,
Till blodskällan dyra jag hastar;
Der låt mig få rena min syndiga håg
Från synden, som henne belastar.

O, segrande konung! Din arm nu sträck ut
De herskande synder att dämpa.
På djäfvu'ens makt i mitt hjärta gör slut,
Hans onda anhang bekämpa.

Helt brottslig, hjälplös, arm och svag,
Jag i din nådesfamn vill falla.
Var du min styrka, mitt försvar,
Min Jesus och mitt allt i alla!"

Denna sång blef sedan sjungen, hvarefter gudstjänsten leddes på vanligt sätt. Jag glömde allt, som angick Mary särskildt, och predikade för församlingen framför mig på lämpligaste sätt jag kunde.

Nästa dag kom hon till mig för att omtala, att hon hade gjort en ny upptäckt,

"Nå väl", sade jag, "hvad är det, som du upptäckt?" — "Jo", svarade hon, "frälsningsvägen synes mig nu fullt klar och tydlig. Mitt mörker har alldeles försvunnit; jag ser nu hvad jag aldrig förr kunde se". — "Ser du, att du har öfvergifvit synd och verld och gifvit ditt hjärta helt åt Kristus? — "Jag tror ej, att jag är en kristen, men jag har al-

drig förr varit så lycklig. Allt är nu ljust för mig; jag ser min väg tydlig och är icke nedtryckt eller besvärad, såsom jag förut var. — "Men hvaraf kommer sig detta, och hvad är det, som fört dig i detta själstillstånd?" — "Jag vet ej, huru det skett, eller hvad som fört mig dit. Men då Ni läste den der sången i går afton, såg jag hela vägen till syndares frälsning fullt tydlig och förundrade mig, att jag aldrig sett den förut. Jag såg, att jag ej hade något att göra, utom att förtrösta på Kristus.

"Helt brottslig, hjälplös, arm och svag,
Jag i din nådesfamn vill falla".

Jag satt hela aftonen och såg på just den strofen; jag hörde ej Eder bön; jag hörde ej ett ord af Eder predikan, jag vet ej, öfver hvilken text Ni talade. Jag tänkte ej på något annat än den der sången, och jag har tänkt på den allt sedan. Det är så ljust och gör mig så förnöjd. Och tror Ni icke" — sade hon i sitt hjärtas enfald, utan att förstå, att hon upprepade hvad som sagts henne tusentals gånger — tror Ni icke, att skälet, hvarför vi ej förr komma ut af mörkret, är, att vi ej tro?" — "Just så är det, Mary, alldeles så. En fast tro, att Jesus Kristus är kommen i verlden att frälsa syndare, är vägen till himmelen". —

Den tanken hade ännu ej uppstått i hennes sinne, att hon var en kristen; hon hade blott upptäckt

vägen. Jag ansåg, att det ej skulle vara klokt att genast ingifva henne denna tanke, utan att det vore bättre att lemna henne åt den Helige Andes ledning och åt intrycket af den sanning, som var uttalad i sången. Om den Helige Ande hade gifvit henne ett nytt hjärta, förlitade jag mig på, att han äfven ville föra henne till hopp, så snart han önskade, att hon skulle komma till hopp. Den sång, som hade öppnat hennes ögon, var den bästa sanning för henne att för närvarande begrunda. Jag samtalade sedan med henne en stund; hon hade då ej mera någon oro, mörker eller några svårigheter; allt var klart för hennes själ, och hon gladdes öfver den oväntade upptäckt, som hon hade gjort. "Jag vet nu", sade hon, "hvad jag har att göra: jag måste förtrösta på Jesus Kristus, och jag tror, att Gud vill göra mig skicklig att göra så."

Det dröjde blott några dagar, innan hon begynte hoppas, att hon verkligen blifvit försonad med Gud. Men slutligen kom hon till den slutsats, att hennes gudsfruktan började, när hon den omtalade aftonen satt och begrundade sångens ord och undrade öfver "att hon aldrig förut hade upptäckt, att syndare måste tro."

Hon blef sedan församlingsmedlem, och, efter hvad jag kunnat bedömma, lefde hon som en troende till sin död.

Denna händelse har fört mig till den frågan, om ej vi såsom prester, efter alla våra predikningar om tron allt för litet direkt påyrka den, och om vi ej borde säga till salighetssökande själar så, som Mary svarade mig: "vi hafva ingenting att göra utom att förtrösta." Jag anser det ej otroligt, att vid de utförliga och med omsorg utarbetade utläggningar vi gifva, de spörjandes sinnen ofta blifva förströdda; och att själfva sättet, som vi använda för att göra religionen tydlig och klar, blifver i verkligheten ett medel att göra den mörk; och att Marys trosenfald vore en vida bättre predikan för många sådana människor.

Alla ämnen, som höra till en själs förening med Kristus, må sammanfattas i största korthet och enkelhet. Och hvad det innebär, synes den Helige Ande hafva lärt Mary i de orden: "vi hafva ingenting att göra annat än att förtrösta på Jesus."

II. TRONS ENFALD.

Trons enfald åskådliggjordes en gång för mig på ett annat och mycket olika sätt.

Jag höll en afton min vanliga veckogudstjänst, då jag i största hast blef efterskickad för att besöka en qvinna, som sades vara döende och som högligen åstundade att få träffa mig. Jag

slutade gudstjänsten, så snart jag kunde, och gick omedelbart derefter till hennes hem. Hon var medlem af min församling, och jag hade sedan flera år känt henne särdeles väl och varit förtrogen med henne allt sedan hennes första allvarliga intryck, innan hon blef kommunikant.

Då jag inträdde i rummet, der hon låg, fann jag detta uppfyldt af hennes vänner, som samlats der för att få säga henne ett sista farväl. Jag beredde mig väg midt igenom hopen, kom fram till hennes läger och fann henne, som det såg ut, i sista dödskampen. Hon hade upprests mot en kudde i bädden, men flämtade efter anden och var nära att qväfvas af andtäppa; hela bädden skakade vid de häftiga slagen af hennes hjärta. Jag trodde ej, att hon skulle kunna lefva en timme.

Jag sade till henne: "Mrs M., Ni tyckes vara mycket sjuk?" "Ja", sade hon, "jag är döende." — "Och är Ni beredd att dö?" — Med ett högtidligt, men bestämdt uttryck i sina ögon blickade hon upp på mig och sade: "Pastor, Gud vet det; jag har tagit honom på orden och är icke rädd för att dö."

Detta var en alldeles ny definition på "tro": "Jag har tagit honom på orden." Det förekom mig på en gång som en trons triumf. "Gud vet, att jag har tagit honom på orden, och jag är ej rädd för att dö." Det var just hvad hon borde

säga. Jag har ofta försökt att uttänka, hvad annat hon kunde hafva sagt, som i få ord kunnat uttrycka så mycket. Jag bad några minuter vid sidan af hennes sjukläger, anförde för henne några bibelspråk och var just färdig att öfverlemna henne i hennes vänners vård, då hon genom att fasthålla min hand antydde, det hon hade ännu något att säga mig. Som hon flämtade efter anden, kunde hon blott säga ett ord i sender, då hon yttrade till mig: "Jag önskade säga Eder, att jag kan förtrösta på Gud under dödskampen. Ni har ofta sagt mig, att han icke vill bortstöta mig. Och nu finner jag det sant. Jag har frid och dör gerna och lycklig."

Efter några minuter lemnade jag henne, i det jag till henne yttrade sådana löften af vår Frälsare, som jag ansåg mest passande. — Imellertid dog hon icke; hon lefver fortfarande. Men det sätt, hvarpå hon uttryckte sin tro, har varit till stor välsignelse för mig. Det har många gånger hjälpt mig i mina predikningar och samtal med bekymrade syndare. Det gaf mig en enklare idé om tron, än jag någonsin förut haft. Det bortsopade allt metafysiskt töken, alla teorier och allt filosoferande. Det gjorde trons hela natur klar och tydlig. Hvar och en kunde förstå det: — "Gud vet, att jag tagit honom på orden."

Om jag ej misstager mig, synas många af de

betraktelser, som göras öfver tron, alls icke vara egnade att framkalla tro; snarare motsatsen. De bidraga till att öfver trons öfningar kasta ett mörker, att gifva dem ett dunkel och ett afstånd, som gör dem allt för ovissa och aflägsna för vare sig klarhet eller beqvämlighet. Vi hafva ej råd att välja några långa omvägar. Bibeln beder oss aldrig göra det. "Ordet är dig nära, just i din mun och i ditt hjärta, det är ordet om tron, som vi predika, att om du vill bekänna Herren Jesus med din mun och tro i ditt hjärta, att Gud har uppväckt honom från döden, skall du blifva frälsad." Detta är alldeles klart; "*nära* dig"; det är Guds ord. Betraktelser kunna ej göra det bättre. Förklaringar förmå ej framkalla tron på annat sätt, än att de göra dess enkelhet förstådd. Många af de afhandlingar, som blifvit offentliggjorda om försoningens natur och filosofi, kunna möjligen vara djupsinniga, men äro mörka och otydliga. Vi hafva ej råd att färdas fram på så långa och mörka stigar, eller att efter föreskrifter komma till själfva saken, d. v. s. till hvad vi böra tro och förtrösta uppå. Bibeln sätter det rakt framför oss, ty den säger: — "för oss dödad — den rättfärdige för den orättfärdige, på det han skulle föra oss till Gud." Vi ombedjas att mottaga det just på grund af Guds vitnesbörd, icke med tillhjälp af

filosofien, men väl genom förklaring af själfva saken. Vi "göra Gud till en ljugare", om vi icke "tro vitnesbördet, som han har gifvit oss om sin Son." Vi måste taga det på *Guds* förklaring. Det är tro. Betraktelser kunna vara nyttiga att nedtysta tvifvel och otro, men de uppmjuka aldrig hjärtan. De kunna göra oss till skolgossar, men de göra oss aldrig till barn, ej heller föra de oss hem. Försoningen tillfredsställer Gud; han säger så; det är tillräckligt; lemna det der. Människor må försöka — men de skola göra det fåfängt — att förvandla försvarsvapen mot otro i bröd till föda åt Guds hungriga barn. Vi måste "taga Gud på orden." Gudsfruktans filosofi är just tron och ingenting annat. Många af våra traktater om trons föremål äro så uppfylda med förklaringar, mödosamt utarbetade försvarstal o. d., att de snarare äro egnade att uppväcka tvifvel än framkalla tron. De hafva just den verkan, att de komma läsaren att tro, att författarne själfva ej äro fullt säkra på sin sak, eftersom de göra sig så mycken möda att bevisa, förklara och försvara den samma. De tyckas gå bakom Guds ord och inbjuda andra människor att följa dem, liksom om Guds ord behöfde stöd af deras filosofi. Detta är icke vägen till tron. Låt oss "taga Gud på orden." Ingen filosofi kan upphjälpa ett gudomligt löfte eller upp-

bygga en ställning nog hög att nå det. Några af våra teologer äro derför mera egnade att göra menniskor till otrogna än till kristna. Samma sak kan sägas om en stor del af den moderna religiösa literaturen, som är uppfyld med något som falskeligen kallas "filosofi."

III. OM VÄNTAN PÅ DEN HELIGE ANDE.

Nära tjugu år hafva nu förflutit, sedan jag blef bekant med den person, om hvilken jag nu går att tala. Jag hade tillsammans med några andra evangeliska prester blifvit kallad att predika i en stad under fortgången af hvad man kallade "ett förlängdt predikomöte." Dessa möten hade fått denna benämning deraf. att de fortsattes under flera på hvarandra följande dagar. Andaktsöfningarna dervid bestodo vanligen, i denna del af landet, af predikan morgon, eftermiddag och qväll, åtföljda af bönemöten och religiösa diskussioner före och efter predikan. De prester, som bodde i grannskapet af den kyrka, der mötet hölls, inbjödos vanligen af pastorn på stället att komma och predika. På ett sådant möte höll jag en predikan om den Hel. Andes nådeverkningar. Det var under en tid af väckelse inom kyrkan, och de evangelii sanningar,

som predikas under en tid, då Guds Ande är utgjuten och folket särskildt uppmärksamt och allvarligt, äro ej egnade att alldeles förgätas äfven af sådana, som endast äro "ordets hörare."

Några månader derefter, då jag åter kom in till samma stad, på min resa från ett liknande möte i en angränsande församling, såg jag en hop menniskor inträda i stadens stora samlingssal. Jag frågade efter anledningen och underrättades om att "der skulle hållas ett religiöst möte, antagligen ett bönemöte." Jag lemnade min häst i stalldrängens på hotellet vård, och utan att vänta på teet blandade jag mig med hopen och inträdde i salen. Som jag redan hade predikat tre gånger den dagen och dessutom haft samtal med många, som sökte Herren, var jag för uttröttad att tänka på att göra något mera; derför försökte jag komma utom synhåll för predikanten genom att taga plats i rummets bakgrund och nedluta mitt hufvud. Mitt försök var fåfängt. Han upptäckte mig och uppfordrade mig att komma fram till talarestolen. Jag höll en kort predikan; folket skingrades, och jag följde sedan prestmannen till hans hem.

Vi hade ej hunnit sätta oss i samtalsrummet, förr än en tjänsteflicka inträdde och sade, att det var ett fruntimmer ute i förstugan, som önskade tala med mig. Jag gick omedelbart ditut, och en

mycket fin qvinna. omkring 40 år gammal, vände sig med synbar rörelse till mig: "Herr pastor, jag beder Eder så mycket om förlåtelse, att jag besvärar Eder i afton, men jag kan ej hjälpa det. Jag har längtat efter att få träffa Eder allt sedan Ni predikade här i Augusti. Jag har ofta tänkt, att jag gerna ville gifva hvad som helst för att få se Eder blott 5 minuter. Jag har bedit om den förmånen; och när jag såg Eder i samlingssalen i qväll, blef jag så glad, att jag med möda kunde sitta qvar på min plats; och jag bestämde mig för att följa efter Eder, när Ni gick ut, tills jag kunde finna tillfälle att tala med Eder". — "Jag är mycket glad öfver att se Eder, min fru, men jag misstänker, att Ni gjort Eder allt detta besvär förgäfves". — "Hvarför det? Kan Ni ej tala med mig en minut? Vill Ni ej svara mig på en fråga?" Detta sade hon, under det hennes ögon flödade öfver af tårar. — "Visst vill jag det, min fru; jag vill tala med Eder, så länge Ni behagar hedra mig med Edert sällskap, och jag vill, så godt jag förmår, besvara alla frågor, som Ni kan vilja ställa till mig; men jag misstänker, att Ni är i behof af en hjälp, som ej *jag* kan gifva Eder". — "Pastor! jag önskar blott en sak; jag beder Eder för mig omtala, huru jag skall kunna få den Helige Ande. Jag har under månader önskat att göra Eder denna

fråga; om Ni endast vill omtala detta för mig, skall jag ej längre truga mig på Eder". Här öfverväldigades hon fullkomligt af sin rörelse och snyftade som ett barn. "Påtruga! Min dyra fru, detta är intet påtrugande, ty jag är verkligt glad öfver att se Eder. Jag tackar Eder af allt mitt hjärta, för att Ni kom till mig. Jag beder Eder enträget att göra mig den rättvisan att tro det och känna Eder fullkomligt lugn. Fråga mig om hvad som helst eller omtala för mig hvad helst Ni vill med fullkomlig frihet; jag skall ej missbruka Edert förtroende". — Hon stod framför mig, darrande och snyftande, som om hennes hjärta ville brista. Och då hon försökte att undertrycka sin rörelse och borttog näsduken från sina ögon, sken ljuset af förstugulampan fullt på hennes ansigte, och jag blef öfverraskad öfver det djupa allvaret och den bestämdhet, som visade sig i ett af de intelligentaste och skönaste ansigten, som jag någonsin sett. I detta ögonblick inbjöd oss husets fru, som förstod naturen af vårt samtal, att inträda i ett enskildt rum. Min nya bekantskap omtalade för mig, hvem hon var, och upprepade orsaken, hvarför hon uppsökt mig. Jag gjorde henne några frågor och samtalade med henne några minuter för att mera noggrant förvissa mig om hennes själstillstånd och för att bättre lämpa mina ord

derefter. Hennes intelligens och fina språk öfverraskade mig. Hon var en medelålders, gift qvinna, hade en ännu lefvande man och två små barn. Hennes man var ej from, och hennes tankar på egen frälsning hade kommit henne att tänka mycket på hans och på de pligter, som hon hade mot sina barn. Hennes första allvarliga intryck härledde sig från den tanken, att, då hon ej var medlem af församlingen, hon ej genom dopet kunde öfverlemna sina barn till Gud; och detta ledde henne in på den tanken, att hon i sin otro ej kunde ordentligt uppfostra dem i tukt och Herrens förmaning. — "O, pastor!" sade hon, — under det tårarna strömmade från hennes ögon och hennes känslor nästan qväfde hennes ord — "jag ville gifva hela verlden för att blifva en kristen! Jag vet, att jag är en syndare, en ovärdig syndare! Jag har ett förderfvadt och uselt hjärta; jag har syndat hela mitt lif; jag är förundrad att Gud har skonat mig så länge". — "Men han har skonat Eder, min fru, ehuru Ni ej förtjänade det. Och hvarför har han skonat Eder? Jo, blott för att Ni skulle ångra Edra synder och fly till Kristus för att undfå förlåtelse". — "Jag ville ångra, om jag kunde. Jag önskar blifva en kristen, men mitt hårda förderfvade hjärta är starkare än jag. Under åratal har jag läst min bibel och arbetat och bedit, men det har icke gjort

mig god. Jag är rädd, att jag skall blifva förkastad för evigt. Gud har icke gifvit mig sin Ande". — "Äfven jag fruktar, att Ni skall blifva förkastad för evigt. Eder fara är troligen större, än Ni själf tänker. Men i Kristus finnes nåd för den förnämste bland syndare. Hans blod renar från — —" — "Jag vet det pastor, jag vet allt detta af min bibel. Jag har läst det tusentals gånger; men jag kan icke komma till Kristus utan den Helige Ande." — "Min fru, innehållet af Guds ord är tydligt: "Om I, som ären onde, kunnen gifva edra barn goda gåfvor, huru mycket mera vill ej eder himmelske Fader gifva den Helige Ande åt — —" — "Men jag är icke ett af hans barn, pastor!" — "Texten säger icke: åt sina barn, min dyra fru; den säger: "åt dem, som bedja honom". "Bedjen, och I skolen få". — "O! jag har bedit — jag beder fortfarande". — "Tillåt mig fråga Eder, min fru, huru länge Ni varit i detta själstillstånd?" — "Omkring tre år. Jag föranleddes först att tänka på min frälsning af mitt första barns födelse, då pligten mot min familj ledde mig till känslan af mitt behof af gudsfruktan. Jag kunde ej få mitt barn döpt, eftersom jag ej var medlem af någon församling, och, hvad som plågade mig mera, jag kunde ej fullgöra mina pligter mot det, då jag själf ej var ett Guds barn". — "Och har Ni så länge varit van att med eftertanke läsa

Eder bibel?" — "O, jag har genomläst den gång på gång. Jag läser den dagligen; jag har under långa år bedit och grätit öfver den och har väntat på den Helige Ande för att förnya mitt hjärta". — "Har Ni i detta själstillstånd under tre år väntat på den Helige Ande?" — "Ja, i sanning, pastor!" — "Då har Ni under dessa tre år väntat på, hvad Gud redan för tre år sedan gifvit Eder. Det var den Helige Ande, som först förde Eder till kännedom af, att Ni var en syndare och behöfde Kristus. Den Hel. Ande har hela tiden hållit på att arbeta på Edert hjärta, och Ni visste det icke. Han ledde Eder till bibeln; han förmådde Eder att bedja, han sände Eder hit i qväll; han sträfvar *nu* med Eder för att få föra Eder till Kristus, som kan skänka förlåtelse och frid". — "Är *detta* verkligen Eder tanke?" sade hon med förvåning. — "Jag *vet*, att det förhåller sig så", sade jag. "Gud har varit mera god mot Eder, än Ni har kunnat tänka; han har gjort, hvad Ni aldrig tilltrott honom. Han har kallat, men Ni har vägrat komma; han har bjudit Eder, men Ni har gjort motstånd. Ni trodde, att Ni ej fick eller kunde komma. Ni får komma *genast*. Den Hel. Ande har ännu ej lemnat Eder, men jag förundrar mig, att han ej gjort så. Nu i qväll har Ni en ny kallelse. Och, min fru, antag nu hans inbjudning, ångra Eder och tag Kristus till Eder frälsare.

Gå hem och gif Edert hjärta till Gud, just sådant det är. Ni kan ej bättre göra. Den Hel. Ande är med Eder; motstå honom icke längre. Ni har stått i vägen för Kristus, emedan Ni trodde, att Ni måste så göra. Ni väntade, att den Helige Ande först skulle komma, och trodde, att Ni ej fick komma till Kristus, förr än Edert hjärta hade blifvit bättre. Andens utgjutande hvilar i hans händer. Gå till källan. Bibeln tillsäger Eder icke på något ställe att vänta på den Helige Ande, utan i stället att nu fly till Kristus, att *nu* förtrösta på hans hjälp". — "Förlåt mig, pastor, men jag måste åter fråga Eder, om Ni verkligen tänker, att den Hel. Ande håller på att sträfva med mig?" — "Ja, min dyra vän, jag *vet* att han gör så. Han har hållit på under åratal; han erbjuder Eder sin hjelp, han kallar Eder nu till Kristus. Gå till Kristus. Ångra redan i qväll Edra synder. Mottag Kristus just nu och förtrösta på honom. Den Hel. Ande säger: 'I dag, om I hans röst hören, så förhärden icke edra hjärtan'." — "Är detta allt, som Ni har att säga mig om den Hel. Ande?" — "Ja, det är allt. Den Hel. Ande arbetar detta ögonblick med Eder. Gud är beredvillig att frälsa Eder. Intet kan förderfva Eder, utom Eder egen otro och obotfärdighet". — "Har den Helige Ande hållit på att arbeta på mig, utan att jag visste det?" sade hon på ett sätt, som tillkännagaf djup

eftertanke under det tårarna strömmade från hennes ögon. Derpå lemnade hon mig och återvände till sitt hem.

Tidigt följande morgon, innan solen gått upp, fick jag, då jag tittade ut från mitt fönster, se henne komma gående öfver det högligen daggbestänkta gräset och med hastiga steg bestiga den kulle, på hvilken huset, hvari jag bodde, var beläget. Hon bad att få tala vid mig vid dörren, och jag gick omedelbart att möta henne i samtalsrummet.

"Jag tackar Eder, min dyre vän, jag tackar Eder tusen gånger, för att Ni omtalade det för mig", — sade hon i samma ögonblick hon fick se mig, i det tårar strömmade från hennes ögon och hennes ansigte strålade af glädje. — "Det var sant allt samman. Jag har funnit, att det var sant. Jag kan nu glädja mig i Kristus. Jag är lycklig, pastor, o, jag är så lycklig. Jag tänkte jag måste gå och tacka Eder. Jag är rädd Ni kan tycka, att jag är obelefvad, som uppsöker Eder på en sådan timme. Men jag fruktade, att Ni kunde hafva afrest, om jag dröjde, och jag kunde icke låta Eder lemna staden, utan att för Eder omtala, huru lycklig jag är, och huru tacksam jag är mot Eder. Efter att för tre månader sedan hafva hört Eder predika tänkte jag, att Ni skulle kunna säga mig något om erhållandet af den Helige Andes gåfva, men när jag frågade

Eder derom i går afton, blef jag af det Ni sade mig mycket besviken i mina förhoppningar. Jag blef mycket häpen och bestört. Ni sade icke det jag hade väntat. Men jag trodde Eder. Hela natten har jag tillbragt under begrundande af detta ämne. Ack hvilken lycklig natt för mig! Och nu *vet* jag, att Ni talade sanning. Ni talade, så att mitt hjärta kom till rätta. Jag välsignar Gud för hvad jag har funnit. Förlåt mig, pastor, men jag måste bedja Eder att äfven för andra syndare omtala, att Kristus väntar på dem. De veta det ej, derom är jag förvissad, bättre än jag gjorde, eljes skulle de gå till honom. Den Helige Ande kallar oss att göra så. Med glädjefullaste hjärta har jag gifvit mig åt honom. Jag väntar ej längre. Jag välsignar Eder för hvad Ni sade mig, jag behöfver ej vänta." — Gråtande af glädje, fortfor hon under några minuter att tala till mig på detta sätt. Jag har ej sett henne sedan; men jag har fått veta, att hon offentligt bekänt sin tro oeh under åratal lefvat som en ansedd och lycklig troende människa.

* * *

Antagligen äro den Helige Andes nådeverkningar på obotfärdiga syndare mera vanliga än de själfva tro. Sådana människor göra sig skyldiga till en stor förvillelse, om de, i stället för att strax

fly till Kristus, vänta och tänka, att de *måste* vänta på någon egenskap, som de först skola erhålla. Deras väntan härpå är blott en bedräglig undanflykt, och om de tro sig hafva vunnit någon ny egenskap och att Kristus *derför* har mottagit dem, är deras gudsfruktan blott egenrättfärdighet och bedrägeri. Ett förkrossadt hjärta är inbjudet att få del af Gileads balsam. "Omtala för andra syndare, att Kristus väntar på dem". Själafiendens skarpsinnighet är underbar. Denna qvinnas väntan på den Helige Ande utgjorde hindret för henne. Djäfvulen hade fört henne till den tro, att hon var öfvergifven af den Helige Ande; och om hon så varit, visste hon af bibeln, att det ej fanns någon hjälp för henne. Derför, i stället för att i tro gå till Kristus, antog hon till sin olycka, att hon måste vänta. Hon visste icke, att ändamålet med den Helige Andes pådrifvande och inverkan är att förmå syndare att omfatta Jesus Kristus, såsom han är oss tillbjuden i evangelium. Det, som Gud verkligen ville, att hon skulle göra, var samma sak, som hon trodde, att hon ej *fick* göra; sålunda nödgades hon vänta i mörker och fara till följd af djäfvulens listiga anslag.

Det är af stor vigt för sådana människor, som äro öfvertygade om sin syndfullhet, att orsaken till deras förtappade tillstånd *icke* är, att Kristus icke

är villlig att mottaga dem, utan består deri, att de själfva icke vilja förtrösta *på honom.*

IV. "HINDRAD AF SITT ARBETE."

En medlem af min församling — det var en ung yrkeslärling — blef uppmärksam på religionens sanningar, och bragtes slutligen i djup nöd genom känslan af sin syndfullhet. Jag hade många samtal med honom, men allt hvad jag sade honom syntes vara förgäfves. Han fortfor att lefva i sin nöd, utan något hopp och mestadels i förtviflan.

En dag sade han till mig, att han trodde, det han aldrig skulle komma till sann gudsfruktan, om han ej upphörde med sitt arbete och egnade hela sin tid och hog åt tanken på sin själs frälsning. Jag sade honom, att detta ingalunda skulle göra honom godt hans pligt var att arbeta, att, om han "icke ville arbeta, han icke heller borde äta", att försummandet af ett jordiskt värf ingalunda skulle komma honom att fullgöra ett andligt. Med skriftens ord: "sex dagar skall du arbeta", framhöll jag för honom det oriktiga i saken. Jag påstod, att bibeln angående arbete icke gaf sådana anvisningar, som han var benägen att följa, att om han ville fullgöra sina pligter mot Gud, han icke fick försumma att uppfylla sina jordiska pligter, att han ej skulle komma längre utan arbete, än han kunde utan mat,

emedan "den, som icke vill arbeta, ej heller skall äta", och att denna brist på tid blott var ett svekfullt hjärtas ursäkt för att hålla honom tillbaka från en nödvändig pligt, nämligen från att i tron fly till Kristus.

Men jag kunde icke öfverbevisa honom; han sade, att hans sinne drogs bort från gudsfruktan af hans dagliga sysselsättning, och enligt hans förmenande skulle han snart finna frälsning, om han ej hade något annat att göra än att söka Gud, att läsa och bedja. Jag sade honom, att han på detta sätt sannolikt skulle finna något bedrägligt och kalla det frälsning. Men jag kunde icke rubba hans föresats.

Han lemnade sitt arbete. Han begaf sig i väg öfver floden till en plats, der hans kamrater ej kunde finna honom, fick ett ensamt rum i ett föga kändt hus och stängde sig inne med sin bibel. Han stannade der en vecka. Vid slutet af denna tid kallade han sig själf till räkenskap och pröfvade sitt hjärta, om han hade gjort några framsteg. Han tyckte sig ej alls hafva gjort några. Han bestämde sig derför att blifva flitigare i studerandet af sin bibel, mera ifrig i bönen och att förmå sitt motsträfviga hjärta att gifva vika. Han besökte ofta våra qvällsgudstjänster, men ville sedan återvända till sin ensamhet. Han fortsatte så i tre veckor.

Men till sin ytterliga förvåning fann han då sina religiösa intryck nästan alldeles försvunna. Han öfvergaf sin tillbakadragenhet och vände i själfförsvar tillbaka till sitt arbete. "Jag fann", sade han, "att mitt hjärta var det värsta sällskap jag kunde få. Om jag ej kan komma till ånger i verkstaden, är jag säker, att jag aldrig kan det i ensamheten. Om jag stannat der mycket längre, hade jag till slut icke brytt mig om gudsfruktan".

Han återvände till sitt arbete. Hans allvar kom tillbaka, och efter ungefär fyra veckor hade han det rätta hoppet i Kristus. Han förenade sig med kyrkan, och jag var sedan bekant med honom i åratal, och han visade sig vara en afgjord och lycklig kristen.

Människohjärtat är benäget att af allting skaffa sig ursäkt för sin obotfärdighet. Brist på tid är en mycket vanlig ursäkt. Men det är en falsk ursäkt. Den anvisning, som i tider af väckelse så ofta gifves åt ängsliga spörjande, att de skola stänga sig inne i ensamheten, tills de funnit frälsning, missleder dem i grund. Det kommer dem till att tro, att de behöfva tid för sin gudsfruktan, medan de i verkligheten blott behöfva hjärta. Låtom oss vara bibeln lydige.

V. "VÄNTAN PÅ SYNDAKÄNNEDOM".

Inom min församling fanns en gång en ung qvinna, för hvilken jag kände ej ringa intresse och med hvilken jag under en lång tid sökt tillfälle att få samtala enskildt om hennes själs tillstånd. Jag hade talat med henne mera än en gång, stundom i hennes moders närvaro och vid andra tillfällen tillsammans med någon annan medlem af familjen. Men hon var mycket tillbakadragen. Hon syntes fullkomligt obenägen för hvarje samtal öfver det ämnet. Hon var så ihärdig i sin tystlåtenhet, att jag endast kunde göra henne frågor, och dessa besvarade hon antingen blott enstafvigt eller icke alls. Som granne och vän hade jag någon bekantskap med henne, men som prest obetydlig. Hon syntes mig ega en mera än vanligt stor portion intelligens och älskvärdhet. Jag hade ofta lagt märke till, att hon med sträng uppmärksamhet afhörde mina predikningar. Men ehuru många andra, somliga af hennes bekanta och andra inom hennes egen familj, då helt nyligen blifvit, som vi hoppades, Guds barn, visade hon dock ännu aldrig något särskildt bekymmer. När jag tänkte på hennes goda förstånd, hennes ungdomliga oskuld, hennes renhet i känslan och hennes allvar, blef jag öfverraskad, då jag fann att hon ej sökte Gud. Hon höll nu på att öfver-

skrida de första ungdomsåren, och det plågade mig att tänka på det de hade gått, och att hon nu höll på att inträda i qvinnoåldern såsom en främling för Kristus. Jag beslöt att träffa henne ensam och försöka öfvervinna hennes ihärdiga tystlåtenhet, som jag misströstade om att kunna öfvervinna i någon annan persons närvaro och hvilken, såsom jag antog, hindrade mig att förstå hennes verkliga själstillstånd och få veta, hvad jag borde säga till henne.

Jag gjorde ett besök i hennes hem och frågade efter henne. Men då både hon och hennes moder tillsammans kommo in i rummet, der jag befann mig, var jag tvungen att säga till hennes moder,det jag önskade träffa hennes dotter ensam, om hon ville vara så god och villfara denna min önskan. "O, helt visst vill jag det", sade hon och lemnade rummet, synbarligen förbryllad, om ej rent af förtörnad. Jag sade omedelbart till dottern: "Jag är alltid glad att få se Eder moder, men jag gjorde mitt besök denna morgon i afsigt att få träffa Eder ensam". — — "Jag vet, att Ni frågade efter *mig*", sade hon, "men min moder ville komma in; hon vill alltid följa med, när Ni frågar efter mig. Jag vet ej hvarför, men hon tyckes alltid ogerna se, att Ni träffar mig ensam". — "Men önskade *Ni* träffa mig ensam?" "Icke så synnerligt, men min moder och

jag äro så väldiga språkmakare, att Ni skall finna, att en af oss i sender är tillräckligt". — Kallar Ni Eder själf en stor språkmakare?" — "Åh ja, man säger så, och jag antager, att det är sant". — "Nå väl, vill Ni tala med mig? Jag har gjort detta besök i afsigt att tala med Eder om Edert själstillstånd, om Ni vill unna mig den rättigheten". — Hon var stum. Hon slog ned sina ögon och tycktes förbryllad.

"Jag hoppas, att Ni ej skall anse mig påflugen", sade jag, "eller ohöflig, men jag har länge känt ett djupt intresse för Eder och har önskat ett tillfälle att få samtala med Eder fritt och förtroligt om Edert andliga väl". — "Jag visste icke, att Ni ständigt tänkte på mig". — "Då behöfver jag helt visst bedja Eder om förlåtelse", sade jag. "Ni måste hafva ansett Eder mycket ohöfligt behandlad af mig, om Ni ej förstod, att jag ständigt tänkt på Eder". — "O nej, pastor, Ni har aldrig bemött mig ohöfligt." — "Och jag har förvisso heller aldrig velat det. Men tillåt mig fråga: "är Ni villig att samtala med mig om Eder själs frälsning?" — "Jag har inga själsbekymmer", sade hon med nedslagen och allvarlig blick. — "Men tänker Ni alltid lefva så och dö utan gudsfruktan?" — Hon gaf mig intet svar. Jag gjorde ett så långt uppehåll, som jag tyckte mig kunna, utan att förvirra hennes käns-

lor; men intet svar afhördes. — "Ni säger, att Ni inga själsbekymmer har. Men skulle det ej vara klokt och godt för Eder att sträfva derefter och försöka komma till gudsfruktan, som tillförsäkrar Eder Guds välbehag och evinnerligt lif?" — Hon gaf mig intet svar. Efter ett nytt uppehåll sade jag: "Ni tänker understundom på detta, antager jag?" Hon svarade ej. "Vill Ni ej tänka derpå?" — Intet svar. — "Ser Ni ogerna, att jag talar derom med Eder?" — Intet svar. — "Kanske denna stund ej är lämplig för Eder? Önskar Ni hellre, att jag besöker Eder en annan gång?" — Intet svar. — "Min kära flicka", sade jag allvarligt, jag kom ej hit för att göra Eder förlägen eller på något sätt besvära Eder. Jag håller af Eder och önskar göra godt. Men om Ni hellre så önskar, skall jag genast lemna Eder. Jag vill ej truga mig på Eder eller truga på Eder uppmärksamhet ett ämne, som är Eder motbjudande. — "Men pastor", sade hon, "jag är glad öfver att se Eder". — "Men hvarför vill Ni då icke tala med mig?" — "Jag vet verkligen icke, hvad jag skall säga". — "Förlåt mig, min kära flicka; jag önskar ingalunda förbrylla eller förolämpa Eder, men helt visst kunde Ni hafva svarat mig på någon af de frågor, som jag framstält. Och tillåt mig nu åter fråga Eder; tänker Ni mycket på det vigtiga ämnet: huru Ni har Eder sak inför Gud,

eller har Ni intet bekymmer derom?" — Hon gaf mig intet svar. — Efter ett pinsamt, men kort uppehåll fortsatte jag: "Jag beder Eder tala till mig. Säg hvad helst Ni tänker eller känner. Jag försäkrar Eder, att jag för Eder blott har känslor af vänskap och aktning. Jag vill bemöta Eder höfligt och vänligt. Men, mitt barn, Eder tystnad gör mig förlägen. Jag är rädd att säga något som helst ord, som kunde såra Edra känslor. Kanhända anser Ni en eller annan af de frågor jag framstält som en förolämpning?" — "Ni får fråga mig", sade hon med ett framtvingadt leende. — "Då vill jag fråga", sade jag, om Ni allvarligt och under bön egnar någon uppmärksamhet åt Eder själs frälsning?" — "Nej, icke för närvarande". — "Jag är tacksam för svaret. Men låt mig fråga, tror Ni ej, att Ni borde allvarligt och under bön samt utan uppskof egna Eder uppmärksamhet deråt?" — Hon svarade ej, men tycktes fortfarande förbryllad. Blodet rusade upp till hennes kinder. Jag hyste medlidande med henne. — "Tro mig", sade jag, min mening är ej att göra Eder förlägen, men hvarför talar Ni ej till mig och omtalar för mig Edra känslor fritt och tydligt? *Och jag vill hålla allt hvad Ni säger, lika förtroligt som Ni behagar göra det*". — Nå väl, pastor, jag skall göra det, men jag vet, att Ni kommer att blifva missnöjd deröfver". — "Bekymra Eder icke derom",

jag tror icke, att det med mina nuvarande känslor skulle göra mig något godt att egna min uppmärksamhet åt denna angelägenhet". "Hvad menar Ni? Jag förstår Eder icke". — "Jag menar, att jag ej hyser något särskildt bekymmer om mitt andliga tillstånd, och jag tror icke, att det skulle göra mig något godt att tänka på att komma till gudsfruktan, förr än jag fått större själsbekymmer". — "Väntar Ni då på ett sådant bekymmer?" — "Ja, helt visst gör jag det". — "Hoppas Ni erhålla det genom att vänta? Tror Ni, att det någonsin skall komma till Eder?" — "I sanning, det vet jag icke", sade hon mycket sorgset; "jag plägade hoppas så, men jag har nu länge förgäfves väntat". — "Tillsäger bibeln Eder att vänta derpå?" — "Jag vet icke, om han tillsäger mig att vänta. Men han talar om syndakännedom, om ett bedröfvadt och förkrossadt hjärta, och kristna människor tala om väckelse, syndasorg och syndanöd och den Helige Andes nådeverkningar på dem, som blifvit förda till gudsfruktan. Och Ni predikar om sådana saker, som om de utgjorde början; och då jag ej har någon af dem, huru kan jag då börja söka Herren?" — "Har Ni någonsin hört mig predika, att man skall vänta på dem?" — "Ja". — "Nej, aldrig, mitt barn!" — "Jo, jag är säker derpå". — "Nej, aldrig, aldrig! jag predikar aldrig något sådant". — "Jag minnes Eder text:

sade jag. — "Jag önskar icke motsäga Eder, men 'Efter dig väntar jag hela dagen'". — "Ja, men i den predikan omtalade jag för Eder, att väntan *efter* Gud var ett, men väntan *på* Gud något helt annat. Det första är riktigt och rätt, det senare orätt och syndigt. Vi vänta *efter* honom genom sådana handlingar som bön. Sade jag ej så?" — "Jo pastor, det gjorde Ni". — "Nå, beder Ni?" — "Nej". — "Då lyder Ni ej min förmaning, och väntar icke *efter* Gud". — "Huru kan jag det utan någon syndakännedom?" — "Huru väntar Ni att komma till syndakännedom?" — "Jag vet icke". — "Vet och känner Ni, att Ni är en syndare mot Gud och icke försonad med honom?" — "Ja, det gör jag". — Vet Ni då, att Ni ej kan frälsa Eder själf, utan behöfver Jesus Kristus för att frälsa Eder? — "Ja, det *vet* jag", sade hon med mycket märkbar accent på ordet *vet*. — "Då har Ni *någon* syndakännedom". — "Ni må kalla det så, om Ni vill, men jag erfar inga djupa intryck". — "Är det då just på sådana intryck, som Ni väntar, innan Ni vill göra någonting, och menar Ni, att Ni vill börja söka Gud, då de komma?" — "Ja, pastor!" "Då får Ni vänta för evigt". — "O nej, jag hoppas ej så". — "Men antagligen blir det dock så. Sådana djupare intryck komma sällan genom att man väntar på dem. Huru länge har Ni nu väntat på dem?" — "Omkring

fem år". — "Och har Ni under dessa fem år vunnit något, några djupare intryck?" — "Jag vet ej, om jag har det". — "Skall Ni vinna något med att vänta ytterligare fem år?" — Jag fruktar, att jag ej kan det", sade hon sorgset. — "Äfven jag fruktar det", sade jag. "Ni må vänta derpå, tills Ni väntat ända till E'r graf, och Eder väntan skall ändock icke göra Eder något godt". — "Hvad skall jag då göra?" "Sök Herren, medan man kan finna honom, åkalla honom, medan han är när". — "Hvad? Med mina nuvarande känslor?" — "Ja, just med Edra nuvarande känslor". — "Jag tror ej, att det skall göra mig något godt". — "Kanhända icke. Men fem års väntan har icke gjort Eder något godt, och Ni har intet skäl att hoppas, att ytterligare fem år skola göra det. Ni har försökt med *väntan*, men nu hoppas jag, att Ni vill försöka med att *söka*, såsom bibeln bjuder Eder göra". — "Jag ville gerna söka Herren, om jag kunde tro, att det vore möjligt med mina nuvarande känslor". — "Det är möjligt. Jag är säker på, att Ni ej skulle söka förgäfves. Jag vet, att Ni handlar tvärt emot evangelii befallningar. Jag vet, att Ni sätter Eder egen visdom i stället för Guds visdom, som kallar Eder att söka Herren nu, i dag. Men i stället väntar Ni på syndakännedom. Nu beder jag Eder att höra mig och akta på det jag säger. — Jag har åtskilliga saker

att säga Eder. Vill Ni lyssna till mig?" — "Med största beredvillighet". — "Kom då i håg,

1:o att Gud aldrig tillsäger Eder att *vänta* på syndakännedom eller något annat. Han säger: 'Si nu är den behagliga tiden, si nu är salighetens dag';

2:o att Ni ej behöfver vänta på några djupare intryck. Enligt min tanke behöfver Ni dem ej. Ni har tillräckligt djupa intryck. Huru djupa intryck behöfver en syndare? Hvad behöfver han veta och känna för att vara beredd att komma till Kristus? Jag vill omtala för Eder: han behöfver veta, att han är en syndare, att han icke kan rädda sig själf, att han behöfver Kristus för att blifva frälst. Detta är allt, och allt detta har Ni alla redan;

3:o att djupare intryck ännu aldrig hafva kommit af att man väntat på dem utan bön och utan försök att fly till Kristus, och de skola heller aldrig så göra;

4:o att Eder skyldighet är att genast, i dag, vända om från synd och verld till Kristus;

5:o att om Ni, efter allt hvad jag sagt, ännu känner behof af djupare intryck, vill jag omtala för Eder, huru Ni skall få dem, och Ni kan ej få dem på något annat sätt. — Ni får dem, just då Ni försöker att göra såsom Gud bjuder Eder, att ångra, fly till Kristus och gifva Gud Edert hjärta. För närvarande gör Ni undanflykter med den falska an-

märkningen, att Ni ej har nog djupa intryck för att kunna göra så. Ni känner Eder i detta ögonblick ej fördömd, för att Ni försummat den stora frälsningsnåden, emedan Ni ej tror, att Ni kan blifva delaktig af den, innan Ni fått djupare intryck. Detta är Eder ursäkt. Men det är i min tanke blott ett bedrägeri. Men om Ni behöfver djupare syndakännedom, skall Ni erhålla det, när Ni försöker komma till Kristus. Då skall Ni finna, att Ni icke har *hjärta*, att Ni ej vill, ej är färdig att försaka Eder själf, öfvergifva verlden, och börja se, hvilken ovärdig och hjälplös syndare Ni är, och huru stort behof Ni har af att bedja om Guds hjälp, något, som Ni nu ej gör. Detta är sättet att få djupare känslor, om Ni behöfver sådana, och dertill det *enda* sättet. Fem eller femtio års längre väntan kan ej gifva Eder dem. Detta är allt, hvad jag har att säga".

Jag lemnade henne. — Omkring tre dagar derefter besökte jag henne åter och fann henne i ett mycket allvarligt själstillstånd. Hon sade, att, då hon tänkte på hvad jag sagt henne, hon trodde hvarje ord deraf och uppbjöd hela sin förmåga för att göra såsom jag uppmanat henne. Hon läste sin bibel och bad, men ju ifrigare hon försökte att öfvergifva verlden och gifva sitt hjärta åt Gud, desto tydligare insåg hon, att hennes hjärta icke

ville gifva med sig. Hon sade, att hon ej kunde göra något med det — hon trodde ej, att det någonsin funnits ett hjärta, som varit så fiendtligt och uppproriskt mot Gud — hon visste aldrig förut, hvilken förskräcklig syndare hon var, hon kunde ej tro, att det fanns någon möjlighet, att hon kunde vända sig till Gud. — "Jesus Kristus", sade jag, "kan frälsa Eder." — Hon genmälde: "Jag tror, att han kan det, men jag kan ej tro, att han vill." — Då hon sade detta, syntes hon djupt allvarlig, och öfverväldigades så af sin rörelse, att den qväfde hennes röst. — "Jesus Kristus", sade jag, "är icke blott i stånd att frälsa Eder, han är äfven villig dertill." — Hon blickade upp på mig med ett förtvifladt uttryck och sade: "jag önskar jag vore viss på, att han vill." — "Ni vet det", sade jag. Hans ord säger Eder det; 'Kommen till Mig I alle, som arbeten och ären betungade, och Jag vill vederqvicka Eder. Tagen på Eder Mitt ok och lären af Mig, och I skolen finna ro till edra själar. Den, som törstar, komme till mig och dricke! Hvem som vill tage lifvets vatten för intet. Nu väl, alle I, som törsten, kommen hit till vatten. Den ogudaktige öfvergifve sin väg och syndaren sina tankar och omvände sig till Herren, så förbarmar han sig öfver honom, och till vår Gud, ty när honom är mycken förlåtelse'." — "O", sade hon, "jag vill bjuda till att

söka Gud." Jag lemnade henne då ögonblickligen.

Några få dagar derefter besökte jag henne och fann henne lugn och lycklig i hoppet. Hon sade, att all hennes förtröstan stod till Kristus och att Guds tålamod och kärlek syntes henne oändligt underbara. Hon tackade mig för hvad jag sagt henne. "Ni öppnade mina ögon", sade hon. "När Ni kom hit den der morgonen, hade jag för afsigt att ej tala med Eder, och när Ni började spörja mig, var jag besluten att ej omtala för Eder, huru jag kände det. Och om Ni ej hade tillsagt mig och nästan tvingat att tänka på mitt andliga väl, skulle jag kanhända hela mitt lif hafva väntat på djupare känslor. Men jag trodde, att Ni hade orätt, då Ni sade mig, att jag ej behöfde några djupare känslor; ty på den tiden visste jag så godt som ingenting om mitt hjärtas tillstånd. Jag fann aldrig, huru fiendtligt det var mot Gud och hans bud, förr än en tid derefter, då jag beslöt, att jag skulle blifva en kristen, och det just samma dag." — "Och kunde detta Edert beslut föra Eder till Kristus?" — "Nej, icke alls. Det gjorde mig ej god; mitt hjärta ville icke gifva med sig. Jag var fiendtlig mot Gud och fann, att jag var en så stor syndare, att jag ingenting kunde uträtta för mig själf. Mina föresatser gjorde mig ej god, och jag gaf derför upp dem och

ropade blott om nåd. Ej långt derefter började jag få frid. Jag vet ej, huru det är, men jag har intet gjort för mig sjelf. I sanning, när jag ropade så om nåd, hade jag gifvit upp att sjelf försöka göra något. Det synes mig, att när jag upphörde att försöka göra något sjelf och ropade till Gud, han gjorde allting för mig." — Några månader derefter förenade hon sig med församlingen och har allt sedan lefvat i dess gemenskap såsom en verksam och afgjord kristen.

Det finnes en mängd människor i våra församlingar, som just hålla på att *vänta*, då de i stället borde *handla*, som hafva ett slags obestämdt hopp om att få erfara den Helige Andes hjälp. medan de i sjelfva verket fullfölja den väg, som hindrar dem att erhålla någon vidare hjälp. De tro, att de måste vänta, men de tänka orätt. De måste handla, om de vilja, att Gud skall verka inom dem. Det kan ingen gudsfruktan blifva utan lydnad. Och det är ej att vänta, att någon syndare skall få en rätt kännedom om sitt beroende, med mindre han allvarligt har för afsigt att sträfva efter att lyda evangelium. Gudsfruktan är af en praktisk natur. Mycket af dess ljus kommer af erfarenhet. "Om I viljen göra gerningarna, skolen I erfara, om min lära är af Gud."

Antagligen skulle denna unga qvinna hafva blifvit förd till sin Frälsare fem år förut, om hon

ej hindrats af sin villfarelse, att hon måste vänta på djupare intryck.

VI. "ICKE BEDRÖFVAD."

En ung qvinna af ett mycket vekt och älskligt sinnelag, som tillhörde min församling, blef orolig öfven sitt tillstånd att vara en syndare och började på egen hand söka Herren. Jag besökte henne upprepade gånger och samtalade med henne. Hennes allvar blef allt djupare. En dag lemnade jag henne med en mycket stark förhoppning i mitt sinne, att hon, nästa gång jag fick se henne, skulle hafva frid med Gud. Jag trodde så, emedan hon syntes verkligen vara öfvertygad om, att Guds lag rättvisligen fördömde henne som en syndsre, att hon var beroende af Guds nåd och att hon borde ångra sina synder och fly till Kristus. Jag trodde så dessutom af den omständigheten, att hon tycktes mig vara alldeles sådan, som andra — med hvilka jag hvarje dag samtalade — hade visat sig, omedelbart innan de, fulla af hopp, vändt sig till Kristus. Hon syntes erfara och känna evangelii sanningar, som äro stälda till oomvända syndare, och derför trodde jag, att den Helige Ande var med henne för att leda henne till frälsning. Jag lemnade henne med det bibelordet: "Si *nu* är den behagliga tiden", inpregladt i hennes samvete och hjärta med allt det efter-

tryck, mina ord kunde gifva derät. Men nästa gång jag såg henne, en dag eller två derefter, var hela hennes sätt förändradt Hennes allvar hade försvunnit; hennes syndasorg hade tydligen försvagats. Hon kom mig till mötes med ett småleende, som öfverraskade och plågade mig; och hon började tvärt emot sin förra vana, tala med mig om några alldagliga ämnen. Jag sade: "har Ni gifvit Kristus Edert hjärta, Mary?" — "Nej, icke ännu", sade hon, "men jag känner det ej så svårt som förut." "Hvarför icke?", sade jag. "Hvad har Ni för orsak att känna det något bättre?" — "Jag vet icke, om Ni skall anse det såsom någon orsak; men jag hoppas, att jag skall blifva en kristen *så småningom.* Jag känner ej nu, att det är så stor brådska, som jag förut kände, och jag är ej så rädd, att Gud vill förkasta mig, och mitt hjärtas syndfullhet besvärar mig nu icke så mycket." — Min kära Mary", sade jag med förvåning och sorg, "huru är det fatt? Jag hade väntat något helt annat. Edert allvar har tydligen förminskats. Ni är nu mindre bekymrad om Eder frälsning, än Ni var förut. Hvad har kunnat så förändra Edra känslor, sedan jag sist träffade Eder?"

"Jo, när Ni sista gången varit här och tillsagt mig att samma dag ångra mina synder, blef jag, sedan Ni lemnat mig, förskräckligt bedröfvad och

nedslagen. Jag kände, att mitt hjärta var fiendtligt mot Gud, och jag var rädd för att tänka på att lefva ännu en timme utan Kristus. Edra sista ord, 'i dag'! 'i dag'! ljödo i mina öron. Jag kunde ej blifva dem qvitt. Men strax, ungefär en timme efter Ni gått, kom Miss S. S. in, och jag omtalade för henne, huru jag kände det. Men hon tillsade mig att ej vara nedslagen, utan blott hålla på att söka Herren. Hon sade, att jag handlade alldeles rätt och ej borde känna mig så bedröfvad och att jag, om jag ej vore så modlös, snart skulle komma på det klara i detta stycke."

"Och Ni trodde henne?"

"Ja, jag trodde henne, och jag har känt det bättre allt sedan, mycket bättre."

"Känt det bättre, Mary! Ni hvilar på en lögn; Ni är ömkligt bedragen. Ni skulle handla alldeles rätt och väl? Huru kan Ni handla rätt, då Ni ännu är en obotfärdig syndare, som förkastar Kristus, och i hvarje ögonblick är blottstäld för Guds eviga vrede. Eder vän, som Ni kallar henne, har handlat som en förskräcklig bedragare. Hon talar ej till Eder, såsom bibeln talar, 'i dag! i dag! om I hans röst hören!'" Jag försökte att väcka upp henne, men det var alldeles fåfängt. Hennes syndasorg försvann. Hon upphörde att bedja, och inom några

få dagar var hon lika sorglös och verldslig som någonsin förut.

Det är icke sant, att en öfverbevisad och bedjande syndare handlar rätt, så länge han saknar tron på Kristus. Något mera är nödvändigt. Han måste ångra och tro. Och om han ej är flitig i bönen, handlar han visserligen mycket illa. Denna unga qvinna, som vilseledde den lättledda och välvilliga Mary, var en af kristendomens bekännare och en af dem, som äro mycket fallna för att ifrigt verka i väckelsetider. Hon menade otvifvelaktigt väl, men hennes inflytande var dock särdeles olyckligt. Ingen kan *alltid* vara säker i att gifva råd till obotfärdiga syndare, med mindre han är omsorgsfull att tala till dem just på samma sätt, som bibeln talar. Blinda ledare göra skada.

VII. MÄNNISKOFÖRTRÖSTAN.

Under en tid af allmän väckelse höllos ofta bönemöten tidigt om morgnarne. Just som jag en dag skulle lemna stället, der vi den gången varit samlade, kom en ung man om ungefär sexton år fram till mig och bad om tillåtelse att få följa med mig hem. — "Hvad är det, som Ni önskar säga mig?" sade jag. — "Jag önskar, att Ni säger mig, hvad jag skall göra." — "Jag har sagt det om och om igen, jag kan ej säga eder något annat, något

nytt. Ni måste ångra Edra synder, om Ni vill blifva frälst. Ni måste öfvergifva Eder egenrättfärdighet och fly till Kristus. Lagen fördömer Eder. Guds oändliga nåd kan ensam frälsa Eder. Ni måste upphöra med Edra ömkliga och länge fortsatta försök att själf frälsa Eder. Ni måste gifva Gud Edert hjärta, såsom han begär, och såsom jag redan många gånger har förklarat för Eder." — "Ja, jag vet det, men är så bekymrad. Jag kan ej lefva på detta sätt. Jag önskar, att Ni omtalar för mig något annat." — "Jag kan icke afhjälpa Edra bekymmer. Kristus ensam kan gifva Eder ro. Jag har intet annat att säga Eder; jag har sagt Eder hela sanningen, allt hvad Ni behöfver veta." — "Jag tänkte, att Ni kanske kunde säga mig något, som hjälpte mig, om jag följde med till Edert hem". — "Så har Ni talat till mig mera än en gång, och Ni borde dock, efter hvad jag sagt Eder, veta bättre. Endast Gud kan hjälpa Eder; Ni måste förtrösta på honom." — "Men jag skulle tycka om att ännu en gång tala med Eder om mina känslor i Edert arbetsrum". — "Det skulle ej göra Eder något godt. Ni har ingenting att säga, som Ni ej sagt mig förut, och jag har intet nytt att omtala för Eder." — "Men får jag ej gå med Eder hem?" — "Nej, gå hem, ingen människa kan hjälpa Eder; hela saken beror på Eder själf och Gud." — Han

gick sin väg såsom den mest modfälda varelse jag någonsin sett. Det såg ut, som om hans sista stöd hade ramlat. När han gick, såg det ut, som om hans lemmar knappast ville bära honom.

Jag hade ej varit hemma en timme, innan han kom för att berätta mig, att hans börda försvunnit. Han sade, att, sedan jag stött honom bort, allt hopp lemnade honom, och att "han hade ingenstädes att gå utan till Gud." Innan han uppnått sitt hem (det var ungefär en mil aflägset), hade han lemnat allt i Guds händer och känt sin börda af synd och fruktan aflyftad, och det så tydligt, att han tänkte han genast skulle vända om och gå tillbaka och omtala det för mig. "Men", sade han, jag tror ej jag hade gått till Gud, om Ni ej hade stött mig bort."

Ångsliga syndare hållas ofta tillbaka från Kristus genom sin förtröstan på människor. För mycket samtalande försvagar ofta deras intryck. Det tjänar att förslöa sanningens skärpa. Det håller hjärtat i ett slags människoförtröstan. Samtal med ansedda kristna och ansedda lärare äro af stor vigt för spörjande syndare, men det finnes en gräns som ej får öfverskridas. Allt hvad människor kunna göra består i två saker: att komma syndare att förstå Guds sanning och att göra intrycket af denna så djupt som möjligt på deras hjärtan och samveten.

Om de försöka något derutöfver, försöka de sig på den Helige Andes verk. Då jag en morgon gick omkring och besökte oroliga syndare, träffade jag fem olika personer, den ene efter den andre, under loppet af en timma, och jag var vid hvarje besök ledsen öfver att hafva gjort det, ty i hvarje fall blef jag efter få minuters samtal öfvertygad om, att Guds sanning var djupt känd, och att hvad helst, jag sade, blott tjänade att försvaga de intryck, som den Helige Ande höll på att göra på deras hjärtan. Jag försökte att säga blott så mycket, att de ej kunde tänka, att jag ej brydde mig om dem, och gick min väg, så snart jag kunde af fruktan att annars göra något orätt. Hvar enda en af dessa personer räknade sedan sitt hopp om frälsning från just den dagen. — Ingen människa kan predika så kraftigt som den Helige Ande. Det är af stor betydelse att veta, när man bör hålla upp. De gudomliga skriftställarne förstodo detta. De äro fullkomliga mönster. Deras tystnad bör efterliknas lika väl som deras predikan.

VIII. HELA HJÄRTAT.

Under min första ämbetstid anmodades jag af en prestman att närvara vid ett religiöst diskussionsmöte och samtala med de unge män, som voro der.

Jag talade till hvar och en särskildt. Ingenting inträffade, som kunde inpregla någon omständighet särskildt i mitt minne. Men tjugu år derefter träffade jag en prestman, som återupplifvade min tanke på sagda möte. Han sade: "jag var der, och Ni talade till mig. Kommer Ni ihåg, hvad Ni sade." — "Jag kan icke erinra mig någonting särskildt." — "Men jag kan", sade han, "och jag skall omtala för Eder, huru det var. Jag har länge önskat omtala det. Ni frågade mig, om jag sökte Herren, och jag omtalade, att jag höll på att försöka. Ni frågade mig vidare, om mitt försök hade gjort mig något godt, och jag svarade, att jag ej visste det. Ni omtalade derpå för mig, att Ni kunde säga mig orsaken, hvarför det icke så gjort; skälet var, att jag sökt med blott en del af mitt hjärta. Ni sade vidare till mig, att jag måste söka med hela mitt hjärta, ej med hälften deraf. 'De som mig af allt hjärta söka, de skola finna mig'. Jag undrade på, att Ni sade just det. Jag tänkte att jag sökte af *allt* mitt hjärta. Men denna tanke: 'af allt hjärta', qvarblef i mitt minne. Jag kunde ej blifva den qvitt, och slutligen fann jag, att detta just var min svårighet. Jag hade hållit på att söka i månader, men blott med en del af mitt hjärta. Edra ord: 'allt Edert hjärta, allt Edert hjärta', ledde mig till kännedom om min karakter och in på den rätta

vägen. Jag har sedan ofta tänkt på det der mötet och undrat öfver, att Ni kunde känna mig så väl. — Denna omständighet har sedan varit mig till stort gagn i mina samtal med spörjande och ängsliga syndare."

Prester äro stundom nödsakade att rikta sin båge på vinst och förlust. Men det är dock bättre att hafva ett bestämdt mål att sigta på. Det finnes några skriftens pilar, som vi alltid borde hafva i vårt koger, emedan de äro pålitliga att träffa målet. De skola åtminstone ljuda mot harnesket, om de ej förmå genomtränga detsamma. De skola göra alarm, om de ej förmå döda. Om vi efter att "hafva arbetat hela natten och ingenting fått" kasta ut våra nät på den rätta sidan af båten, skall det ej komma upp tomt. Det är blott en väg till Kristus. Tron frälsar, nämligen tron af allt hjärta. Jesus! fräls mig, eljes förgås jag. Amen!

DEN HEMLIGA VISHETEN.

Sannerligen är du en fördold Gud.
du Israels Gud, Frälsaren. Es. 45: 15.

Det bor en Gud ibland oss här,
Som allt i sina händer har,
På samma gång som dold, han är
I allting uppenbar.

Jag hör hans röst i åskans skall,
Jag hör hans röst i stormens dön,
I vattenfallets vilda svall,
I vågens brus på sjön.

Han talar ifrån blommor små,
Dem sommarn rikt kring fältet strött;
Han talar ifrån minsta strå,
Som vårens ande födt.

Hans stämma hörs i regnets fall,
I sommarvindens milda fläkt — —
Vi vandra på hans fotapall,
Vid fållen på hans drägt.

Uppöfver oss sin stol han satt,
En silfversfer i dagsljus sedd;
Och öfver den, när det är natt,
En stjärnhöljd duk är bredd.

Men för den verldsligt vises syn
Hur dold den Gode oftast är!
Man ser väl undren ofvan skyn,
Men ingen Gud är der.

Och ser man ned på jordens ring,
Den lyder mäns och ödens bud —
Man skådar allt, blott ingenting
Af en personlig Gud.

O, ordets Gud, o Fader vår,
Hur djup din visdom dock sig ter!
När tänkarn du med blindhet slår,
Ditt barn i allt dig ser.

O, gör mig from, upplys min själ,
Och stärk i mig den sälla tro,
Som skådar dig och trifves väl
Att i din närhet bo!

—r—

LEFNADSTECKNING ÖFVER PASTOR CARL JOHAN MALMBERG.

Af O. O.

Ett kärt och ett svårt uppdrag — att försöka teckna en aflidens väns och broders lif. Att skrifva en kristlig lefnadsteckning är ju nära nog detsamma som att försöka sätta sig på Herrens Kristi domstol. Huru skulle en svag och kortsynt människa kunna fälla en verkligt kärleksfull och rättvis dom?

Dessutom är det ju en tyst öfverenskommelse emellan kristlige lefnadstecknare att aldrig omnämna verkliga synder, fel och brister. "Om de döda intet annat än godt", säger ett gammalt ordspråk. Detta gäller ju i all synnerhet om dem, som hafva aflidit i tron på Kristus. Så skrifver Herren själf sina trognas lefnadsteckning på den yttersta dagen. Det höres om dem intet annat än godt. Alla synder äro förlåtna och derför också kastade i glömskans haf. Dock äro de lefnadsteckningar öfver de trogna, som vi hafva i bibeln, icke skrifna på det sättet. De trognas synder äro

der målade i de allra bjärtaste färger, på det att de underbara orden skola besannas, deri det heter: "der synden öfverflödade, der öfverflödade då nåden mycket mer."

Tänkom oss, att våra i Kristus afsomnade vänner komme att läsa de teckningar vi skrifva öfver deras lif, hvad månne de skulle hafva att säga om det porträtt vi målat?

Dock, jag anar, att mången, som läser dessa rader, begynner undra: månne broder Malmberg var en alldeles ovanligt stor syndare i sitt lif, efter man begynner hans lefnadsteckning på detta sätt? Så mycket vi än tala om och fröjda oss öfver, att syndare frälsas af nåd, så fatta vi likväl i det stora hela den saken ganska löst och lätt.

Carl Johan Malmberg föddes i Malmbäcks socken af Jönköpings län, Småland, den 5 Nov. 1833.

Hans fader, Nils Jonsson i Lycke, var en stilla och aktad bonde. Hans moder, mor Karin, hörde jämte flera af hans slägtingar till dessa allvarliga och samvetsgranne kristne, som plägade färdas långa vägar för att få höra lifvets ord af sådane Herrens sändebud som Hoof och Sellergren. Ett skimmer af himmelsk poesi hvilar öfver denna tid i den svenska kyrkans historia, och för oss här i det fjärran, i så många afseenden främmande landet,

upprullar sig en hänförande syn af en oansenlig gammal landtkyrka, dit skaror af frälsningssökande syndare skynda från skogar, berg, dalar och slätter, för att i bokstaflig mening anamma det predikade ordet icke såsom människors ord, utan såsom Guds ord. Hvad skulle vi icke gifva för att få se en sådan söndag i *Helleberga*, der den milde och sansade *Sellergren* förde ordet, eller *Svenljunga*, der den brinnande och glödande *Hoof* så dundrade med lagens åskor, att arma syndare voro tvungna att springa för lifvet till Kristi kors.

Vår vän Malmbergs moder läste ock i hemmet Nohrborgs postilla och Arndts Sanna Kristendom, särskildt på söndagen. Lille Carl var då en uppmärksam åhörare.

Vid tio års ålder förlorade Malmberg sin fader. Han var den yngste af de sju efterlefvande barnen. Såsom gosse visade han mekaniska anlag, hvilka följde honom genom hela lifvet, så att han fann nöje uti att på lediga stunder sysselsätta sig i synnerhet med orgelbyggeri. Kyrkan i De Kalb har en piporgel, som han tillverkat.

Att han hos sin moder fick en allvarlig kristlig uppfostran, veta vi, då vi erinra oss, att hon var en lefvande kristen, af den karakter, som utmärkte den tidens kristne. Han blef sålunda bevarad från ett utsväfvande lif i synden. Själf sade han härom:

"jag har aldrig varit inne på en krog eller i en danssal". Dock, äfven han behöfde likt Nikodemus komma till ett nytt medvetet lif i tron och vårs Herres Jesu Kristi kunskap. Den helige Ande verkade detta under i vår väns hjärta, och så kunde han med sanning säga: "jag ser nu".

Han kände ofta en stark inre maning att blifva predikant, och denna maning blef slutligen så stark, att han, oaktadt alla hinder, i enlighet med råd från troende lärare begaf sig till pastor Ahlbergs skola. Efter en kurs af två och ett halft års tid i denna skola begynte han sin egentliga andliga verksamhet med att predika och hålla skola, först någon tid i Småland, der han fick erfara många ljufliga stunder bland barnen och de äldre kristne, sedan i Karlskoga i Vermland, der han verkade i nära två års tid och hvarest han var af de kristne mycket afhållen. Här blef han ock bekant med den, som Herren skänkte honom såsom ledsagarinna genom lifvet.

Under tiden hade utvandringen från Sverige till Amerika tilltagit i stor skala. Starka rop hördes från det fjärran landet: "kom hitöfver och hjälp oss". Malmberg beslöt i Herrens namn att resa för att hjälpa till att sprida Guds ord bland de förskingrade svenskarne i Amerika. Han begaf sig till sin hemort för att säga de sina farväl. Då han sista gången besökte den kyrka, deri han såsom barn och

yngling varit en uppmärksam åhörare, blef det honom tillåtet att från trappan utanför kyrkodörren hålla ett afskedstal till sina ungdomsvänner samt öfrige församlade. I Sept. 1866 ankom han till Chicago, hvarifrån han begaf sig till det då i Paxton, Ill., belägna Aug. Coll. and Sem. Under sommarferierna 1866 verkade han i nordvestra Iowa. Ehuru han hade önskat att ännu fortsätta sina studier, blef han sommaren 1867 prestvigd på kallelse från Swede Bend, Iowa. Här stannade han i tre år. Hans helsa och starka krafter sattes här på ett hårdt prof. Man plägar ofta tala och skrifva om missionärers mödor och försakelser; men i Amerikas nybyggare-församlingar går det an att i verkligheten få smaka på hvad ett missionslif vill säga.

För Malmberg gälde det icke sällan att taga sin nattsäck och vandra 20 och 30 mil till fots öfver obanade fält samt att stundom under vintern vid starka yrväder insvepa sig i sin pelsrock och utmattad slumra in i ödemarken, öfverlemnande utgången åt Herren. Icke minst besvärligt var det att vada genom gräsbeväxta kärr och öfver bäckar, der inga broar funnos. Synnerligen mödosam var den våta sommaren 1869. Här gälde det att icke vara blöt till sinnet, under det hela varelsen för öfrigt var genomblöt. Huru månget sjukdomsfrö grundlägges icke under sådana strapatser! Säkert

nedlades under dessa år de sjukdomsämnen hos vår broder Malmberg, hvilka med åren utvecklade sig så, att hans hydda så snart föll. Fäller vårt folk någon tacksamhetens tår öfver de prester, som verkligt försakat och lidit för Jesu namns skull?

År 1868 ingick Malmberg i äktenskap med Kristina Lovisa Anderson, som nu med sina barn är efterlemnad såsom sörjande enka. Deras bröllop firades i *Altona*, Ill. Efter påhelsningar hos åtskilliga vänner i Illinois styrde de kosan till sitt nya hem i Iowa. Här mötte dem andliga och lekamliga bekymmer. Gräshopporna hade förstört de fattige nybyggarnes gröda. Huru skulle den unga prestfamiljen få sitt uppehälle? Af den till 400 dollars bestämda lönen kunde man under tvenne år å rad uppbära endast 50 dollars om året. Det oaktadt saknades icke det dagliga brödet, ehuru, såsom Malmberg sjelf sade, "man måste lära sig att lefva sparsamt". Svårare än de lekamliga bekymren voro de strider, som uppväcktes i församlingen genom nya läror och lärare, hvilka varit verksamma under pastorns frånvaro. Men detta kapitel i våra församlingars historia göra vi bäst i att öfverlåta åt våra efterkommande, i fall de skulle finna tid och lust att beskrifva vår ångest, våra sömnlösa nätter, våra hjärtetårar. Våra känslor äro nu allt för starka; vi kunna icke helt opartiskt tala om det, som

gått oss så nära till hjärtat. Så mycket kan jag säga, att den, som vill finna en känslolös människa, bör uppsöka en, som är hänförd af religiös fanatism. Hvaraf kommer det, att man så sällan finner varma, brinnande kristna *med sans?* Kristendomen uppväcker de djupaste, mest ömma, brinnande och heliga känslor hos en människa, men om dessa känslor skola framkalla en ädel personlighet, så måste hela personen till ande, själ och kropp lefva i daglig bättring och verklig helgelse.

Sommaren 1870 erhöll Malmberg kallelse från en församling längre i vester och nästan samtidigt från en annan församling, belägen vid Varna, Ill. På en äldre ämbetsbroders råd, hvilken insåg, att hvila var nödvändig för Malmberg, antogs kallelsen till Illinois. Här stannade han dock ej länge, emedan nästan hela församlingen hade för afsigt att flytta ut åt vestern, dit Malmberg ej hade lust att följa med, emedan han ansåg sig oduglig till det mycknа "business", som var förenadt med en sådan större utflyttning. Efter erhållen kallelse flyttade han i Aug. 1871 till Geneseo, Ill., der han verkade i något öfver 5 års tid. Här rönte han och hans familj många bevis på församlingens tillgifvenhet och uppoffrande sinne. Det var en tid af mera lugn och stillhet. Från Geneseo flyttade han till Farmersville i närheten af Paxton, Ill.

Här tillbragte han den lugnaste delen af sin verksamhetstid på jorden. Oro blef det, när han resignerade, ty hans flyttning var församlingen emot. Han åstundade bo i en stad och hade erhållit kallelse från De Kalb, Ill., dit han flyttade i början af 1879. Här fick han erfara många bevis på församlingens deltagande. Här hade han ock något bättre lönevilkor än förut. Här syntes allt efter mänsklig beräkning lofvande, men — ingen egentlig ro på jorden. Efter icke fullt ett års arbete i De Kalb nedlades han på sjuksängen, han som icke varit sjuk, sedan han var nio år gammal. Öfveransträngning jämte förkylning var tydligen orsaken. Efter en veckas tid var han dock åter uppe. Tacksägelsedagen nästa år insjuknade han i en svår feber. Församlingens diakoner såväl som öfrige medlemmar tjänade vid hans sjuksäng under de långa vinternätterna med mycken kärlek. Det var en högtid af lidande och pröfning julen 1880 i lutherska prestgården i De Kalb. Nyårsdagen 1881 kunde Malmberg vid ett kärt besök af pastor Södergren kläda sig, spela och sjunga sv. ps. 414:6: "Mig föd och vattna med ditt ord" m. m. Hvilken nyårsglädje i familjen!

Sommaren 1881 stannade Malmberg efter synodalmötet i Lindsborg någon tid hos pastor Sannquist i New Gotland och vann under denna sin

hvila nya krafter, så att han efter hemkomsten kunde återtaga sin pastorala verksamhet. Hans gamla starka krafter voro dock försvagade, hvarför han ofta klagade öfver trötthet. Sommaren 1883 erhöll han af församlingen ett par månaders tjänstledighet för att hvila. Hvila sökte han denna gång hos sin broder i Iowa. I Iowa hade Malmberg många gamla minnen, slägtingar och vänner, dem han under denna tid besökte. Förstärkt till helsan återvände han till hemmet och arbetet. Vintern 1884—85 besvärades han af förkylning och hosta samt klagade öfver trötthet och modlöshet. Hostan blef framåt sommaren svårare. Han sökte läkare. Man började ana, att hans jordiska lifs dagar voro räknade.

Synodalmötet skulle nu hållas i Rockford. Han ville gerna vara med. Han följde ock med mycket deltagande förhandlingarna vid mötet. Han hade icke vistats många dagar i Rockford, förrän han nödgades söka läkare. Efter mötet ämnade han på inbjudning följa pastor Nordling till Nebraska, men ville först rådfråga doktor Ross i Chicago. Han stannade några dagar hos pastor Evald i Chicago och följde sedan med en landexkursion till Minnesota i ändamål att vistas der någon tid. Framkommen till St. Paul kände han sig mycket trött och råddes af läkare att strax återvända hem.

Lördagen den 25 Juli anlände han till hemmet och kände sig synnerligen tacksam mot Herren, som i nåd ledsagade honom till det kära hemmet.

Söndagsmorgonen den 26 Juli kände han sig ytterst svag, men hyste en innerlig önskan att få säga församlingen några afskedsord. Med stapplande steg begaf han sig till kyrkan, just när församlingen höll på att afsluta förmiddagsgudstjänsten, och höll ett afskedstal, hvars hufvudinnehåll var följande:

"Medan jag ännu orkar, vill jag säga några förmaningsord till församlingen. Jag har nu, såsom jag redan förut tänkt, funnit, att min tid snart är slut och att min vistelse ibland eder således ej kan blifva lång. Väl är för Gud ingenting omöjligt, men att han med mig skulle göra något underverk i det afseendet, det tror jag ej. Imellertid veta vi, att hvad Gud än täcks göra med mig, är dock tiden kort, och att vi allesamman behöfva taga den noga i akt. Jag beder eder: försummen ej Guds nåd.

Särskildt vill jag tacka kyrkorådet för de tillfällen vi hafva haft tillsammans med att handla och rådgöra om saker, tillhörande Guds stridande församling på jorden. Och mot Gud är jag tacksam, att jag haft ett kristligt sinnadt kyrkoråd, med hvilket jag kunnat öfverlägga om hvarjehanda saker i kristlig endrägt och kärlek. Måtten dock

äfven I besinna, att tiden är kort och ej försumma Guds nåd. — Till eder, I öfrige kristne inom församlingen: varen ej försumlige i eder kallelse, ty huru mycket I än fått erfara af Guds nåd, så är det ändä så, att fienden alltid är verksam till att förderfva och förstöra der han kan, vetande, att han icke lång tid hafver. Måtte Herren derför alltid få behålla eder vid ödmjukheten."

"För min egen del", sade han, "vore jag bäst nöjd med att säga, som Paulus sade: 'jag åstundar skiljas hädan och vara när Kristus, hvilket mycket bättre vore', men när man tänker på de sina, så blir det strid; dock kan jag med förtröstan bedja, såsom en gång David bad: 'Låt mig falla i Herrens hand, ty hans barmhertighet är stor.'

Hvad min verksamhet ibland eder beträffar, vet jag, att den väl varit skröplig och bemängd med mänga brister, men det kan väl icke gerna annorlunda vara, så länge man har denna bräckliga stofthydda och detta till synd benägna hjärta att dragas med; och får jag derför endast vädja till den förlåtande kärleken både hos kristna och hos Gud. Hvad själfva predikan beträffar, vet jag, att jag har predikat ett helt och sant Guds ord.

Till eder, som ej veten med eder någon öfvergång från synd till död vill jag säga följande: I hafven kanske låtit de föregående lärarne predika

för eder, I hafven låtit mig predika för eder, och ändå förblifven I vid samma sinne och skolen kanhända äfven låta mina efterträdare varna och förmana eder, tills äfven deras tunga tystnar och uti döden blir stum, och I ändå förblifven i samma tillstånd. Om I på detta sätt fortsätten kunnen I aldrig vänta, att vi skola få ett saligt möte inför den högste Gudens tron, der det skulle vara glädjande i synnerhet för en lärare att få någon eller några kärfvar med sig på den stora domens dag, så att han då kunde säga: "Herre, här är jag och dem du mig gifvit hafver"!

Angående eder, I älskade nattvardsbarn och ungdom i allmänhet, har jag väl ej haft glädjen att se Eder så allmänt samlade i Herrens hus som önskligt varit. Besinnen väl, att tiden är kort, och fastän I nu mången gång tycken, att ungdomslifvet är lustigt, så försummen dock ej Guds dyrbara nåd.

Nog får jag säga, att jag varit rätt ledsen öfver att så många af ungdomen samlats utanför kyrkan om qvällarne, i synnerhet om söndagsqvällarne. De äro väl icke här nu, så att de sjelfva få höra det, men ändå önskar jag säga, att det är bedröfligt, och jag tänker då ofta på de orden: "Utanför äro hundar" etc. Uppb. 22: 15, och derför vill jag säga: käre vänner, är det så, att I alltid viljen

stå utanför Herrens tempel i tiden, så skolen I äfven få stå utanför i det himmelska templet, der intet inkommer det besmitteligt är eller det styggelse gör och lögn. Nu kunnen I väl stå utanför och skratta, prata och drifva gäck med Guds barn och hans tjänare, men en gång skolen I stå utanför, fulle af gråt och jämmer och under fasa besinna, *att tiden var kort*, men evigheten *oändligt lång*.

Guds och vår Herres Jesu frid vare med eder!"

Detta afskedstal väckte i församlingen en allmän bestörtning, ty man kände, att det var ett *afskedstal*. Församlingen, som visade det ömmaste deltagande för sin pastor och hans familj, ville ännu icke uppgifva hoppet om hans vederfående. På vänners råd måste han ännu en gång i sällskap med en af församlingens diakoner besöka d:r Ross i Chicago. All mänsklig hjälp var fåfäng. Tiden för den slutliga förlossningen var kommen. Han bar omsorg om sin familj och om församlingen. "*Blott vi blifva frälsta, är allt väl*", voro hans trösteord under dessa sorger. "*Frälst af Guds stora barmhertighet för blodets skull*", upprepade han såsom sin hjärtebekännelse ända intill det sista. Den 12 Augusti blef hans dödsdag. Under denna dag talade han med full sans många förmaningsord till de besökande och aflade bestämda och härliga vitnesbörd om sin tro och lära. Han var full viss

om sanningan af det evangelium han i lifvet förkunnat och svarade på tillfrågan: "ja, jag kan icke säga annat än sanning." Malmberg tog under förmanings- och trösteord afsked af de sina och somnade lugnt och stilla i Herren kl. ½5 e. m. den 12 Aug. 1885 i en ålder af 51 år, 9 månader och 8 dagar.

"*Frälst af Guds stora barmhertighet för blodets skull*", är hans helsning till hela Augustana-synoden, samt alla slägtingar, vänner och bekanta, men särskildt till de församlingar, dem han med Guds ord betjänat.

Malmbergs gåfvor såsom predikant och hufvudinnehållet af hans predikningar kan man se i hans predikan, i Augustana-synodens nya postilla öfver 2:dra årgången af de nya predikotexterna på *Kristi Förklaringsdag*. Huru underligt, att han skulle skrifva sin testamentspredikan öfver just den texten och med ett sådant ämne. Han står i denna predikan på tröskeln till härlighetens hem och säger oss alla sitt "*farväl*" och sitt "*välkomne efter*". Ack ja, midt i all vår skröplighet är det dock ett underbart nådens och kärlekens band, som förenar oss kristna inbördes. Vi vilja alla komma hem.

Fredagen den 14 Aug. samlades flere ämbetsbröder och vänner med den efterlefvande familjen och församlingen att fira broder Malmbergs begraf-

ning. Ur den aflidne broderns ansigte lyste frid, ja, hans ansigtsuttryck var mycket friskare i självfva döden, än det varit under den senare tiden af hans jordelif.

I kyrkan längst fram i koret lästes i upphöjda bokstäfver broder Malmbergs trosbekännelse: "Frälst af Guds stora barmhertighet för blodets skull", samt Dan. 12:3: "Lärarena" o. s. v. Ps. 488:2—6 sjöngs. Den, som skrifver dessa rader, talade några ord öfver 2 Tim. 4: 7, 8: "Jag hafver kämpat en god kamp" o. s. v. Till sist sjöngs psalmen 495. Man tog ett sista farväl af de välkända anletsdragen, och stofthyddan fördes till dess sista hviloplats. O, det var en ljuf högtidsstund den sköna Augusti-eftermiddagen på De Kalbs kyrkogård. Solen lyste så vänligt öfver grafven och öfver oss. Det var uppståndelsens sol, som helsade oss vid denna grift med dess vissa hopp, att snart den eviga härlighetsdagens morgon uppgår. Denna dag skall ej veta af synd, sorg, nöd, död eller solnedgång. Nu var vår segerglädje uppblandad af sorg med de sörjande efterlefvande, ty Herren Jesus själf grät vid Lazari graf, och huru skulle hans svaga barn kunnat annat än gråta, när en make och fader ryckes bort. Men "*Jag är uppståndelsen och lifvet*" m. m. Må dessa Herrens Jesu lifsord styrka och leda den efterlefvande enkan och de fem

barnen, *Hanna*, *Emanuel*, *Maria*, *Luther* och *Constantin*, den siste *ett* år gammal dagen efter faderns död. På qvällen samlades vi åter i kyrkan till en afskedsfest, då pastor Evald från Chicago talade hoppets ord öfver Ebr. 6: 19. Vid begrafningen upplästes afskedsord på vers från en församlingsmedlem och en ämbetsbroder.

"Salige äro de döde, som i Herren dö härefter: Ja, Anden säger, att de skola hvila sig från sitt arbete; ty deras gerningar följa dem efter." Upp. 14: 13.

GUDS BARNS GODNATT.

Från engelskan af —r—.

Nu får med fröjd jag fara
Till himlens bröllopssal
Och lemna jordens strider,
Dess tårar synd och qval.
Vi möttes ofta, bröder,
Och skiljdes åt också,
Än få en gång vi mötas:
Godnatt, godnatt tills då!

Min fot rätt ofta blödde
På törnomgärdad stig:
Nu är det slut, nu kallar
Mig Jesus hem till sig.
O bröder, systrar dyra,
Hvarföre gråta så?
Vi mötas ju i himlen:
Godnatt, godnatt tills då!

Jag går att helt förenas
Med Jesus och med dem,
Som före oss gått stigen
Till Fadrens ljusa hem.

Re'n änglar stå i väntan
Att hem mig bära få:
O, syskon, kommen efter!
Godnatt, godnatt tills då!

Jag hör en stämma ropa,
Det är min Frälsare.
Ja, Jesus, jag vill komma
Din härlighet att se — — —
Blott några korta stunder,
Blott några år, och så
Är hela slägten samlad:
Godnatt, godnatt tills då!

BIDRAG TILL AUGUSTANA-SYNODENS I NORRA AMERIKA HISTORIA.

Föredrag, hållet i Kristiania den 1 Augusti 1861 af pastor O. C. T. Andrén.*

Vår Frälsare säger i Joh. 16: "När qvinnan föder barn, hafver hon sorg, ty hennes stund är kommen; men när hon hafver födt barnet, kommer hon sin bedröfvelse intet ihåg, ty hon gläds, att människan är född i verlden." Dessa Herrens Jesu ord säga oss tydligen, att allt hans verk på jorden går genom bedröfvelse till glädje.

De anförda orden hafva sin tillämpning, såsom på den enskilda människan, så ock på hela samfund, och kunna de derför rätt väl tillämpas på det samfund, hvars talan det blifvit mig tillåtet att härstädes och vid detta tillfälle föra. Äfven det samfund, af hvilket jag i flera år varit och ännu är en medlem, nämligen Augustana-synoden i Nordamerikas Förenta Stater, är nyss född och derför i många hänseenden ett litet barn, såsom den ej heller gör anspråk på att vara annat; men det barnet är i sanning födt af Herren Jesus genom hans kyrka,

* Meddeladt ur prof. C. M. Esbjörns historiska samlingar.

som dit ut i fjärran vestern kom med hans ord och sakrament. Ej under de minsta födslosmärtor är det barnet födt, men vi komma nu intet ihåg vår bedröfvelse.

Augustana-synoden är ett äkta barn af Herren. Väl är det sant, att en och annan äfven här i Norge ej som sådant har velat erkänna henne; men att hon är äkta kristlig och luthersk, derom förvissar oss den aga, med hvilken Herren hittills icke förgätit henne. Aga och gisselslag har hon fått, ej lindriga, ej få; gerna fyratio slag, ett mindre, och detta derför att hon ej velat afvika från Herrens ord, sådant det är förvaradt i lutherska kyrkans bekännelseskrifter. Men orden måste åtföljas af bevis, om de skola gälla för något mera än munväder. Sådana hoppas jag under afhandlingens gång kunna framlägga, då också pröfvas kan, huruvida kyrkan här hemma har skäl att blygas för eller som oäkta anse den del af skandinask-lutherska kyrkan i Amerika, som kallar sig Augustana-synoden. Efter som en annan del af den skand. luth. kyrkan i Amerika, den s. k. "Norsk-Lutherske Kirke", genom prof. Larssens föredrag förliden höst bör vara känd och jag äfvenledes får antaga, att de af pastor Rasmussen betjänade församlingarna ej heller äro okända: så tillkommer det mig nu här — såsom det ock framför allt är upp-

giften med min sändning till hemlanden — att göra Augustana-synoden bättre känd,än den härtills varit. I sammanhang härmed önskar jag få anmärkt, att mitt uppsåt ingalunda är att i ringaste mån vilja släcka den kärlek till "den Norsk-Lutherke Kirke", som prof. Larssen här i Norge upptändt, utan vill jag hellre gjuta mer olja på den kärlekselden, der den brinner, nogsamt vetande, att om vi inbördes om vissa punkter ligga i strid, vi dock gemensamt kämpa för att åt Herren och vår kyrka eröfra de tusenden af vårt folk, som i den fjärran vestern sökt och söka sig nya hem och som skola, utan mellankommande arbete från vår kyrkas sida, falla till partierna eller försvinna i den hop, som uppenbarligen för krig mot Herrens sak. Det är min innerliga önskan och förhoppning, att den skand. luth. kyrkan i Amerika icke skall, genom att på ett okristligt sätt föra striden om de inom densamma förefintliga skiljaktigheter, gifva satan tillfälle att få sönderbryta henne i bitar och dermed förhindra och förderfva hennes arbete samt sålla Guds barn.

Utvandringarna från Sverige togo redan tidigt sin början förmedels enskildas utflyttning, men i massa först mellan åren 1840—50. De förste, som i större antal utvandrade, voro de s. k. Erik-Jansonisterna, hvilka derute bildade en egen koloni, Bishop Hill kallad. Denna har sedan flera år varit stadd i

upplösning, dels till följd af den inom den samma rådande kommunism, dels ock deraf, att de sanningar, Erik Jansson och hans anhängare ur lutherska kyrkan medförde, mer och mer under åren hafva blifvit genomsyrade af villfarelsen. Efter dem hafva tusentals emigranter från mitt fädernesland utströmmat, och uppskattas deras antal till omkring 50,000, utspridde öfver alla de Förenta Staterna, men i synnerhet uti Illinois, Wisconsin, Iowa Minnesota, äfvensom uti New York, Pennsylvanien och Texas. Af norrmän lära mellan 150 @ 200,000 finnas i Amerika. Några få danskar finnas också, och dessa ansluta sig merändels till de svenska och norska lutherska församlingar, der sådana finnas på de platser, hvarest de bosätta sig.

Hvad dessa emigranter utaf vedervärdigheter af alla slag utstått, är föga kändt i hemlanden, emedan emigrantens sed är, att hellre tala om medgång, eller ock hvad han menat sig skola finna, än om motsatsen. I det lekamliga har det gått många väl, många illa. Att det i timlig måtto är för det uppväxande slägtet af arbetarens klass bättre utsigter der än här hemma,kan icke förnekas; men vid denna, som vid alla andra folkvandringar, förnyas den erfarenheten, att det uppväxande slägtets timliga välfärd köpes med otaliga försakelser, vedervärdigheter och lidanden från den utvandrade och

bortdöende generationens sida. Utvandringarna må nu hafva blifvit föranledda af hvilka orsaker som helst, de må åtföljas af med- eller motgång, Herren tager hand om allt för att för den ene som den andre vända allt till det bästa och begagna hvars och ens gerning till befrämjande af sin viljas fullbordan, sitt rikes tillkommelse. Äfven derute hafva vi exempel på huru icke så få, som sökte blott det som jorden tillhörer, genom och under Herrens tuktan lärde att rikta blicken på och fara efter det himmelska.

I allmänhet är emigranten tillgänglig för Guds ord och tillgifven vår kyrkas bekännelse. De nya och egendomliga förhållanden, i hvilka han blir försatt, lärer honom att värdera både det förra och det senare. Han får ej gerna blifva likgiltig för beggedera. Fastän andra partier, synnerligast metodister och baptister, erbjudit dem lärare, kyrkor m. m. för intet, ville de dock icke, fastän fattige, köpa dessa förmåner med öfvergifvande af den lutherska kyrkan. Tusentals dollars hafva — såsom deras årliga redovisning för utgifter i och för missionen utvisar — af nämda partier blifvit anslagne för missionen bland skandinaverna, och oaktadt våra församlingar kring- och genomsvärmas af deras resepredikanter och kolportörer, äro de jämförelsevis få, som öfvergifva bekännelsen.

Nekas kan imellertid icke, att många, som icke anslutit sig till församlingarna, äro korsets, ordets, Guds rikes och bekännelsens fiender. En del var det redan här hemma mer eller mindre i löndom; der äro de det uppenbarligen. Klart som dagen ligger det för oss, hvad följden skall blifva, om vårt folk måste sakna kristliga och bekännelsetrogna lärare. De gamle skola vänja sig att umbära ordet, hata det, eller i de andliga behofvens stund gripa efter äfven det af villfarelse mest uppblandade, men som i den stunden är dem närmast; och deras barn, som inga minnen hafva från fädernehemmet, ingen undervisning i ordets sanningar, sådana de förkunnas i vår kyrka, skola antingen blifva lätta byten för det proselytiserande partinitet, eller än värre, rent af falla bort i den hedendom, i hvilken nu millioner afkomlingar af en gång kristne föräldrar vandra, hvilka, om de än icke tillbedja stockar och stenar, likväl i förnekelsen af Herrens uppenbarade ord lefva i själfförgudning och i detta lifvets njutningar eller arbete söka den salighet, de icke vänta på andra sidan den graf, i hvilken den odödlige anden, en menniskoslägtets svallvåg, förlorar sig, och kroppen af ingen annan uppståndelse vet än i den näring den gifver åt gräset på grafhögen, eller som benmjöl åt växtligheten på den omtänksamme jordbrukarens åkerteg. Kunna vi un-

der sådana förhållanden, om vi äro Kristi lärjungar och verkligen tro, att vi ega Guds ords fulla sanning i vår kyrka, se på allt detta, hafva ögonen öppna för följderna och öronen öppna för det ropet: "*Kom hit öfver* och hjälp oss", utan att hjärtats slag blifva starkare, i fall det härtills klappat svagt, och, om vi sjelfve icke kunna fara ditöfver, gifva vår bön om arbetare i säden och våra kärleksgåfvor med bönen!

Hvad har blifvit gjordt? Till att börja med, intet af kyrkan såsom sådan. Någon hjälp har kommit från enskilda äfvensom från ett och annat sällskap. Det mesta har blifvit gjordt af enskilda lärare, hvilka med tillåtelse, men utan bemyndigande, farit öfver dit. Under många år sändes bud på bud från våra församlingar till fäderneslandet med bön om hjälp. Vi vinkade åt våra stallbröder i hemlandet, att komma och hjälpa oss draga näten, som ville gå sönder. Ingen kom. Skulle vi nu låta folket dö af hunger, när vi hade bröd, men inga ordinerade prester kommo att hjälpa oss bryta det åt folket? Vi sågo i församlingarna många trogne, i Guds ord förfarne män och ynglingar. Det är väl sant, de saknade de fleste af de kunskaper, som här hemma fordras och ju äro nödvändiga och nyttiga för en ordets tjänare och böra förvärfvas, der tiden och andra förhållanden det medgifva; men de egde

deremot de väsentligaste egenskaper, som alls icke borde saknas, de, som Skriften förnämligast fordrar af dem, hvilka skola förestå Guds församling. Herren gaf oss många sådana män. Vi togo med tacksamhet emot dem. Själfve icke lärde, kunde vi icke lära dem mycket, ej heller sade tiden och det trängande behofvet så till. De hafva blifvit ordinerade, 17 till antalet. De skulle taga sig slätt ut, flere af dem, här hemma ibland kyrkans lärare, isynnerhet inför dem, för hvilka den jordiska visheten gäller mer än den, som ofvanefter kommer, men derute taga de sig bra fram, och åkertegarne, hvilka de satte äro att bruka, grönska och lofva vacker gröda i höstens tid, om annars intet innan dess verkar förstörande. Jämte dem användas lekmän dels på bestämda platser, dels att uppsöka dem, som här och der förströdde äro. Inlemmade i kyrkans tjänst hafva de, långt ifrån att verka upplösande, tvärtom kraftigt bidragit till den framgång, vår kyrkas arbete haft ibland våra landsmän. För den ovislighets och de misstags skull, till hvilka en och annan kan göra sig skyldig, för den oredlighets skull, hvarmed en och annan under tiden kan blifva beslagen, hafva vi icke vågat försaka den hjälp vi fått af lekmännen. Lekmäns egenmyndiga uppträdande och upphäfvande i församlingarna, såsom födande af sig parti, hafva vi alltid stått emot. Vi hafva

derute lärt, att den legd är springer annorstädes in i fårahuset än genom dörren, då den redlige ofta måste dragas och vänligt lockas. Våra konferenser och nu vår synod hafva velat känna de män, som skulle föra Herrens strid, och först sedan de gjort sig förvissade om deras duglighet, hafva de uppdragit åt dem deras andel i arbetet och offentligen anbefalt dem åt vårt folk. Det hände väl i förstone, att svenskarne här och der menade, att presterne ville upphäfva sig till herrar, när de sålunda tillkännagåfvo, hvilka lekmän hade kyrkans bemyndigande, och de dertill måste uppträda allvarsamt varnande för sådana lekmän, hvilka föraktande den väg till ordentlig verksamhet, som stod dem öppen, vandrade på egen hand ut bland vårt folk, partigörande och girige. Men den ena sorgliga erfarenheten efter den andra öfvertygade snart våra landsmän om nödvändigheten, att icke lemna sina öron och förtroende åt hvilken som helst, som kom till dem i fårakläder, utan de återgingo mer och mer med sitt förtroende till konferenserna och de af dem anbefalde lekmän, och nu äro de svenska lutherska församlingarna innerligt och fast sammanbundna i Augustana-synoden, i den växande mer och mer samman, till ett vitnesbörd, hurusom en ordnad och i kyrkan inorganiserad lekmannaverksamhet visserligen icke har med sig kyrkans upp-

lösning. Att våra förhållande derute äro helt egendomliga mot i hemlandet, och att, om kyrkan i verkligheten motsvarade den beskrifning, som på henne göres i Augsb. Bekännelsen, lekmannaverksamheten skulle inskränkas inom betydligt trängre kretsar än för närvarande, det erkännes gerna. Imellertid hafva vi icke haft tid att teoretisera. Arbetarena hafva varit få, säden mycken; döden och evigheten ryckte hastigt inpå oss och ville icke vänta, till dess vi hade ett tillräckligt antal prester; trogne lekmän funnos, Gudi lof! och hvarken af Guds ord eller vår bekännelse sågo vi oss förmente att bruka dem; Herren har gifvit dem sitt vitnesbörd; frukterna äro synliga för hvar man ibland oss, och kunna icke förnekas utan att försmäda Herrens helige Ande. Begagnandet af lekmän är imellertid nu ett af de vigtigaste skäl, hvarpå den s. k. "Norsk-Luth. Kirke i Amerika" grundar sin anklagelse mot Augustana-synoden för affall från bekännelsen.

Utom genom personer hafva vi genom tidningar och böcker försökt att arbeta ibland våra landsmän, och äfven det tryckta ordet har Herren välsignat, hvarför vi skulle kunna anföra många exempel.

Af det sagda kunde någon lätteligen frestas till den slutsatsen, att vi allt för mycket, om icke

alldeles, underskatta teologisk bildning. Att så icke varit, ej heller är förhållandet, derom vitna: den ifver, med hvilken de lutherske presterne, alltifrån de första åren af sitt arbete i Amerika och i synnerhet sedan hjälpkällorna i hemlandet sinade, sökt att få en skandinavisk teologisk lärostol vid något amerikanskt lutherskt läroverk; de uppoffringar i penningeväg våra församlingar härför gjort, samt nu senast organiserandet af Augustana-seminariet i Chicago förlidet år, under så stor fattigdom och så missgynnande förhållanden, som då rådde i Amerika och under tiden ökats. Vi visste alltför väl — historien har lärt oss det — att vår kyrka skulle växa upp endast för att lika hastigt tyna af och dö, om ej teologiskt underbygde män funnos i församlingarna, funnos i synoden. Att våra bemödanden nästan äro årsgamla med vår kyrka i Amerika, skall af det följande ådagaläggas, under det jag tecknar de drag af vår historia, som stå i sammanhang med vårt anslutande till, förening med och skilsmessa från den s. k. *Norra Illinois-synoden.*

De lutherska församlingarna i Amerika äro fördelade på 33 synoder.* Dessa utgöras af församlingarnas lärare och valda ombud hvilka årligen

* Med tillsammans 1,330 pastorer, 2,300 församlingar och omkring 255,000 kommunikanter eller 1,000,000 medlemmar.

sammanträda. En sådan synod organiserades i norra Illinois 1851 af några engelska, några tyska och ett par norska prester jämte deras församlingars ombud. Esbjörn hade då arbetat derute i tvenne år och under den tiden stått alldeles ensam. Då immigranterna från norden af amerikanska kyrkosamfund anses för ypperligt byggnadsmaterial, så besöktes Esbjörns församlingar flitigt af byggnadsmästare och entreprenörer ur de reformerta partierna, hvilka synade ut de bästa stenarne, för att sedan vid lägligt tillfälle bortföra och inpassa dem i deras respektiva samfund. Enär nu dertill de enfaldige skandinaverna på den tiden ansågos för mer än halfparten katoliker, så menade man sig kunna med godt samvete samvetslöst proselytisera bland dem. Midt under detta församlingarnas bestånd hotande arbete af omgifvande partier, hade Esbjörn också för ögonen de svenska lutherska församlingarnas vid Delaware undergång och de sannolika orsakerna dertill.* Med glädje om-

* Som bekant är, utflyttade år 1636 eller 1637 en del svenskar till N. Amerika och bosatte sig vid stränderna af Delaware. Desse förseddes till en tid med prester från Sverige. Småningom glömdes de bort. Folket, hvars andliga behof ej dog bort med svenska lutherska kyrkans döende nit, sökte att tillfredsställa det hos omgifvande kyrkosamfund, som med glädje åtogo sig de svenska församlingarna. Med dem föll deras egendom, kyrkor, donationer m. m. till episkopalkyrkan. En af de sannskyldigaste anledningarna härtill var utan tvifvel, att man i Sverige gjorde dem allt för mycket beroende af moder-

fattade han fördenskull det tillfälle, som nu erbjöd sig, att genom förbindelse med en luthersk synod finna skydd och hjälp för sig i sitt arbete och för sina församlingar under deras uppväxt och utveckling. Han begaf sig derför till den utsatta samlingsplatsen. Mötet var vid hans ankomst redan öppnadt och konstitutionen antagen. Den del af läroartikeln, som närmast rörde bekännelsen hade fått följande lydelse: "— — — —, samt den Augsb. bekännelsen,såsom i hufvudsak riktig." Till adiafora räknades läran om sakramenten. Esbjörn fann sig nu smärtsamt sviken. Att fara hem och arbeta ensam var honom svårt, att antaga konstitutionens läroartikel, förnekande bekännelsen och sin öfvertygelse, var honom omöjligt. Han tillkännagaf derför för synoden, att han väl ville med sina församlingar träda i förbindelse med dem, men endast under det vilkor, att han och de ej skulle vara bundne vid den af synoden, utan i stället vid den redan af honom och hans församlingar antagna läroartikel. * Detta beviljades. Från den tiden räkna vi och på det sättet komma vi i vår mycket

---

kyrkan. Väl ditsändes lärare, men man var ej betänkt på att der ute bilda lärare. Så länge moderkyrkan kom ihåg dem, gick det någorlunda an med deras andliga vård; men då den ej kunde räcka dem sin hand, så gick det som nämdes. Det var icke underligt. Det kunde hafva gått värre.

* Likalydande med den af Augustana-synoden antagne.

omtalade och förtalade förbindelse med Norra Illinois-synoden. Döme man detta steg efter behag! Jag har icke försvarat det. Jag har endast velat berätta, huru det tillgick. -- Genom föreningen med Norra Illinois-synoden kommo svenskarne och de norrmän, som tillhörde denna synod, i förbindelse med *General-synoden.* Hvarken i Norra Illinois-synoden eller i General-synoden hafva vi stått dagtingande med sanningen, utan frimodigt och sagtmodigt bekännande under den förhoppning, att den Augsb. Bekännelsen i den amerikanska lutherska kyrkan skulle i sinom tid åter komma till sin rätt, desto snarare, som det syntes oss, att så väl i Norra Illinois-synoden som i andra i förbindelse med General-synoden stående synoder en och annan började erkänna, att det kristliga lifvet långt ifrån att af den rena läran qväfvas, tvärtom af och genom densamma ledes mot evigheten inom den rätta strömfåran, hvilken Skriften så betecknande kallar den smala vägen. Att vi misstagit oss, särskildt hvad angår Norra Illinois-synoden, hafva vi på senare tiden i mer än ett hänseende nogsamt förfarit. Att emellertid vår förbindelse med denna synod icke varit utan inflytande på norrmännen inom densamma, erkännes af dem sjelfva. Hvarken de eller vi vilja förneka, att en tid fans, då de så i lära som praxis stodo nära den amerikan-

ska lutheranismen. Det är många år sedan de i läran fulleligen slöto sig till den oförändrade Augsburgiska Bekännelsen, under det de år efter år mer och mer återgått till den norsk-lutherska kyrkans praxis, utan att dock vilja låta sin evangeliska frihet, hvad angår adiafora, af någon eller något på tvångsväg inskränkas. Att nu derför — som den norska lutherska kyrkans prester i Amerika göra — allt jämt anklaga dem för hvad de fordom voro, äfven sedan de, såsom vid mötet i Chicago 1859 i Juli månad, erkändt dem vara i läran lutherska, ute i fäderneslandet göra dem misstänkte, det stämmer icke öfverens med evangelii bud, som bjuder att döma människor, icke efter hvad de fordom varit, utan efter hvad de äro. Förvägras dessa våra bröder den rätten inom den norsk-lutherska kyrkan i Amerika, så vädja vi för dem till den lutherska kyrkan i deras hemland. — Att de svensk-lutherska församlingarna alltid varit bekännelsen trogna och aldrig ett ögonblick ens en hårsmån från den afvikit, hvarken när man smekte dem, eller när man hotade att beröfva dem den med uppoffring och försakelse samlade professoratsfonden af omkring 2000 dollars, det visar hela vår historia alltifrån prof. Esbjörns första ofvan anförda reservation, intill vår sista högtidliga protest och slutliga utträdande. Och om man, dessa

vitnesbörd oaktadt, ändå vill beskylla oss för att vara affällingar, då våldför man all historia och historisk rätt och låter passioner och fördomar intaga den plats, som annars ensam tillkommer historien. Vi yrka på vår rätt, att efter vår historia blifva bedömde. Skulle från ett och annat håll denna rätt oss förnekas, nå väl, oss är det en ringa ting om vi varda dömde af eder eller af mänsklig lag, döma vi oss icke heller själfva. Gud är den oss dömer.

Ju fastare förbindelsen med N. Illinois-synoden de första åren syntes blifva och inflytelsen från amerikanernas sida för framtiden hota bekännelsens renhet i våra församlingar, desto mera insågs nödvändigheten, att söka ett värn häremot genom antagandet af en särskild konstitution för de skand. luth. församlingarna i synoden. En sådan antogs också på våren 1857, och *på* den och *för* den hafva vi troget stått. Med ögat riktadt på framtiden och de faror, som hotade sk. luth. kyrkan, när de gamle lärarne lemnat församlingarna åt dem, som skulle uppfostras under ögonen af män, hvilka med förnuftet ville mönstra och utmönstra hvad, efter ständigt vexlande åsigter, de behagade anse för "*i hufvudsaken riktigt*", började en och annan ibland oss att med stort bekymmer betrakta vår synodalförbindelse, men hoppades och bådo, att Herren

själf ville taga oss vid handen och leda oss ut. Från många håll — och ej minst från den Norsk-Luth. Kirke i Amerika, hvarifrån man nu beskyllar oss att hafva utträdt alltför snart, — ljöd till oss ropet: träd ut snart, ty dröjsmål är farligt! Hade vi följt dessa pådrifvande rop, innan alla insågo nödvändigheten deraf, så skulle utan tvifvel i denna stund den sv. luth. kyrkan varit delad i partier. Många af oss sågo granneligen vår fara, vi våndades i vårt trångmål; men vi voro ock förvissade om Herrens hjälpostund, om vi stilla blefvo, hvarom vi äfven bådo, under det vi icke upphörde att vaka och vitna. Herren kom omsider med hjälpen på det sätt, att amerikanerna drefvo oss ut alle man, så att icke en kunde stanna qvar och störa den enighet, som hittills funnits och, Gudi lof, ännu herskar inom det sv. luth. Zion i Norra Amerika. Detta tillgick på följande sätt. I början af skandinavernas förbindelse med Norra Illinois-synoden fördrog drog man deras renlärighet, ja, tredje året efter synodens organiserande fick läroartikeln i synodens konstitution följande mera lutherska utseende och innehåll: "Denna synod betraktar — — — — den Augsb. Bekännelsen, såsom innehållande en kort, men korrekt sammanfattning af den kristna religionens hufvudläror". Men ifrån år 1858 inkommo i synoden allt flere af de s. k. platformisterna. Dem

förtröt storligen den förändring, som konstitutionens läroartikel undergått, och de började högljudt yrka på dess återställande till samma lydelse den hade före år 1854. Vid synodalmötet i Chicago år 1859 trodde sig platformisterna manstarka nog att våga stormen mot konstitutionens hufvudfäste, men när detta anfall afslogs genom skandinavernas enighet och orubbliga motstånd, så sammanträdde de synoden tillhörande amerikanerna i slutet af året och beslutade, att de ville arbeta tillsamman med oss, endast för så vidt vi ville samtycka att till synodens konstitution intaga följande inledning: "I det vi antaga följande konstitution för sv. luth. synoden af N. Illinois, är det väl kändt och bestämdt medgifvet, att det icke är en full öfverensstämmelse mellan alla synodens medlemmar i alla mindre stycken af lära och praxis; men vi tillförsäkra hvarandra den mest oinskränkta och fullkomligaste samvetsfrihet samt tal- och handlingsfrihet (*freedom of speech and action*) utan att anse den ena delen af synoden förbunden till den andras läroåsigter". Till en sådan dubbelhet mot Herren och hans sanning, som man här föreslog oss, kunde vi icke göra oss skyldige, för denna grynvälling ville vi icke sälja vår förstfödslorätt. Skilsmessans stund var nu kommen, och den påskyndades genom det sätt, på hvilket man under tiden behandlat vår professor

och våra studenter vid N. Illinois-synodens läroverk i Springfield.

Då antalet af våra församlingar tillväxte, då den ena skaran af immigranter efter den andra kom öfver till Amerika, då inga lärare från Sverige kommo till vår hjälp, oaktadt vi derom enträget bådo: så vändes, såsom redan nämdt är, vår uppmärksamhet redan tidigt på nödvändigheten, att ibland oss själfve uppfostra lärare för vår kyrka. De amerikanske hade redan ett läroverk i Springfield, hufvudstaden i Illinois. Vid detta upprättades en skand. teol. luth. lärostol. Under förpligtelse att troget uppfostra våra studerande i vår kyrkas bekännelse emottog pastor Esbjörn denna lärostol hösten 1858, sedan de sk. luth. församlingarna hade förbundit sig att aflöna honom intill dess tillräcklig lönefond hade blifvit samlad. Här visade sig snart på mångfaldiga sätt afsigten att vinna de skandinaviska studenterna för "*the American lutheranism*". Upplysningspartiets intolerans mot bekännelsetroheten framträdde mer och mer mörk. Det blefve alltför vidlyftigt, att beskrifva alla de kitsligheter, med hvilka man sökte att uttrötta vår professor och rycka studenterna undan hans inflytelse; jag vill här endast säga, att prof. Esbjörn och de skand. studenternas ställning blef så odräglig och försöken att bekämpa deras trohet mot bekännelsen så när-

gångna, att både professor och studenter funno sig föranlåtne att lemna Springfield, hvilket skedde i April månad 1860.

Nu sammankallades alla skandinaverna af N. Illinois-synoden till ett gemensamt möte i Chicago. Mangrant församlades lärare och församlingsombud från nära och fjärran. Äfven tvenne amerikanske professorer från Springfield hade infunnit sig. Sedan man i tvenne dagar hade afhört deras och prof. Esbjörns andraganden, förekom till afgörande den frågan: "Skall vår förbindelse med N. Illinois-synoden fortfara, eller skola vi lösa den?" Vi voro alle djupt gripne af frågans och stundens vigt. Långt från fädernebygden, i fjärran land var nu denna lilla här samlad till strid för bekännelsens dyrbara sanningar, för många af oss den enda, för alla den bästa rikedomen. Blefve vi af med den, hvad hade vi väl då! Fattige voro vi och hjälp behöfde vi så väl af bröder, rikare på denna verldens gods än vi. Vi hade kyrkor att bygga, resepredikanter att utsända och underhålla, läroverk att organisera och inga medel, ingen utsigt att på egen hand taga oss fram, men å andra sidan voro vi icke våra egna. Guds sak var det, och icke vår. Det var *hans* ord, *hans* sanning, vår *kyrkas* bekännelse, vår *kyrkas* framtid frågan gälde. Vi stodo der som skaffare, som hans ords och hans kyrkas

tjänare med tydligt uppdrag, tydliga pligter och klara löften. Vi fingo ju icke se efter det, som för ögonen var, utan hålla oss till befallningen om trohet och löftena, fästade vid densamma. Den stunden hade slägttycke med den, då Israels barn stodo framför Röda hafvet. Vår hjälp stod i Herrens hand, som himmel och jord gjort hafver. Det var bestämdt, att den, som röstade för lösandet af förbindelsen med N. Illinois-synoden, skulle gifva detta tillkänna genom att stå upp från sin plats. Efter att hafva bedit Herren om nåd och visdom, reste sig på ordförandens fråga den lilla skaran som en man, under den djupaste tystnad. Beslutet var fattadt, vår kyrka var fri. Det var nåd, att få vara med der. Möte angående organiserandet af egen synod och läroverk utsattes nu till en månad derefter, eller till de förste dagarne af Juni. Vid detta möte organiserade sig alla svenska lutherska och en del norska församlingar med sina lärare till en synod, Augustana-synoden, och antogos konstitutioner för så väl synoden, som det seminarium, som skulle bildas i Chicago.

År 1849 organiserades den första svenska luth. församlingen i Amerikas vester. Hon egde då ingen kyrka och endast en, i Sverige ordinerad prest. I Juni månad 1860, eller då Augustana-synoden organiserades, utgjordes den sv. luth. kyrkan af

36 församlingar, 29 predikoplatser och mellan 4 och 5000 kommunicerande medlemmar, med 21 färdigbygda kyrkor och 17 ordinerade församlingslärare, af hvilka 5 prestvigde i Sverige. Norrmännen i Augustana-synoden utgjorde då 1200 kommunikanter, fördelade på 13 församlingar och 15 predikoplatser med 8 kyrkor och 10 lärare. Enligt protokollet, hållet vid Augustana-synodens andra årsmöte i Juni detta år, hörde till Augustana-synoden i Juni månad d. å. 43 svenska och 17 norska församlingar samt 23 svenska och 16 norska predikoplatser. Kommunikanternas antal utgjorde 5597, af hvilka 4214 svenskar med 20 prester och 26 kyrkor och 1383 norrmän med 12 prester och 8 kyrkor. Dessa fattiga församlingars utgifter under det år af allmän förlägenhet och stockning i all rörelse, som lupit till ända, i och för upprätthållandet af gudstjänsten och läroverket, hafva uppnått den stora summan af 14,685 dollars, förutom hvad församlingarna in natura till fattiga studerandes underhåll sändt till Chicago. Augustana-synoden eger ett svenskt boktryckeri i Chicago samt en bokhandel. Undervisningen vid läroverket besörjes af en professor med tvenne extra biträden. Norska luth. församlingen i Chicago har kostnadsfritt upplåtit våningen under kyrkan för läroverkets räkning. Den, som vuxit upp vid något af de skandinaviska

universiteten och till äfventyrs ej tänkt på dessa visserligen ännu icke fullvuxna läroverks första ringa begynnelse, torde känna sig frestad att le åt det der lilla husvilla läroverket i Chicago. Han tänke dock på senapskornet och besvare med deltagande det upprop till hjälp, som vi just för vår svaghets skull låtit utgå och ånyo låta utgå till den skandinaviska moderkyrkan, att den tid snart må inbryta, då Augustana-seminariet kan fullt motsvara vår kyrkas behof.

Ur det tal, med hvilket Augustana-synodens ordförande öppnade mötet sistl. 6 Juni, må det tillåtas mig att till fullständigande af ofvan sagda anföra följande: "Åt hvilket håll på vårt stora arbetsfält vi kasta våra blickar förspörja vi den ledande och välsignande fadershanden. Låten mig anmärka några tecken dertill.

Vårt seminarium har oafbrutet kunnat fortsätta sin verksamhet med ett antal studerande, större än vid många andra mer än tioåriga anstalter af samma slag och, oaktadt nära nog alla studenterna måst underhållas på den kristliga kärlekens bekostnad, hafva de influtna gåfvorna varit så rikliga, att vid årets slut ingen skuld fans hvila på vårt uppfostringssällskap. — Äfven den pligt mig ålegat, enligt 7:de artikeln af 3:je kap. af vår konstitution, har jag efter tid och förmåga sökt efter-

komma. 54 af våra församlingar har jag besökt och dessutom trenne ställen, der församlingar sedan stiftats eller troligen snart stiftas. Församlingarnas tillstånd fann jag i allmänhet vara godt; öfverallt syntes både andlig och lekamlig förkofran, och på flera ställen har den handen härligt och mäktigt uppenbarat sig, som kan allting förvandla.

Angelägenheten om en ordentlig och god barnundervisning i församlingsskolan visade sig allt mer och mer allvarlig, och barnens redan erhållna kunskap fick jag, genom på de flesta ställen hållna förhör, erfara vara god och nästan bättre, än man under för handen varande omständigheter kunnat vänta. Denna lyckliga omständighet torde man få särskildt tillskrifva hemskolan, som ännu icke är afskaffad bland landsmännen.

Under året hafva sex nya kyrkor blifvit invigda. En glädje var det att se de till största delen små församlingarna anstränga sig till det yttersta för att fullborda sina tempel och det utan någon större tryckande skuld på dem. Att församlingar af omkring 40 kommunikanter skaffa sig kyrkor, uppgående till 7 @ 900 dollars stycket, och ega dem på invigningsdagen nära skuldfria, bevisar sannerligen ej så ringa nitälskan i denna sak".

De svenska lutheranerna i Amerika hafva hittills icke varit söndrade, fastän de här hemma

hafva tillhört olika skolor. Till och med separatister hafva funnit sig godt i den lutherska kyrkan derute, alla de nämligen, som menat ärligt med bekännelsen. Norsk-lutheranerna hafva deremot varit söndrade på fyra afdelningar. Den största af dessa afdelningar är den ofvannämda "Norsk-Lutherske kirke i Amerika", hvilken blifvit försedd med lärare från Norge. Denna har på senare åren trädt i förbindelse med Illinois-synoden. Med utomordentlig ifver hållande sig för att vara den rättrognaste delen i lutherska kyrkan, hafva de på senare åren mer och mer upptäckt, att svenskarne i förbindelse med Norra Illinois-synoden voro affällingar från den lutherska kyrkan. Äfven nu, sedan vi utträdt ur Norra Illinois-synoden och General-synoden, är det icke rätt helt med oss i deras ögon. Vi hafva förbrutit oss mot den fjortonde artikeln, derför att vi begagnat lekmannaverksamheten inom vår kyrka. Vi äro pietister, derför att vi älska lifvet, fastän vi vilja låta det regleras af läran, och derför att vi, så långt människor förmå, vilja hafva fromma lärare, fastän vi högt värdera lärdomen. Hvarken vi eller våra konstitutioner äro dem till lags. På både oss och konstitutionerna vända de ut och in. Händerna och lukten äro Esaus, men rösten Jakobs, mena de. Nå ja, der är fel både på oss och i våra konstitutioner, det vilja vi gerna oss

till rättelse låta säga oss; men att vi äro affällningar från den lutherska kyrkan, det vidgå vi icke. Läsaren må själf döma. Hade icke slafverifrågan ibland dem under detta år tagit den vändning, som är anstötlig för det skand. lutherska sinnet, så torde väl ändå utsigt varit till fredlig förening våra resp. synoder imellan. Nu hafva deremot de olika åsigterna i denna fråga vidgat svalget.

En del af de norska lutheranerna hafva sedan 1851 varit i förbindelse med Norra Illinois-synoden och från den tiden varit i den närmaste beröring med svenskarna. Före den tiden tillhörde de Frankean-synoden, en bland de lösaste, om icke den allralösaste af de synoder, som älska det lutherska namnet mer än bekännelsen. Hvad de en gång varit, äro de icke längre. Med svenskarne hafva de de senare åren stått på bekännelsens rätt, och det var en gång i Juli månad 1859, som den norsk-luth. kyrkans prester i Amerika måste medgifva det, fastän de sedermera tagit sina ord tillbaka.

Den tredje afdelningen ibland de norska lutheranerna i Amerika är pastor Rasmussen och hans församlingar, väl kända och älskade i Norge. Han har hittills stått ensam. Detta har blifvit strängt klandradt, men låter sig från hans ständpunkt fullt försvaras. Med den norsk-luth. kyrkans prester kunde han ej komma öfverens om uttydningen och

tillämpningen af Augsb. Bekännelsens 14:de Art., med det skandinaviska elementet inom N. Illinois-synoden har pastor Rasmussen synts vara mer beslägtad: men dels norrmännens inom denna synod ej fullt lutherska praxis, dels ock skandinavernas förbindelse med General-synoden förekom honom för betänklig, för att han för en förening med oss, om ock aldrig så mycket önskad och önsklig, skulle våga blottställa sina församlingar och den inom dem förhanden varande troheten mot bekännelsen. Och för denna ur troheten mot läran och kärleken till församlingarna ursprungna försigtigheten kan i närvarande stund allraminst Augustana-synoden klandra honom. Nu då skandinaverna utgått från Norra Illinois-synoden och visat sig bekännelsen trogne, då norrmännen inom vår synod återgått till norska kyrkans praxis, synes det som borde betänkligheterna från Rasmussens sida för en förening med Augustana-synoden vara undanröjda. Vi hoppas det. Vi hoppas snart se dem till ett vordne och derigenom en härlig seger vunnen öfver tidens splittringslusta.

Att Ellingianerna finnas till, är det enda jag om dem vet. Vi hafva såsom kyrkosamfund icke kommit med dem i någon beröring.

Härmed vill jag då hafva afslutat mitt föredrag. Må man förlåta mig dess utförlighet; men

det har varit mig en hjärtesak att låta den synod, med hvilken jag är årsgammal, framstå i en annan belysning än den, man hittills bestått henne. Moderkyrkan i Sverige har upptagit Augustana-synoden. Det hade hon ej gjort, om hon icke erkänt henne för äkta. Öfverallt och hos alla, som hafva kyrkligt sinne, har Augustana-synoden funnit ett hjärtligt emottagande och detta just för sin trohet mot bekännelsen. H. Maj. konungen har till understöd åt Augustana-seminariet beviljat kollekters upptagande i rikets alla kyrkor under tvenne år, samt dessutom ur konung Oskars privatbibliotek åt Augustana-seminariets bibliotek donerat 4000 volymer. Prins August har likaledes lemnat bidrag ur sitt bibliotek. I Lund har man visat något, i Upsala mycket deltagande. Svenska missionssällskapet i Stockholm anslog förlidet år 3000 Rdr. Rmt. Gustaf Adolfs-stiftelserna i Göteborg och Stockholm hafva icke förgätit oss. Fosterlandsstiftelsen vill med 2000 Rdr. årligen bidraga till underhållet åt en sv. luth. missionär i New York. Tusentals hafva räckt fram gåfvor, och, mer än allt detta, tusentals hjärtan, som för ett år sedan icke tänkte på oss, bedja nu för oss. — Hvad vill den luth. kyrkan i Norge och Danmark göra för skandinaverna, för Augustana-synoden i Amerika? Kan den älska oss? Vill den bedja för oss? Vill den genom sina för Herrens sak nitälskande, kyrkans bekännelse älskande män göra något för Augustana-synoden?!

"HÄR ÄR JAG — SÄND MIG."

Jes. 6: 8.

Än, som fordom, frågar Herren :
"I min vingård — hvem vill gå?"
Stort är fältet, skörden mycken,
Skördemännen dock så få.
Sent och tidigt samma fråga
Ställer han till mig och dig,
Men hvem svarar glad och villig :
"Här är jag — sänd mig, sänd mig!"

Kan du icke öfver hafvet
Gå till fjärran hednaland,
Hedningar, ack se, de finnas
Här invid din egen strand!
Kan du ej ge millioner,
Enkans skärf du dock kan ge,
Och om du det gör, skall Jesus
Än med välbehag det se.

Kan du icke som en Paulus
Högt predika om Guds nåd,
Månne du ej tyst kan vitna
Om hans dyra frälsningsråd?

Når din röst ej till de stora,
Gläd dig, om den når de små!
Säg till hvar och en af dessa:
"Jesus dog för dig också!"

Kan som väktare du icke
Ropa högt på bergets topp,
Må din bön i det fördolda
Stiga till Guds himmel opp!
Må du — liksom Hur och Aron
Stödde Moses — hvar du går
Stödja någon Herrens kämpe,
Som i stridens hetta står!

Kom blott icke med en ursäkt,
När din Herre kallar dig,
Säg ej: "Jag kan intet göra",
Medan tusen dö kring dig!
Säg fast hellre, när han kallar:
"Sänd mig, Herre, jag vill gå,
Blott ditt ansigte går för mig
Och du själf vill med mig stå!"

L. S.

SMÅPLOCK UR LIFVET.

1. EN ARMS VÄRDE.

En sådan uppskattades af en jury i slutet af förra året till $7,500. År 1880 hände sig, att en arbetare, anstäld vid Stewart Mills vid Glenham, stod på en stege i en af qvarnarna för att verkställa någon reparation, då stegen brast, hvarvid mannens ena arm indrogs i maskineriet och helt och hållet slets från kroppen. Han fordrade $20,000 skadeersättning af qvarnens egare. Vid rättegångens början betonade den klagandes sakförare, att klaganden af förmannen befalts att stiga upp för stegen för att göra en reparation och att han, då stegen brast, störtades på en maskin med ofvan nämda påföljd. Häremot anfördes, att arbetarens egen vårdslöshet bidrog till olyckan. Juryn bestämde en skadeersättning af $7,500, för klaganden. Summan synes stor, dock var den ej hälften så stor, som den klaganden gjort anspråk på och som andra tvifvelsutan skulle fordrat för förlusten af en lem. Det är märkvärdigt, att, när blott en del af kroppen värderas så högt, själen

skattas så ringa, att människor ej synas bry sig om, huruvida de förlora den eller ej. "Hvad hjälper det människan, om hon kunde vinna hela verlden och toge skada till sin själ? Eller hvad kan en människa gifva, der hon sin själ med lösa må?"

2. EN GAMMAL LAGBOK, ALLT FÖR LITET ANVÄND.

En gammal lag tillämpades för någon tid sedan af en domare. Våra domare söka esomoftast gifva stöd åt sina utslag genom hänvisningar till gamla engelska lagar, men det är sällan de gå så långt tillbaka i historien som öfverdomaren (Chief Justice) i en stat en gång gjorde, då han hade att fälla utslag i ett mål angående äktenskapsskilnad. En qvinna hade inlemnat ansökan om skilsmessa från sin man och grundat denna ansökan derpå, att hennes man önskade, det hon skulle följa honom och bo med honom hos hans föräldrar. I sitt utslag förklarade domaren, att den äldsta lagliga föreskriften angående denna sak funnes antecknad i 1 Mos. 2: 24: "För den skull skall en man öfvergifva fader och moder och blifva vid sin hustru, och de skola varda till ett kött". Det berättas, att åhöraskaran smålett, men ingen dristade sig att bestrida anförandets af ålder vunna häfd. Åhörarne hade ej behöft småle. Om våra domare alltid vände

sig till bibeln för att få råd och ledning, skulle vi ej behöfva se så många misstag och felgrepp vid rättvisans utöfvande, som vi nu måste bevitna. Lagstiftare och lagtolkar kunna aldrig finna ett mera fullkomligt mönster än Guds lag. "Herrens lag är utan vank och vederqvicker själarna; Herrens vitnesbörd är visst och gör de enfaldige vise. Herrens befallningar äro rätta och fröjda hjärtat; Herrens bud äro klara och upplysa ögonen". (Ps. 19).

3. ETT NYTT SÄTT ATT "LYSA".

En elektrisk bröstnål har uppfunnits af en kompanjon till Mr Edison. Vid slutet af förra året annonserade han, att marknaden snart skulle förses med en ny artikel, passande till presenter, och skulle denna bestå i en billig elektrisk lampa, som kunde bäras som bröstnål. Lampan står genom en tråd i förbindelse med ett litet fickbatteri. En enkel apparat tjänar att öppna den elektriska strömmen och frambringa ett sken så starkt som det af ett vanligt ljus. Batteriet, som är händigt och lätthandterligt, upptager föga utrymme och kommer att gifva tre timmars oafbrutet ljus. Som den lilla prydnaden är något fullständigt nytt och dertill mycket sinnrik, är det antagligt, att då den kommit i marknaden, den skall röna liflig efterfrågan

särskildt från unge män, som sträfva efter att "lysa" i sällskapslifvet. Uppträdandet af illuminerade män kommer att erbjuda en egendomlig anblick, och skola de utan tvifvel åtminstone till en början fästa uppmärksamheten på sin lånade strålglans. Imellertid är det ett annat slags upplysning, som Kristus uppmanade sina efterföljare att gifva verlden. Denna skulle vara lika länge som lifvet och ej vara blott en tillfällig anordning. "Så låten edert ljus lysa för människorna, att de må se edra goda gerningar och prisa eder Fader, som är i himmelen".

4. DÖDSFARA OCH RÄDDNING.

Trettio resande undgingo med knapp nöd döden i en brinnande järnvägsvagn i December 1884. De befunno sig i en af vagnarne af ett järnvägståg på Kingston-Pembroke banan i Canada. Under det tåget gick med full fart, exploderade en flaska kemikalier, som stod nära kaminen, och satte hela vagnen i brand. Passagerarne rusade ut på platformen, och under försöket att signalera till lokomotivföraren brast klocksträngen, utan att klockan ringde. Mellan passagerarevagnen och lokomotivet befunno sig några "platformcars", och det var med stor svårighet, som en af passagerarne klättrade öfver dessa och gjorde de resandes farliga

belägenhet känd. Hade elden börjat i främre ändan af vagnen, skulle all förbindelse med lokomotivföraren varit afskuren, och passagerarne skulle antingen hafva varit nödsakade att hoppa från det framilande tåget eller skulle de blifvit lefvande stekte. Att nu alla blefvo räddade syntes derför underbart. Sedan deras förbindelse med lokomotivföraren blifvit afskuren, måste passagerarne med ej så liten ångslan hafva bevakat sin utskickades farliga färd, då han satte sitt eget lif på spel för deras räddning. — Det förhöll sig ej så, när hela människoslägtet befann sig i den yttersta fara, och föreningsbandet mellan Gud och dem syntes afslitet. Då kom räddaren *till* dem, ej *från* dem, och då *han* gaf sitt lif i döden, bespottade människorna honom. (Jes. 59: 16).

5. KANNIBALISM PÅ HAFVET.

Detta är ämnet för en uppskakande berättelse, som omtalats af några af besättningen, som öfverlefvat sitt fartygs undergång ute på hafvet och förts i land vid Delaware-viken i November 1884. Lotsbåten Turley utsände sin julle för att föra lots ombord å en af Amerika-liniens ångare. Lotsen blef i all säkerhet förd om bord, och de tre männen skulle i sin julle ro tillbaka till Turley, då de till

följd af sjöns våldsamhet och nattens mörker blefvo drifne ut till hafs, så att de alldeles förlorade Turley ur sigte. Sextio timmar voro dessa tre män ute på hafvet utan att hafva något att äta eller dricka. Till sist drucko två af dem hafsvatten med den påföljd, att båda blefvo vansinniga och en af dem dog. Den andre mannen, Hanson, råkade i sådant ursinne, att han försökte döda sin kamrat, Bertram, som ej hade druckit något hafsvatten. Han lyckades dock ej utföra sitt uppsåt, men kastade sig i stället öfver sin andre kamrats döda kropp, som han delvis slukade. Som redan nämdt upptäcktes de efter 60 timmar af ett förbiseglande fartyg och räddades. Bertram försäkrar, att, ehuru han vämjdes vid blotta tanken på att äta sin döde kamrats kött, han dock skulle hafva gjort så, om deras räddning dröjt längre. Till sådana medel vilja människorna taga sin tillflykt för att förlänga sitt jordiska lif; men när i evangelium det eviga lifvet erbjudes dem utan penningar och för intet, är det jämförelsevis få, som mottaga anbudet. "Syndens lön är döden, men Guds gåfva är det eviga lifvet genom Kristus Jesus vår Herre". (Rom. 6: 23).

GLÄDJEN.

En man gick ut att glädjen finna
Och bad derom med varmt begär.
Han fjärran såg dess fackla brinna,
Lopp dit, men ack, den var ej der.
I mänskors krets han glädjen sökte,
Han sökte i sitt eget bröst,
Men fann hvad blott hans tomhet ökte:
Ett eko af sin saknads röst.

Han gick på gatorna och torgen,
Och glädje utbjöds öfverallt;
Men när han granskat, var det sorgen
Rätt ofta, i förklädd gestalt.
Då brann der hat, då blödde smärta
Inunder gyckelspelets drägt;
På ytan af ett brustet hjärta,
Der lekte skämt och löje käckt.

Han tänkte: "Ljuft att något vara";
Till höjder stälde han sin gång.
Han samlade kring sig en skara,
Som sjöng hans lof en timme lång;
Ett kungligt solsken såg han skina,
Och stjärnor bjödo honom fröjd ; —
Men snart bakom sågs hånet grina,
Snart stod han ensam på sin höjd.

Så höll han ljuft att något ega,
Ej guld, men dock ett hem, en vän.
Den skulle allt dock öfverväga,
Den sköna, rena njutningen!
Den skulle öfver bittra öden
Dock sprida frid, försoning, ljus!
Men se, en morgonstund kom döden,
Och till en öken blef hans hus,

Då står han vid förtviflansranden,
En naken och förhärjad stam;
Men från de ljusa stjärnelanden
Hvad välljud tränger plötsligt fram? —
En ljuflig röst till honom höres:
"Jag vill dig visa glädjens hem." —
Och af en trofast hand han föres
En stilla stund till Bethlehem.

Der lyser klart, med strålar blida,
Ett litet barn, som skänker frid.
Der öppnas glädjens portar vida
Och stängas ej till evig tid.
Der, i det tysta, dolda, ringa,
Der spirar upp en sällhets makt.
Som inga vexlingar betvinga,
Och ingen död har nederlagt.

B. E—G.

UNGDOMS-TAL.

hållet under synodalmötet i Rockford på jubeldagen, den 24 Juni 1885.

af

C. A. S.

MITT hjärta öfverflödar vid tanken på den sköna högtid vi i dag såsom trossyskon fått fira med hvarandra. O, huru godt är det icke, när vi fattiga barn få nåd att höra Guds röst och se hans fotsteg i församlingen. Den tafla, som så nyligen upprullats för vår syn, talar för sig själf: Herren har gjort stora ting med oss, dess äro vi glade.

Allvarsamt hafva våra fäder redan tolkat för oss den flydda och den närvarande tidens betydelse. Det har känts, att vi stått på helig mark med höga minnen och profetior rundt omkring oss. Det heliga allvarets brinnande buske har talat strängt, har talat djupt. Att under sådana omständigheter efteråt tala om

Ungdomen,

och det då man själf är ung, är en rätt bekymmersam uppgift. Ett bibelställe har dock runnit mig i hogen, hvilket gifvit både mod och lust att fullgöra det uppdrag jag erhållit, och orden lyda sålun-

da: *Människones Son är icke kommen till att förderfva människornas själar, utan till att frälsa dem.* (Luk. 9: 56).

Detta bibelställe synes innehålla lösningen på den så vigtiga och svåra *ungdomsfrågan* inom vår synod.

De synpunkter, från hvilka vi skola skåda vårt ämne, äro på för hand bestämda, och ämnet självt lyder sålunda:

Ungdomen, ett ämne till såväl farhågor som hopp.

1. *Ungdomen såsom ett ämne till farhågor.*

Ungdomen står i en beständig *fara.* Djäfvulen, den gamle afsvurne själafienden, är i synnerhet en *ungdomsfiende.* De gamle har han i många fall så helt och hållet i sitt våld, att han icke behöfver egna dem någon vidare omsorg. De unge deremot hafva ännu mjuka hjärtan, lätt bevekta sinnen. Här *lönar* det sig att arbeta äfven för satan. Han vill deras värsta. I form af allehanda frestelser kommer han dem till mötes på lefnadsvägen. O, hvilken glädje lofvar han dem ej! Huru glada och oskyldiga nöjen! Och så slår han dörrarna till balsalongen vidt upp, så slingrar han omkring dem förförelsernas armar, mjuka, behagliga, fulla af trolldomskraft, då viker han undan förlåten, som döljer logens mysterier och bjuder dem komma in

för att få makt och betydelse bland sina medmänniskor. Så ställer han framför dem på bordet i sällskapskretsen vin- och ölglaset och predikar så vackert om huru oskyldigt det är. Till sjelfva krogen förer han dem ock, jag menar den fina, städade krogen, och der säger han: "du skall ju vara man; icke behöfver du bry dig om hvad presten säger, icke förstå dina föräldrar sig på, hvad som är passande för en ung man i detta land. Du är amerikan, de äro endast stackars okunniga svenskar". Hvilka *faror!*

Och härmed hafva de unge hos sig sjelfve en bundsförvandt och förespråkare för dessa frestelser. Äfven ungdomen är meddelaktig af Adams fall. Dess hjärta är ondt, *vill* den orätta vägen, och detta gör *faran* ännu större.

Dertill kommer också den tids beskaffenhet, i hvilken vi lefva. "Tiden är ond", så hafva orden länge klingat i kristna tempel, men äfven om detta alltid är sant i en syndig verld, så har dock hvarje tid sina särskilda skuggsidor. Detta gäller ock vår tid.

Hvilken omättlig verldskärlek går icke igenom verlden i våra dagar och i vårt land. Det kännes i sjelfva luften, det märkes på anden i allting, det synes nästan på hvilken menniska som helst. Guldstoftet finnes i atmosferen, man jagar, man äflas,

man blir utom sig för att få så många korn med som möjligt. Hvar och hurn kan jag blifva fort, lättast rik. Den som kan svara på den frågan är den populäraste predikant i vår tid. Med detta lands omätliga resurser, stora fri- och rättigheter, oerhörda energi och handlingskraft, djärfva företagsamhet och ojämförliga framgång är det väl knapt underligt, att tiden är sådan som vi funnit henne. Men hvilken *fara* medför icke detta för de unges inre själslif och sunda andliga utveckling.

Man har kallat vår tid *otrons tidehvarf*. Kanske detta är sant, äfven om man ofta skugglägger taflan mera än hon förtjänar det. Så mycket är dock ett obestridligt faktum, att nämligen otron i våra dagar uppträder icke blott i sin grofva, afskyvärda form, utan ock på ett fint, förföriskt sätt. Hon är baptist, hon har döpt om sig. Förr kallade hon sig kristusfiendtlig, nu är hon vän af Kristus på *rätta sättet*, förstås, och de kristna, de sanne, evangeliske, allvarlige kristne säger hon vara kristendomens farligaste fiender. De kristne hafva skalet, formerna, hon, otron, har funnit kärnan, det innersta, och med sitt oskuldsfulla, änglalika anlete, med sina rosenfärgade läppar ler hon så inbjudande, så förbindligt mot de unga och säger: "vi förstå hvarandra, I hören till framåtskridandets skola, den nya skolan, det gör jag ock; låtom oss

derför vara vänner". Veten I hvad den frestelsen innebär? Hafven I sett den gestalten i tidningar, böcker och tal, som fint, men säkert undergräfva tron på den korsfäste Frälsaren? Hvilken fara för de unge!

Men vår tid har ett annat närbeslägtadt lyte, som innebär minst sagdt en lika stor fara. Det är den andliga *försoffenhet* och *liknöjdhet*, som följt på de stora väckelsetiderna bland vårt svenska folk. Tillståndet i Sverige på många orter beskrifves såsom särdeles bekymmersamt. Statskyrkans hårdhet och den allmänna andliga döden hos dess presterskap jämte separatismens hänsynslöshet hafva tömt kyrkorna. På många ställen stå nu de substituerade missionshusen i sin ordning tomma. På elden, nitet, har följt ett tillstånd af iskall köld för allt andligt. Hafven I sett ute i vestern huru ödsliga de af prairie-elden härjade slätterna se ut? Sådan är vår tid. En ytlig andlighet är sin egen mördare. O, huru skall man kunna beskrifva ett på så sätt härjadt människohjärta! Hurudant är det? Hurudan blir ungdomen bland ett sådant folk? Jag ryser, jag bäfvar vid tanken på dessa kallblodiga människor, som äro döda för allt andligt, för allt ädelt, för allt upphöjdt, som icke synas hafva hvarken själ eller samvete, som fråga efter hvarken himmel eller helvete. De hafva fallit

tillbaka i ett slags half-fånigt djurtillstånd. Deras förakt, deras halfvilda löje, deras köld för det andliga, låter oss ana, att den andliga mottaglighetens gåfva är borta. Ve! Ve!

I finare eller gröfre former finner man denna försoffade liknöjdhet i vår tid. En ny, en stor *fara* för de unge.

Det verkliga förhållandet bland de unge på många ställen ger oss den mest osökta anledning till stora farhågor för ungdomen.

Skall man från kristlig synpunkt beskrifva ungdomens ställning i många af våra nybyggen, så sker det kortast och sannast med samma ord som en gång uttalades om den förlorade sonen: *Han gick tidigt bort.* Vår ungdom har gått tidigt bort från mer än en af våra församlingar. Vi hafva redan sett hvarför. Här och der finnas ännu oberörda skäl. En försummad barnauppfostran, för kort och otillräcklig konfirmationsundervisning, välmenad hårdhet och inskränkthet å kyrkorådets sida, för mycket annat arbete för pastorn, så att de unges själavård blifvit försummad. O, hvilka sanna och beaktansvärda ord yttrade icke synodens president om denna senare sak i sin årsberättelse till detta möte!

"Han gick tidigt bort" — det är en sorglig beskrifning! Borta, borta, hvilken rad af synder, af

olycka, af slutligt lidande frammanar icke det ordet för våra ögon! Borta — nu var den sanna lyckans sol nedgången, — borta — nu gick det fort, allt för fort nedåt, beständigt längre nedåt, ända till dess den unge förnäme juden var en — — svinaherde!

Högfärd, lyx och flärd, ett slösaktigt och öfverdådigt väsende har på många ställen bemäktigat sig de unge. Hemlig och uppenbar otukt kräfver ock sina offer i mängd, understundom der man skulle hafva minst anat det. "Den på lifsträdets rot gnagande draken Nidhögg", synden i mörkret, i ensamheten, .mot ens egen kropp, sitt eget lif, suger must och märg ur de unge. Svordom och fylleri hörer med på listan af ungdomssynderna. Måttlighetssupandet är farligare i ungdomen än annars, emedan det fortare då synes leda till det slutliga målet i en drinkares graf. Den moderna dansen och teatern hafva röfvat skaror af ungdom från Kristus och hans rike. "The skating rinks" börja lyckligtvis redan blifva gammalmodiga, och väl är det, ty de voro skadliga för både kropp och själ, så oskyldiga som de annars bort och kunnat vara.

Skola då våra församlingar dö ut, skall vår synod vara endast en tillfällig företeelse på kyrkohistoriens himmel? Nej, återigen nej. Vi komma

ihog vår text och senare delen af vårt ämne, ty

2. *Ungdomen i våra församlingar gifver ock anledning till hopp.*

Med djup rörelse och stor och verklig glädje närmar jag mig denna del af vår betraktelse. Hören mig, I fäder, hören mig, I bröder.

Jesus älskar de unge, det gifver oss hopp med afseende på ungdomen.

När jag skådar de ungas anleten i våra kyrkor och församlingar, då jag ser dessa högväxta ynglingar med den klara blicken, den höghvälfda pannan, de blå ögonen och de ljusa lockarna, när jag betraktar deras systrar vid sidan af dem i samma kyrkobänk med ansigtet, som bär den nordiska pregeln, de varma trofasta ögonen och det ömma kärleksrika, tåliga sinnet, då klappar mitt hjärta af innerlig fröjd, då måste jag för en stund glömma farorna och frestelserna, ty jag kommer ihåg en öfvermåttan vigtig sak om desse unge: *Jesus älskar dem.* Människones Son är icke kommen till att förderfva utan till att frälsa deras själar.

De kunna frälsas!

De skola frälsas!

O, huru högt borde vi icke älska våra barn och vår ungdom!

Jag vet, att ungdomen i Amerika kan frälsas

lika lätt som ungdomen i Sverige. Jag vet, att torparsonen från Småland icke har några företräden framför farmaresonen i Illinois och Minnesota, att smeddrängen i Vermlands skogar och berg eller bonden på Skånes slätter icke kan frälsas lättare än den unge svensk-amerikanen i Kansas' bördiga floddalar eller på Stilla Hafvets aflägsna kuster. *Jesus älskar dem!* Det är grunden, hvarpå vårt hopp hvilar. Hvar voren I äldre i dag, om icke Jesus i sin kärlek hade uppsökt eder? Hurudana voren I i eder ungdom, hvad hopp hade man om eder *då?* Minnens I det vilda lifvet bland de unge derhemma, då I voren unge? Men så kom Guds nåd, *Jesu kärlek* emellan. Hvilken förändring, hvilken frälsning!

O, jag upprepar det, huru högt borde vi icke älska vår ungdom! Tänk, hvad det genom Guds nåd kunde blifva af *våra* unga män och qvinnor. De hafva den svenska kraften, uthålligheten, trofastheten, djupet i karakteren, vördnaden för det heliga, allt paradt med den amerikanska energien, företagsamheten och den praktiska anläggningen i allt och för allt. Vården dem väl, älsken dem, bedjen med och för dem, *Jesus älskar dem!*

Vi märka dernäst såsom en anledning till hopp, att

Många pastorer och församlingar börja älska ungdomen ännu mera än förr.

En af våra äldste och mest framgångsrike pastorer sade mig nyligen: "Vår ungdom är hvad vi göra den till." I detta uttalande ligger förvisso en stor och beaktansvärd sanning. Ungdomen bär icke skulden ensam, om den vandrar på villospår. Men härvid må vi nu märka, att uppfostran kostar mycket tålamod och mycket arbete. Arbetet bland de unge i församlingen är ett uppfostringsarbete, och det af det slag, som fordrar mer än vanligt af både arbete och tålamod, hvilket i och för sig strax innebär försakelse.

Ungdomens vård i våra församlingar är en af de brännande tidsfrågorna för vår synod. Detta har hörts ofta under detta jubelmöte. Vi stå såsom samfund i en kris. Vårt arbete, som hittills hufvudsakligen haft immigranterna till föremål, gestaltar sig nu annorlunda. Nu hafva vi ett slägte, som icke är invandrare, ett slägte, som är födt och uppfostradt i detta land. Nu måste vår verksamhet, såsom redan är antydt, blifva annorlunda i många afseenden. Presterna och prestbildningen måste ock få färg så att säga af dessa förändrade omständigheter. Nu blir det fråga om att kunna behålla hvad vi vunnit, verksamheten måste, om den för samfundet skall kunna gå utåt, i samma mon

i hvarje enskild församling gå inåt, blifva en fostrande, själavårdande, öm, hjärtlig verksamhet mera än förr. Härtill vill ock Gud gifva oss sin nåd ock kraft. Den sanning, som är framstäld, vinner också mera gehör öfverallt, och detta är en rik *anledning till hopp* med afseende på ungdomen.

Men här behöfs tålamod och det hos både unga och gamla. Såsom själf ung beder jag eder, I fäder, I gamle, hafven tålamod med de unge! Vården dem, älsken dem och vänten godt af dem. Icke alltid skolen I måhända skörda god frukt strax, men den skall derför icke uteblifva. De unge äro ofta bångstyriga, oroliga, rent af dåraktiga, men tröttnen ändå icke. Hafven ock på samma gång ett hjärtligt tack för hvad I redan hafven gjort för de unge med så stor kärlek, så stort tålamod!

Tänka vi oss dernäst *verkliga förhållandet bland de unge på många ställen i våra församlingar, så inger det oss hopp.*

Huru många af vår synods presterskap hafva icke utgått från ungdomen i våra församlingar? Huru många af dem, som nu i synodens fyra läroverk utbildas icke för kyrkans tjänst, äro födde och fostrade inom vår synod? Icke så få lärare i församlingsskolorna äro från vårt samfunds ungdom. I söndagsskolorna arbeta hundradetal af våra unga män och qvninor, hvilka med glädje vandra i sin

Mästares fotspår. I många af våra församlingar utgöras kärntrupperna af den kristna ungdomen. Ja, man kan utan öfverdrift säga, att icke så få af våra numera bäste och älskligaste församlingar icke skulle hafva funnits till, om det ej varit för den kristliga och offervilliga ungdomens skull. Jag nämner, när det blir fråga om denna sak, Brooklyn Chicago, Omaha, Denver, Rockford, San Francisco, Topeka, Moline, Jamestown. Den, som känner våra församlingars historia på dessa ställen och många andra som St. Paul, Minneapolis, Kansas City m. fl. dylika platser, vet af hvad betydelse ungdomen redan varit i vår synods historia. Allt detta är i sanning hoppgifvande.

Den svensk-amerikanska qvinnan förtjänar i detta sammanhang ett särskildt omnämnande. Kristi evangelium har i en rätt och sann mening emanciperat qvinnan. Hon var förr, hon är i dag i hednaländerna, en slaf, en underlägsen varelse, med hvilken man handlar efter behag. Det synes dock höra särskildt till vårt, i så många afseenden storartade århundrade att gifva qvinnan i alla afseenden det fulla och rättmätiga erkännande, som både Guds ord och vanlig rättvisa tillmäter henne. Skulle Augustana-synoden i detta afseende hysa några tvifvel eller betänkligheter, så har vår historia som samfund bot derför. Jag höll på att säga, att

om det icke hade varit för en ädel trosstark, klarsynt, allt igenom kristlig qvinnas skull, hade möjligen icke synoden i dag funnits till. Och se många enskilda församlingars historia. När männen tröttnat, knotat, gifvit upp, varit för få och maktlösa, då har qvinnan kommit med undsättning. I Kristi rike, som är ett kärlekens och försakelsens rike, kommer den kristna qvinnan väl till pass. Hennes varma sjelfuppoffrande hjärta, hennes tåliga, trofasta kärlek, hennes trosstarka ihärdiga arbete, som icke söker sitt och ingen lön begär, bär prägeln af Jesu Kristi sinne, och blir öfver allt rikt välsignadt. Våra kyrkor i flere af de stora städerna vore den dag som i dag är obygda eller åtminstone obetalda, om de unga qvinnor, som med eget arbete beredt sig sina små nog inkomster, icke så flitigt uppoffrat och uppmuntrat i arbetet. Den svenska qvinnan har på amerikansk botten behållit och förhöjt det goda vitsord, som århundradens historia slösat på henne. Må ock vi som samfund gifva qvinnan sin rättmätiga plats och erkännande i våra hem, församlingar, skolor, läroverk, barnhem och sjukhus. I vidsträckta grenar af den kristliga verksamheten kan qvinnan uträtta mera än mannen, utom det att hon ofta är villigare dertill än han. Kristna skollärarinnor och sjuksköterskor böra i synnerhet erhålla all möjlig uppmuntran, och i vårt skol-

väsende bör qvinnan hafva samma rätt som mannen. Att så pass långt fram i 19 årh. anse qvinnan som ett slags husdjur eller möbel, är lika orätt och sorgligt som det är löjligt.

Hurudan skall vår framtid blifva? Denna fråga tränger sig med oemotståndlig kraft på oss vid jubeldagens slut. Frågan är vigtig och nöjer sig icke med ett lättsinnigt svar. Vår synods historia hittills har varit en rad af lysande segrar och beständig framgång. Guds välsignelse är vårt sköna fädernearf. Skall fortsättningen likna början? Näst Gud hörer svaret till eder I unge! I unge pastorer, I unge församlingsmedlemmar, I elever vid våra läroverk, I hafven i en ansvarsfull mening framtiden i eder hand. Gifve Gud här nåd till trohet, till kärleksfull själfuppoffring och försakelse, till en helig hänförelse, parad med det flitigaste och tåligaste arbete!

Tänken på hvad vi i dag hafva hört! Låten den sköna taflan aldrig glömmas eller hoprullas. Låten den stå qvar som en lefvande bild af Guds ledning och barmhertiga kärlek. O, I unge, fatten tag i Andens svärd, som är Guds ord, att i mätten vara Herrens rätte stridsmän. Varen ödmjuke, men varen ock starke. Förtröttens ej! Friskt mod, godt mod, nu och alltid, när det gäller Herrens sak!

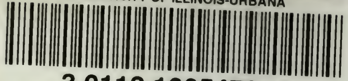
Vi unge hafva skäl att i dag tänka på hvilka

föräldrar vi haft och hafva. Mer än en af oss tänker dervid på den segerglada helgonskaran på Zions berg, der många af Augustana-synodens stridsmän redan med kraftig och fyllig stämma bidraga till att göra lofsången starkare, skönare, — den lofsång, som höjes kring Lammets tron. Må vi alla vara sådana minnen trogna, värdiga, att vi en gång måtte få vara med *der!*

Och med tanken på Jesu stora kärlek, låtom oss bedja om tro, lydnad, ödmjukhet, vilja och kraft. Låtom oss aldrig glömma att *Människones Son är icke kommen till att förderfva människornas själar, utan till att frälsa dem*, till att *frälsa oss*, så skola vi ock i Guds behagliga tid få vara med om, icke blott Augustana-synodens, utan hela Kristi rikes eviga jubeldag, icke i ett jordiskt tempel, huru sköna än de må vara, utan i det himmelska templet, i nya Jerusalems stad, i de lefvandes land!

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 100547014